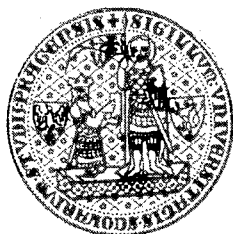

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav českých dějin
Historie

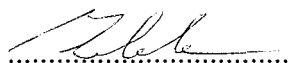

Jaroslav Zelenka:
Zápas o Svídnicko - Javorsko za vlády Lucemburků
Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.

Praha 2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury.

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and flourishes, positioned above a horizontal dotted line.

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování za ochotnou pomoc a rady patří především Prof. Lence Bobkové (UK Praha).

Obsah

Úvod	4-11
1. Geneze Svídnicko - Javorského knížectví	12-19
2. Tři synové Boleslava I. Svídnického	19
2.1. Bernard Svídnický	20-21
2.2. Jindřich Javorský	21-27
2.3. Boleslav II. Minstrberský	28-31
3. Nejúspěšnější ze svídnicko - javorských Piastovců Bolek II. Svídnický	
3.1. Mladá léta a nástup k vládě	31-39
3.2. Bolek II. Svídnický a Hlohov	39-47
3.3. Lucemburkové a Svídnicko-Javorsko do roku 1339	47-74
3.4. Bolek II. Svídnický v souboji s Lucemburky	75-89
3.5. Hledání konsensu (Od namyslovského míru do uzavření svatebních smluv ve Svídnicí)	89-105
3.6. Léta spolupráce 1353-1368	
3.6.1. Diplomatické mise Karla IV. na zajištění Svídnicko Javorského knížectví	105-110
3.6.2. Karel IV. a poddaní Bolka II. Svídnického	111-117
3.6.3. Územní politika Bolka II. Svídnického	118-119
3.6.3.1. Opatrné začátky expanze	119-120
3.6.3.2. Kulminace územní politiky	121-126
3.6.3.3. Koupě Dolní Lužice	127-133
4. Úřad královského hejtmana ve Svídnicko - Javorském knížectví	133-150
Závěr	151-155
Seznam použitých pramenů a literatury	156-166
Seznam zkratk	167
Přílohy	169-171
English summary	172-173

Úvod

Svidnicko - Javorsko patřilo ve 14. století do komplexu knížectví, jejichž piastovští vládci se titulovali jako *duces Silesiae* nebo *duces Opolliensis*. Dnes se toto území souhrnně nazývá Slezsko (Śląsk, Schlesien).¹

Do komplexu těchto zemí patřilo rovněž Svidnicko - Javorsko, jež vzniklo pod vládou Boleslava I. Svidnického. Tento kníže založil rodovou linii, která bude v textu označována jako svídnická. Po Boleslavově smrti si knížectví rozdělili jeho tři synové. Bernardovi připadlo Svidnicko, Jindřichovi Javorsko, a nejmladší Boleslav získal Minstrbersko.

K obnovení Svidnicko - Javorska došlo roku 1346 za vlády Boleslavova vnuka Bolka II. Svidnického. Nejednalo se však o zcela totožný územní celek. Bolek II. ovládl po smrti svého strýce Jindřicha Javorsko, avšak větší část Minstrberského knížectví zůstala v moci potomků Boleslava Minstrberského.

Osud jednotlivých knížectví, které vznikly rozpadem země Boleslava I. Svidnického bude sledován pouze do té doby, dokud si jeho potomci zachovávali alespoň fakticky nezávislé postavení vůči českému králi.

Knížectví svídnických Piastovců představovalo území, kde se po celý středověk setkával německý, polský a český živel. Dalo by se proto očekávat, že se dějiny této země

¹ Ke geografickému vymezení pojmu Slezska viz Waclaw SEMKOWITZ, *Historyczno - geograficzne podstawy Śląska*, in: *Historija Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1402*, tom. I., red. Stanisław KUTRZEBA, Kraków 1933, s. 16-30; H. Manikowska, *Świadomość regionalna na Śląsku w późnym średnowieczu, Państwo naród - stany w świadomości wieków średnich*, Warszawa 1990, s. 253 - 267.

budou těšit zájmu badatelů zmíněných národů. Skutečnost je ovšem jiná.

Svidnicko - Javorsko patřilo od konce 14. století až do šedesátých let 18. století k českému státu, představujíc tak součást Habsburské monarchie. Po rakousko - pruských válkách přešlo společně s většinou Slezska do vítězných rukou Hohenzollernů. O století později se stalo součástí německého císařství, respektive jeho nástupců Výmarské republiky a posléze Třetí říše. Putování Svidnicko - Javorska mapou středoevropských států skončilo až po Druhé světové válce, kdy bylo odtrženo od poraženého Německa a stalo se součástí nově vzniklé Polské republiky.

Právě toto putování způsobilo, že si v určitých etapách moderních dějin jednotlivé země usurpovaly právo na to jak vykládat slezské dějiny a tedy také dějiny Svidnicko - Javorského knížectví. To se týká zejména německého a polského dějepisectví, pro něž byly v určitých dějinných obdobích charakteristické silné nacionalistické tendence. Německá historiografie postupovala ve 30. a 40. letech 20. století jako sluha ideologie Drang nach Osten. Do polského zpracování se zase promítla poválečná antipatie ke všemu německému a také potřeba odůvodnit poválečné připojení Slezska k polskému státu.

Česká historiografie si dlouhou dobu zachovávala k dějinám Svidnicko - Javorského knížectví a k dějinám Slezska celkově odtažitý postoj. Odstup je dán jednoznačně dlouhou dobou vzájemného odloučení spojeného s příslušností knížectví k jinému státu. Česká respektive moravská

historiografie se tak většinou zabývá pouze tou částí Slezska, která patří k České republice.²

Ke Svidnicku - Javorsku se přistupovalo a pohřichu stále ještě přistupuje jako ke vzdálené periferii, která si dosud nezasloužila podrobnější pohled. V české literatuře neexistuje monografie, která by pojednávala o slezských dějinách, o dějinách jednotlivých knížectví nemluvě. Dějiny svidnicko - javorského knížectví 14. století tak zůstávají pouze součástí souhrnných kompendií pojednávajících o lucemburském období.³ Cenou je rovněž práce L. Bobkové, která pojednává o Lucemburské územní politice.⁴ Co se pramenů týče lze využívat jako bohatou základnu edice, které se týkají českého státu v k daném období.⁵

² Pavel KOUŘIL, Dalibor PRÍX, Martin WIHODA, Hrady českého Slezska, Brno 2000; K otázkám dějin Slezska: diskuze a materiály z konference v Opavě ve dnech 3. a 4. listopadu 1955, ed. Andělín GROBELNÝ, Ostrava 1956; Slezsko v dějinách českého státu: sborník příspěvků z vědecké konference, pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě pořádané 10.-11. listopadu 1998 v Opavě, ed. Mečislav BORÁK, Šenov u Ostravy 1998.

³ Lenka BOBKOVÁ, Velké dějiny zemí koruny české IVa, Praha - Litomyšl 2003; Jiří SPĚVÁČEK, Karel IV. Život a dílo(1316-1378), Praha 1980; Týž, Václav IV. (1361-1419): k předpokladům husitské revoluce, Praha 1986; Týž, Jan Lucemburský a jeho doba 1296-1346. Praha 1994; František KAVKA, Vláda Karla IV. za jeho císařství (1355-1378), díl I. Praha 1993; Týž, Vláda Karla IV. za jeho císařství (1355-1378), díl II. Praha 1993, Josef ŠUSTA, Král cizinec, Praha 1939; Týž, Otec a syn, Praha 1946; Týž, Karel IV. Za císařskou korunou, Praha 1948.

⁴ Lenka Bobková, Územní politika prvních Lucemburků na českém trůně, Ústí nad Labem 1993.

⁵ Podrobný výčet relevantních edic české provenience je uveden na příslušném místě.

Situace se začala měnit až v poslední době kdy polské Slezsko začíná budít stále větší zájem českých badatelů.⁶

Problém polské historiografie leží jinde. Slezsko a společně s ním Svidnicko - Javorské knížectví tvoří součást moderního polského státu pouze šedesát let. Jedná se o příliš krátké období na to, aby se dostalo na zpracování všech důležitějších historických problémů.

Polské historické práce na toto téma často trpí silným nacionálním patosem. Týká se to zejména děl, které byly napsány v prvních desetiletích po Druhé světové válce. Tyto studie se vymezují nejen silně protiněmecky, ale také co nejvíce potírají českou stopu v historii Slezska. Celkově mají spíše význam pro vývoj polské historiografie než pro dějiny středověku.⁷

Ovšem ani novější polská historická literatura nejeví o dějiny Svidnicko - Javorského knížectví enormní zájem. Stejně jako v Čechách jsou pouze součástí monografií o slezských dějinách, a to součástí po hříchu pouze okrajovou.⁸ Čestnou výjimku představuje již téměř sedmdesát

⁶ Jedná se zejména o studie uveřejněné ve sbornících Korunní země v dějinách českého státu I., Integrační a partikulární rysy českého státu v pozdním středověku, ed. Lenka Bobková, Praha 2003. Korunní země v dějinách českého státu II., Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obyvatel ve 14.-16. edd. Lenka BOBKOVÁ, Jana KONVIČNÁ, Praha 2005.

⁷ Viz PIERADZKA Krystyna, Bolko II. Świdnicki na Łużicach, in: Sobótka II, 1947, s. 92-109, Helena KAŁUCKA, Córka i wnuczki Łokietka na dworach Piastów śląskich., in: AUWr, Historia 14, Wrocław 1968, s. 5-39.

⁸ Historia Śląska, red. Marek CZAPLIŃSKI, Wrocław 2003; Waclaw KORTA, Historia Śląska do 1763 roku, Warszawa 2003; Kazimierz POPIOLEK, Śląskie dzieje, Warszawa-Kraków 1976; Karol MALECZIŃSKI, Historia Śląska I/1, Wrocław 1960.

let stará práce Jana Dąbrowského věnovaná slezským dějinám, jenž reprezentuje nejkomplexnějším a nejpodrobnějším pojednání dějin knížectví z polské strany.⁹

Situace v polské historiografii se mění až v poslední době, kdy vyšlo několika dílčích studií a pramenných edic k dané problematice.¹⁰

V minulosti dějinám slezských knížectví jasně dominovala historiografie německá, a to zejména na přelomu 19. a 20. století. Toto úsilí zpřístupnilo vědeckému bádání značné množství historických pramenů, které mají zásadní význam pro výzkum dané problematiky.¹¹ Píle německých

⁹ Jan DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne Śląska w latach 1290-1402*, in: *Historja Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1400*, red. STANISŁAW KUTRZEBA, Kraków 1933.

¹⁰ Viz Dagmar HEŚ - ADAMSKA, *Urzednicy nadworni księżnej Agnieszki w latach 1368-1392* in: *ŚKHS* 55, 2000, s. 282-296; Táž, *Personel kancelaryjny księżnej Agnieszki Świdnicko - Jaworskiej w latach 1368-1392* in: *ŚKHS* 55, 2000, s. 433-442; Táž, *Burgrabowie księstwa Świdnicko-Jaworskiego w drugiej połowie XIV w.*, *ŚKHS* 56, 2001, s. 213-223. Co se týká pramenů vyšely v posleních letech dva péčí T. Jurka dva díly *Svidnicko - Jaworského Landbuchu*. Viz *Landbuch Księstw Świdnickiego i Jaworskiego*, tom I-II., ed. Tomasz JUREK, Poznań 2000, 2003. Od poloviny sedmdesátých let 20. století vychází *Regesty Śląskie*, tom. I-V., Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk - Łódź 1975-1991, které mají pochopitelně zásadní důležitost pro dějiny Svidnicko - Jaworského knížectví.

¹¹ Zde se jedná zejména o *Codex diplomaticus Silesiae*, jehož třicetsedm dílů představuje největší edici pramenů vztahující se k dějinám Slezska. Jediným svazkem, který pojednává monotematicky o Svidnicko - Javorsku je *Die Landständische Verfassung von Schweidnitz - Jauer*, in: *Codex diplomaticus Silesiae XXVII.* hrsg. von Gustav CROON, Breslau 1913. Také v dalších dílech lze najít četné informace k mnou sledované problematice. Příslušné citace jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů. Další ze zásadních edic, kterou nelze při studium Svidnicko - Jaworského knížectví je *Lehns - und Besitzurkunden*

historiků dala vzniknou rovněž kompendiím slezských dějin, které si dosud udržely značnou důležitost pro dějiny Svidnicko - Javorska.¹² Samotné knížectví se však ani od německých badatelů nedočkalo většího zájmu. Čestnou výjimku představuje biografie o Bolkovi II. Svidnickém z pera Ericha Gospose.¹³ Ta do dnes představuje jedinou monografii pojednávající o dějinách Svidnicko - Javorska ve 14. století. V poválečné německé historiografii nevzniklo příliš prací, které by měly relevantní význam pro dějiny Svidnicko - Javorska. Výjimku představují práce Dietra Veldtrupa a Otfrieda Pustejovského, které se sice zabývají širšími tématy, ale pro sledovanou problematiku nejsou bez významu.¹⁴

Tato celkově chudá bilance, táhnoucí se historiografií tří zmíněných národů, je bezesporu zapříčiněna ještě jedením faktorem. Ten představuje město Vratislav, jehož dějiny tvoří středobod bádání o slezské historii a hlavní měrou poutá pozornost historiků. A právě ve stínu slezské

Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, Bd. I. II., hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Herrmann MARKGRAF, Leipzig 1881, 1883.

¹² Geschichte Schlesiens I., Von der Urzeit bis zum 1526, red. Herrmann AUBIN, Ludwig PETRY, Herbert SCHLENGER, Breslau 1938; Colmar GRÜNHAGEN, Geschichte Schlesiens I. Gotha 1884.

¹³ GOSPOS Erich, Die Politik Bolkos II. von Schweidnitz-Jauer (1326-1368), Halle 1910.

¹⁴ Dieter VELDTRUP, Zwischen Eherecht und Familien Politik. Die Studien zu den Dynastischen Heiratsprojekten Karls IV., Studia Luxemburgensia, Bd II., Warendorf 1988; Otfried PUSTEJOVSKI, Schlesiens Übergang an die böhmische Krone. Macht Politik Böhmens im Zeichen von Herrschaft und Frieden, in: Forschungen und Quellen zur Kirchen - und Kulturgeschichte Ostdeutschlands, Bd. 13., Köln - Wien 1965.

metropole se odehrávají dějiny Svidnicko - Javorského knížectví.

Tato práce se pokouší přispět k objasnění některých problematických bodů v dějinách Svidnicko - Javorského knížectví zejména ve vztahu k Českému království. Pokusím se dokumentovat postup Jana Lucemburského při připojování tří odbojných slezských knížectví Javorska, Minstrberska a Svidnicka k českému státu. Dále se zaměřím na podíl Bolka II. Svidnického v diplomatické souboji, který se rozhořel o jeho knížectví. Popsána by měla být také proměna lucemburské politiky vůči svídnickému vévodovy, která nastala po nástupu Karla IV. k vládě. Rovněž přihlédnu k diplomatickým misím, které musel Karel IV. podniknout, aby Svidnicko - Javorské knížectví získal. V neposlední řadě se pokusím se demonstrovat jakým způsobem Bolek II. Svidnický a jeho podaní profitovali ze snahy Karla IV. připojit knížectví k českému státu. Na závěr se zaměřím na zdokumentování správy knížectví po smrti Bolka II., zejména s přihlédnutím k osobě svídnicko - javorského hejtmana.

Geografické názvy budou v textu požívány následujícím způsobem. Pokud literatura běžně užívá český název je na prvním místě, v závorce uvádím jeho německý a polský ekvivalent. Pokud česká verze neexistuje nebo není běžně užívaná, uvádím na prvním místě německý název, v závorce je připojena polský ekvivalent. Tuto variantu jsem zvolil z toho důvodu, že odpovídá jazyku použitých pramenů. U názvů měst Svidnice (Schweidniz, Świdnica), Javor (Jauer, Jawor), Hlohov (Glogau, Głogów) a Lehnice (Liegnitz, Legnica) používám pouze českou verzi, neboť jejich německé a polské názvy jsou běžně známy.

V textu se často objevuje slovo kníže respektive vévoda (dux, Herzog), obě slova mají v tomto kontextu stejný význam a jsou používána jako synonyma.

1. Geneze Svídnicko - Javorského knížectví

Vznik Svídnicko-Javorského knížectví spadá do 2. poloviny 13. století. Jeho zakladatelem byl Boleslav I. Svídnický, syn Boleslava Rogatky¹⁵.

Okolo roku 1274 vydělil Boleslav Rogatka ze svého panství úděl se sídlem v Javoru pro nejstaršího syna Jindřichovi V. Tlustého. Toto území, které tvořilo základ budoucího Svídnicko-Javorského knížectví, zahrnovalo města Javor (Jauer, Jawor), Bolkenhain (Bolków), Landeshut (Kamenia Góra), Libau (Lubawka), Löwenberg (Lwówek Śląski) a Schönau (Świerzawa) s vikpildami. V roce 1277 pak k němu bylo připojeno město Strygau (Strzegom).¹⁶

olowý?
s. 13

Na konci roku 1278 po smrti Boleslava Rogatky se chopil Jindřich V. Tlustý vlády v Lehnici a ostatních otcových državách. Vládu nad javorským údělem předal mladšímu bratrovi Boleslavovi I. Svídnickému. Ten o okolo roku 1281 oddělil od Javorského knížectví zemi lwówskou. Vládu nad ní předal svému mladšímu bratrovi Bernardovi, který v té době dosáhl plnoletosti. Bernard se ale ze získaného území netěšil dlouho. Roku 1286 bezdětný zemřel a Löwenberg byl znovu připojen zpět ke Javorskému knížectví. V roce 1289

1
↓ ?

/

¹⁵ V literatuře se Boleslav I. objevuje s predikátem Svídnický. Ve skutečnosti tento predikát používal až od roku 1296 kdy Svídnicko získal, před tímto rokem vystupoval se tituloval jako pán Javora (Jauer, Jawor) či Löwenberka (Lwówek Śląski).

¹⁶ Historia Śląska, red. Marek CZAPLIŃSKI, Wrocław 2003, s. 65.

Boleslav I. zvětšil svou doménu o město Schönberg (Chełmsko Śląskie), které získal od českého krále Václava II.¹⁷

Zásadní územní změny, které značně rozšířily hranice panství Boleslava I. Svidnického, nastaly v roce 1290 po smrti vratislavského knížete Jindřicha IV. Pravého.¹⁸ Podle závěti, kterou po sobě vratislavský kníže zanechal, měl jeho knížectví zdědit Jindřich II. Hlohovský.¹⁹ Vratislavský patriciát ale rozhodně odmítl znění testamentu respektovat. Vratislavští měšťané nabídli trůn staršímu bratrovi Boleslav I., lehnickému knížeti Jindřichovi V. Tlustému. Ten se ihned chopil této šance. Byl však příliš slabý na to, aby se dokázal sám postavit hlohovskému knížeti. Právoplatný dědic se nehodlal svého nároku na knížectví vzdát bez boje. Lehnický kníže proto požádal o pomoc svého bratra Boleslava I. Javorského.²⁰ Za účinnou podporu podstoupil Jindřich V. Lehnický na podzim roku 1290 svému mladšímu bratrovi jižní část Vratislavského knížectví. Toto území zahrnovalo města: Svidnici, Reichenbach (Dzierżoniów), Strehlen (Strzelin), Münsterberg (Ziębice) a Frankenstein (Ząbkowice) s okresy.²¹ Převaha Jindřicha II. Hlohovského byla ale natolik značná, že poměr sil

s. 12

¹⁷ Václav II. se snažil získat jednotlivá slezská knížata, pro svoji polskou politiku. Viz. JOSEF ŠUSTA Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví, Praha 1935, s. 405; Historia Śląska 2003, s. 65.

¹⁸ K tomu Tomasz JUREK, Henryk Probus i Henryk Glogowski, stosunki wzajemne w latach 1273-1290, Śląski kwartalnik historyczny Sobótka 42, 1987, s. 555-570.

¹⁹ Jan DĄBROWSKI, Dzieje polityczne Śląska w latach 1290-1402, in: Historja Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1400, red, Stanisław KUTRZEBA, Kraków 1933, s. 327 - 562, zde s. 329.

²⁰ Tamtéž s. 331.

²¹ Historia Śląska 2003, s. 65; Karol MALECZIŃSKI Historia Śląska I/1, Wrocław 1960, s. 529.

nedokázalo definitivně zvrátit ani spojenectví s Boleslavem I. Svidnickým. Jindřich V. byl donucen k ústupkům vůči hlohovskému knížeti a roku 1294 mu postoupil severní část Vratislavského knížectví.²²

Byl tu ovšem další zájemce, český král Václav II., který si také činil nárok na dědictví po Jindřichovi IV. Vratislavském. Český panovník se rozhodně nehodlal vzdát Vratislavského knížectví bez boje. Těsně po smrti Jindřicha IV. se Václav II. ucházel o Vratislavsko na základě dědických smluv uzavřených mezi ním a vratislavským knížetem.²³ Nebyl však úspěšný. Český král nerezignoval a v roce 1295 se knížectví Bolka I. ocitlo ve vážném nebezpečí. Václav II. za pomoci římského krále Adolfa Nasavského, totiž znovu důrazně vystoupil s nárokem na dědictví po Jindřichovi IV., rozhodnut dobýt svá práva třeba se zbraní v ruce.

Český král vytáhl do Slezska, avšak armádě Boleslava I. Javorského a Jindřicha V. Lehnického se podařilo zastavit postup Václavova vojska u Landeshutu.²⁴ Bylo jasné, že by

²² Jednalo se o pás země který zahrnoval Stínava (Steinaw, Ścinawa), Bunzlau (Boleslawiec) Milíč (Militsch, Milicz), Třebnici (Trebnitz, Trzebnica) Gross Wartenberg (Syców), Olešnici (Oels, Oleśnica), Berndstadt (Bierutów), Namyslov (Namslau, Namysłów), Konstadt (Wolczyn), Kreutzburg (Kluczbork), Pitschen (Byczynu), Górzow Śląski, viz Colmar GRÜNHAGEN, Geschichte Schlesiens I. Gotha 1884, s. 125n, K. MALECZIŃSKI Historia Śląska I/1, s.529.

²³ J. ŠUSTA, Soumrak Přemyslovců, s. 421n; Bronisław WŁODARSKI, Polska a Czechy w drugiej połowie XIII. i początkach XIV. wieku (1250-1306), Lwów 1931, s. 113.

²⁴ Chronica principum Poloniae, in: Monumenta Poloniae Historica III, ed. Zygmund WĘCLEWSKI, s. 423-577, zde s.508. K tomu Colmar GRÜNHAGEN, Aus Bolko's I. Zeit, Kampfbereitschaft gegen Böhmen 1295, Bezwingung Breslaus 1296 in: Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens

tento dílčí neúspěch nemusel Václava II. zastavit. Východisko ze svízelné situace hledali oba bratři u papeže Bonifáce VIII., kterého požádali o pomoc. Ten jejich prosbě vyhověl a listinou z 1. prosince 1296 je vzal pod ochranu svatopetrského stolce.²⁵ Tento manévr přispěl k zastavení tlaku ze strany českého krále a k zachování nezávislosti Vratislavského knížectví. To mělo zásadní význam pro panství Boleslava I. Javorského, jemuž se podařilo uhájit územní zisky, které si vydobyl během války o nadvládu nad Vratislavským knížectvím.²⁶

Válkami o knížecí stolec bylo Vratislavské knížectví značně oslabeno, a to jak po stránce hospodářské, tak i po stránce politické. Díky značným územním ztrátám, které utrpělo, klesl rovněž jeho význam mezi slezskými zeměmi. Naopak do popředí se dostávají do té doby méně významné knížectví hlohovské a nově vzniklé knížectví Svídnicko - Javorské.²⁷

Rozmach moci Boleslava I. neskončil získáním Svídnicka. Po smrti svého bratra Jindřicha V.²⁸ se Boleslav stal proti vůli vratislavských měšťanů opatrovníkem svých nezletilých synovců. Díky roli poručníka Boleslav I. Svídnický de facto ovládnul také zbylou část Vratislavského knížectví. Na

XLI, 1907, s. 315; B. WŁODARSKI Polska i Czechy, s. 142; Historia Śląska 2003, s. 65. Josef Šusta naopak vyslovuje pochyby o napadení Boleslava I. Svídnicko-Javorského a Jindřicha V. Lehnického Václavem II. Viz. J. ŠUSTA Soumrak Přemyslovců, s. 456, pozn. 2.

²⁵ J. DĄBROWSKI Dzieje polityczne, s. 339.

²⁶ Vztahy mezi Boleslavem I. a Václavem II. se za nedlouhou normalizovali, protože roku 1297 se svídnický kníže zúčastnil korunovace Václava II. v Praze. Viz Chronicon Aulae Regiae, Fontes reum Bohemicarum IV, ed. Josef EMLER, PRAHA 1884 s. 1-337, s. 74.

²⁷ K. MALECZIŃSKI Historia Śląska I/1, s. 529.

²⁸ 22. února. 1296.

konci 13. století se stal pánem celého dolního a středního Slezska. Výjimku tvořilo pouze dominium hlohovského knížete Jindřicha II.

Nedlouho po smrti Jindřich V. Lehnického došlo rovněž k ukončení nepřátelství mezi Boleslavem I. Svidnickým a jeho bratrancem Jindřichem II. Hlohovským. Stalo se tak na sněmu slezských knížat ve Schwanowitz (Zwanowice).²⁹ Na základě tam učiněných dohod získal svídnický kníže města Haynau (Chojnów) a Bunzlau (Boleslawiec). Tato města zabral Jindřich II. Hlohovský v roce 1291 během války o Vratislavské knížectví. Haynau připojil Boleslav I. zpět k Vratislavskému knížectví a Bunzlau spojil se svým knížectvím.³⁰

Boleslav I. Svidnický vytvořil pod svou vládou územně rozlehlou a ekonomicky prosperující doménu.³¹ Svě země obklopil pásem hradů, které měly ochránit jeho knížectví před agresivní politikou jeho sousedů.³²

Svidnický panovník zemřel 9. listopadu roku 1301. Jeho ostatky byly pohřbeny v klášteře cisterciáků v Grüssau (Krzesowie), který v roce 1292 založil. Tento klášter měl symbolizovat vzestup svídnických Piastovců. V budoucnu se měl stát mauzoleem, kam měli být pohřbíváni pokračovatelé Boleslavova díla. Osud tomu ale chtěl jinak. Po smrti

²⁹ J. DĄBROWSKI *Dzieje polityczne Śląska*, s. 341.

³⁰ Tamtéž.

³¹ K hodnocení vlády Bolka I. Svidnického viz K. MALECZIŃSKI *Historia Śląska I/1.*, s. 532n; C. GRÜNHAGEN, *Geschichte Schlesiens I*, s.175; J. DĄBROWSKI *Dzieje polityczne*, s. 342; *Geschichte Schlesiens I*, Von der Urzeit bis zum 1526, hrsg. von Herrmann AUBIN, Ludwig PETRY, Herbert SCHLENGER, Breslau 1938, s. 321.

³² Výčet hradů které založil Bolek I. Viz J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 342, pozn. 1, K. MALECZIŃSKI, *Historia Śląska*, I/1, s.533, poz. 68.

knížete potkal jeho země osud pro slezská knížectví tak typický - celá doména byla rozdělena mezi jeho potomky a příbuzné.

Obecně lze říci, že na přelomu 13. a 14. došlo ke značnému rozdrobení a decentralizaci jak dolno- tak hornoslezských knížectví.³³ V této době zemřeli kromě Bolka I. Svidnického také Jindřich V. Vratislavský († 1296) Jindřich II. Hlohovský († 1309), a rovněž čtyři synové Vladislava Opolského. Všichni tito slezští Piastovci po sobě zanechali početné potomstvo, které se hlásilo o své úděly.³⁴ To vedlo k extrémnímu rozdrobení Slezských knížectví. Jejich počet vzrostl ze 7 v roce 1300 na 17 nebo 18 v roce 1327.³⁵

Díky tomu na přelomu 13. a 14. století roste také značnou měrou moc slezských měst, která využívala politickou nezkušenost a finanční nouzi mladičkových knížat k

³³ Základy této decentralizace je třeba hledat již ve 12. století v testamentu Boleslava Křivoústého, kterým bylo v Polsku zavedeno seniorátní právo a země rozdělena na několik údělů. I přes myšlenku zachování celistvosti, vedl testament Boleslava Křivoústého, k rozpadu jednotlivých údělů a k feudálnímu rozdrobení se kterým se polský stát potýkal až do poloviny 14. století. Tato tendence se projevila obzvláště intenzivně na přelomu 13. a 14. století. K tomu to tématu podrobněji K. MALECZIŃSKI *Historia Śląska I/1*, s. 324n; Kazimierz POPIOLEK, *Śląskie dzieje*, Warszawa-Kraków 1976, s. 24n; J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne Śląska*, s. 175, H. AUBIN, *Geschichte Schlesiens I.*, s. 324.

³⁴ Boleslav I. Svidnický tři syny: Bernarda Svidnického, Jindřicha Javorského, Boleslava Münsterberského, Jindřich V. Vratislavský rovněž tři syny: Bolka Břežského, Jindřicha VI. Vratislavského a Václava Lehnického, Jindřich Hlohovský po sobě zanechal pěti synů: Jindřicha Zaháňského, Konráda Namyslovského, Boleslava Olešnického, Jana Stínavského a Přemysla Hlohovského. V Horním Slezsku pak čtyři synové Vladislava Opolského zanechali celkem devět synů.

³⁵ K. MALECZIŃSKI, *Historia Śląska*, tom I/1, s. 492.

získávání četných privilegií.³⁶ Proces rozpadu slezských knížectví na stále menší územní celky spolu s rostoucí mocí měst vedl k poklesu knížecí moci. Důsledkem toho upadala slezská knížectví z hlediska zahraniční politiky do bezvýznamnosti. Tím pádem představovala potenciálně snadnou a díky bohatým městům a frekventovaným obchodním stezkám také dostatečně lákavou kořist.

Jak bylo řečeno výše, rozdrobení se nevyhnulo ani doméně Boleslava I. Svidnického. Vratislavské knížectví přešlo do rukou synů Jindřicha V. Lehnického. Vlastní Svidnicko - Javorského knížectví bylo rozděleno mezi tři mužské potomky Boleslava I.: Bernarda, Jindřicha a Boleslava. Všichni tři synové svidnického knížete byli v okamžiku otcoví smrti nezletilí. Proto zpočátku vládli nad knížectvím opatrovníci mladých pretendentů - jejich matka Beatrix společně se svým bratrem braniborským vévodou Heřmanem. Opatrovnická vláda trvala až do prosince roku 1307, kdy vládu nad knížectvím převzal nejstarší z bratří Bernard.³⁷ V lednu 1312 pak na trůn v Javoru dosedl prostřední z bratří Jindřich. Bernard a Boleslav vládli nějaký čas společně nad územím „svidnicko - münstrberským“. V roce 1315 bylo Boleslavovi vyděleno knížectví Münstrberské, nad kterým však převzal samostatnou vládu

³⁶ Nárůst moci je patrný zejména u největšího slezského města Vratislavi, která začíná po smrti opatrovníka nezletilých potomků Jindřicha V. Vratislavského Bolka I. Svidnicko-Javorského vést na knížatech značně nezávislou politiku. V letech 1301-1303 dvakrát rozhoduje o osobě opatrovníka nezletilých knížat, vede z vlastní vůle války ze sousedními městy, vysílá poselství na dvory zahraničních panovníků. K. MALECZIŃSKI, Historia Śląska, Tom I/1, s. 493.

³⁷ J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 348.

roku 1322.³⁸ Roku 1322 bylo tedy Svidnicko-Javorské knížectví rozděleno na tři úděly: svídnický - jenž připadl Bernardovi, javorský - který získal Jindřichovi, a konečně münstrberský - který připadl nejmladšímu Boleslavovi.

2. Tři synové Boleslava I. Svidnického³⁹

Synové Boleslava I. se chopili vlády již za zcela jiných politických podmínek. Jejich expanzivní ambice ustoupily do pozadí. Hlavní konstantou jejich politiky bylo uhájení samostatnosti svých, v evropském měřítku nepatrných, státek. Jednalo se o úsilí v pravdě sysifovské, které nemělo v oné době nejmenší šanci na úspěch. →
s. 20

Na trůn v českém a uherském království dosedli členové nových ambiciozních dynastií. Polsko se začalo sjednocovat pod vládou Vladislava Lokýtky. Říšský stolec pro sebe poprvé uchvátil člen průbojné dynastie Wítlšbachů, na svou šanci čekali Habsburkové a také Lucemburkové. Tito draví hráči na šachovnici středoevropské politiky neměli pro snahy lokálních panovníků nejmenší pochopení. Potomci Boleslava I. se tak stali pouhými figurkami v partii, kterou rozehráli v první polovině 14. století německý císař, český, polský, uherský král a habsburští vévodové. A to přesto, že Boleslavovi potomci projevíli úpornou snahu a nevšední aktivitu při hájení vlastních suverenity.

³⁸ Tamtéž, s. 349.

³⁹ Nestarší syn Boleslava Svidnicko - Javorské Boleslav zemřel ještě za života svého otce Kazimierz JASIŃSKI, Rodowód Piastów Ślaskich, tom. II., Wrocław 1975, s.16.

2.1. Bernard Svidnický⁴⁰

*byli srovnáni
s ríšskými
Luzemburky*

s. 19

Roku 1307 se Bernard I. Svidnický zbavil regentské vlády a usedl na knížecí stolec svého otce.

Mladý kníže disponující značným územím byl vítaným spojencem. Toho využil polský král Vladislav Lokýtek a mladému Piastovci nabídnul ruku své dcery Kunegundy. Svatba se konala roku 1310.⁴¹ Sňatek to byl oboustraně výhodný, namířený zpočátku především proti hlohovským Piastovcům. Ti představovali značné nebezpečí Lokýtkovým snahám o sjednocení Polska. Rovněž vztahy mezi svídnickou a hlohovskou větví slezských Piastovců byly značně rozkolísané.⁴² Dynastické spojení s krakovským dvorem se tak na dalších čtyřicet let stalo osou zahraniční politiky svídnických Piastovců.

Svídnický kníže se ale nehodlal spoléhat pouze na Vladislava Lokýtku, jehož pozice nebyla v tu dobu v Polsku nikterak silná. Nedlouho po nástupu na trůn se mu podařilo provdat svou sestru Beatrix za wittlšbašského vévodu Ludvíka Bavora.⁴³ Také toto dynastické spojení se ukázalo pro Bernarda mimořádně šťastným. Když byl bavorský vévoda roku 1314 korunován říšským králem, získal svídnický kníže spojence mimořádně mocného. Toto příbuzenství nutilo

⁴⁰ Bernard Svidnický se narodil mezi roky 1288 - 1291, K. JASIŃSKI, Rodowód II., s. 19.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² K válce mezi Vladislavem Lokýtkem a hlohovskými Piastovci podrobně viz J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 356-365.

⁴³ Beatrix se narodila okolo roku 1290, zemřela 25. srpna 1322 a pochována bylakosteje Panny Marie v Mnichově. Manželství s Ludvíkem Bavorem bylo uzavřeno mezi lety 1308-1311 a roku 25. listopadu 1314 byla v Cáchách korunována římskou královnou. Viz K. JASIŃSKI, Rodowód II., s. 21.

v první třetině 14. století českého krále Jana Lucemburského k opatrnému postupu vůči svídnicko - javorské větvi slezských Piastovců.⁴⁴ Spojení se svídnickým knížetem se vyplatilo také Ludvíkovi Bavorovi. Roku 1321 přispěl Bernard společně se svým vojskem k porážce Fridricha Habsburského v bitvě u Mühlberku.⁴⁵

Svídnické knížectví bylo za Bernardovy vlády ušetřeno vážnějších politických otřesů. V půtkách, které probíhaly ve dvacátých letech ve Slezsku, hrál Bernard spíše roli prostředníka než aktivního účastníka.⁴⁶ Jeho předčasná smrt ho rovněž ušetřila konfrontace s expanzivní politikou českého krále Jana Lucemburského.

Kníže Bernard zemřel 6. května 1326 a byl pochovaný stejně jako jeho otec v cisterciáckém klášteře v Grüssau. Na trůn v knížectví dosedli jeho synové Bolek II. a Jindřich.

2.2. Jindřich Javorský

Nejambicióznější zahraniční politiku vedl prostřední syn Boleslava Svídnického javorský kníže Jindřich. Mladý panovník vstoupil na scénu středoevropské politiky razantně, i když zpočátku spíše jako loutka v rukou jiných.

Nedlouho po převzetí vlády v Javorském knížectví uzavřel Jindřich sňatek, který zásadně ovlivnil jeho vztah k českému králi Janovi Lucemburskému. Roku 1316 si vzal za manželku dvanáctiletou Anežkou Přemyslovnou dcerou Václava

⁴⁴ Nebyl to jediný příbuzenský svazek mezi svídnickou větví slezských Piastovců a Wittlesbachy. Bernardova starší sestra Judita byla od roku 1297 manželkou Ludvíka Bavora Štěpána I. Dolnobavorského. K. JASIŇSKI, Rodowód II., s.13.

⁴⁵ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 262.

⁴⁶ J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne Śląska, s. 356-365.

II.⁴⁷ Tímto dynastickým spojením byl vtažen do sporů mezi českou šlechtou a českým králem. V pozadí sňatku, který zvedl na pražském dvoře prudkou vlnu nevole, nestál nikdo jiný než Jindřich z Lipé, Eliška Rejčka a jejich straníci.⁴⁸ Český magnát využil mladého a nezkušeného Piastovce k prosazení vlastních cílů.

Roku 1315 byl Jindřich z Lipé uvržen Janem Lucemburským do zajetí, ze kterého byl 17. dubna následujícího roku po dlouhých jednáních propuštěn do domácího vězení.⁴⁹ Situace mezi českým pánem a Janem Lucemburským byla nadále napjatá. Sňatek Anežky s Jindřichem posloužil Jindřichovi z Lipé jako hrozící prst, který měl českému panovníkovi připomenout, že jeho pozice není neotřesitelná. Sňatkem s mladou Přemyslovnou získal Jindřich Javorský pozici potenciálního dědice Českého království. Tato skutečnost měla Jana upozornit na události za jakých získal českou korunu on. Česká šlechta mu důrazně připomenula, že pokud bude opomíjet její práva a privilegia mohl by ho snadno potkat osud jeho předchůdce Jindřicha Korutanského.

Otázkou zůstává proč si Jindřich z Lipé vybral právě javorského knížete. Důvodů proto měl několik. Državy Jindřicha z Lipé sousedily s državami mladého Piastovce, což mu ulehčovalo přístup k javorskému dvoru. Mladý a nezkušený vévoda mohl rovněž snadno podlehnout výmluvnosti Jindřicha z Lipé, který před ním barvitě vykreslil lákavou možnost zisku českého trůnu. Jindřich z Lipé mohl také

⁴⁷ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 234 a 243. K dataci sňatku Jindřicha Javorského viz K. JASIŇSKI, Rodowód II, s. 24-25.

⁴⁸ Epizodu o s sňatku zaznamenává zbraslavská kronika. Viz FRB IV, Chronicon Aulae Regiae, s. 234.

⁴⁹ Jiří SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský a jeho doba 1296-1346. Praha 1994, s. 233.

těžit z kontaktů, které měla v polském prostředí jeho milenka Eliška Rejčka.⁵⁰

Jako věno dostala Anežka od své matky Hradec Králové.⁵¹ Slezská posádka, která byla do Hradce dosazena se chovala značně nevybíravě a z východočeského města pustošila České království.

Situace se stala vážnou a český panovník jí musel začít řešit. V červenci roku 1318 se uskutečnila v Praze schůzka mezi českým králem a javorským vévodou.⁵² Jindřich Javorský se vzdal svého nároku na Hradec Králové,⁵³ za což mu Jan Lucemburský vyplatil finanční náhradu.⁵⁴ Český král rovněž slíbil vyřešit otázku Anežčina nevyplaceného věna.⁵⁵

Neuplynulo mnoho času a došlo k dalšímu střetu mezi Janem Lucemburským a Jindřichem Javorským. Tentokrát se jednalo o území Horní Lužice. V srpnu roku 1319 zemřel braniborský markrabí Waldemar a o jeho dědictví se přihlásila řada zájemců.⁵⁶ Mezi nimi také Jindřich Javorský,

⁵⁰ Eliška Rejčka byla v celé záležitosti i osobní zájmem. Pro královnu vdovu byla jistě lákavá možnost, že by se českou královnou stala její dcera Anežka. Tím pádem by se zbavila nevlastní dcery a sokyně Elišky Přemyslovny. Eliška Přemyslovna proti sňatku bouřlivě protestovala, protože si uvědomovala, že může ohrozit i její pozici.

Eliška Rejčka byla dcerou Přemysla II. Velkopolského a s polským prostředím jí spojovaly rodinné vazby.

⁵¹ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 234.

⁵² Josef ŠUSTA, Dvě knihy českých dějin, Počátky Lucemburské 1308-1320, Praha 1919, s. 285.

⁵³ Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III. (1311-1333), ed. Josef EMLER, Praha, 1890, s. 188, č. 457.

⁵⁴ J. ŠUSTA, Dvě knihy českých dějin, s. 285.

⁵⁵ Bronisław WŁODARSKI, Polityka Jana Luksemburczyka wobec polski za czasów Władysława Łokietka, Lwow, 1933, s. 22.

⁵⁶ Na dědictví měl nárok Waldemarův synovec Jindřich Braniborsko - Landsberský, mladičkový Askánek však neměl potřebnou oporu a území, které

který opřel svůj nárok o příbuzenské svazky s braniborskými Askánci. Jeho matka Beatrix byla dcerou braniborského markrabího Oty Vysokého. Javorský kníže nemrhal časem a dva týdny po Waldemarově smrti obsadil Zhořelecko, které bezprostředně sousedilo z jeho knížectvím.⁵⁷ Jindřich chtěl obsadit také sousední Budyšínsko, tam však narazil na stejně nekompromisně postupujícího Jana Lucemburského.

Český král opíral své nároky o předchozí příslušnost Budyšínska k českému státu.⁵⁸ Jan Lucemburský měl v budyšínské marce příznivce jak mezi městy, tak v řadách šlechty.⁵⁹ Tamní stavy, mu daly přednost před Jindřichem Javorským. Český král pro ně jednoznačně představoval větší záruky politické stability než mnohem méně významný javorský kníže.⁶⁰

Pod kontrolou Jana Lucemburského se ocitla města Budyšín, Kamenz a Löbau, kterým 31. srpna potvrdil městská práva.⁶¹ Český král měl v plánu získat také území Dolní Lužice. Kam podnikl v polovině září výpravu s oddílem tří

ve svých rukách spojil braniborský markrabí bylo rozchváčeno četnými zájemci. Podrobněji J. ŠUSTA, *Dvě knihy českých dějin*, s. 304.

⁵⁷ Regesten zur Schlesischen Geschichte 1316-1326, in: *Codex diplomaticus Silesiae XVIII*, hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE, Breslau 1898, s. 48, č. 3945.

⁵⁸ B. WŁODARSKI, *Polityka Jana Luksemburczyka*, s.23, LENKA BOBKOVÁ, *Územní politika prvních Lucemburků na českém trůně*, Ústí nad Labem 1993, s. 30.

⁵⁹ L. BOBKOVÁ, *Územní politika*, s. 30.

⁶⁰ Jan Lucemburský se mohl spolehnout na podporu významných šlechticů dvorského okruhu Otu z Bergova a Těmu z Koldic, kteří měli v Budyšínsku majetky. Viz. L. BOBKOVÁ, *Územní politika prvních Lucemburků*, s. 168, pozn. 50.

⁶¹ RBM III, s. 6, č. 526.

stovek mužů.⁶² Janovým cílem bylo rovněž silou demonstrovat ochotu bránit nově získané území Budyšínska. Tato demonstrace síly byla určena především javorskému knížeti, kterého měla odradit od případného útoku na majetek českého krále. Napadení javorského knížete se nemohl Jan Lucemburský neodvázat, nechtěl-li riskovat hněv jeho švagra Ludvíka Bavora. 2

Situaci která vznikla v „Horní Lužici“ se proto oba panovníci rozhodli vyřešit vzájemným jednáním. Jan Lucemburský se Jindřichem Javorským sešel v Olešnici⁶³. 22. září roku 1319 došlo mezi oběma soky k dohodě, kterou si mezi sebe rozdělili území „Horní Lužici“⁶⁴. Jan Lucemburský získal Budyšínsko a Jindřich Javorský měl být doživotím pánem sousedního Zhořelecka. Javorský kníže se dále vzdal veškerých případných územních nároků v Dolní Lužici⁶⁴, a požádal císaře Ludvíka Bavora aby toto území udělil Janovi v léno.⁶⁵ Během schůzky došlo také k vyřešení otázky věna Jindřichovi manželky Anežky Přemyslovny. Anežka dostala věnem sousední Žitavsko, které Jan Lucemburský získal výměnou od Jindřicha z Lipé.⁶⁶ p

⁶² Janovo tažení do Dolní Lužice nebylo příliš úspěšné. Podařilo se mu získat na dva měsíce městečko Sommerfeld, při obléhání Gubenu však neuspěl. Viz. *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 254.

⁶³ Patrně se jednalo o Langenöls (Oleszna) mezi Javorem a Zhořelcem, viz B. WŁODARSKI, *Polityka Jana Luksemburczyka*, s. 24, pozn. 1.

⁶⁴ RBM III, s. 218, č. 519; *Codex diplomaticus Lusatie superioris. Sammlungen der Urkunden für Geschichte des Margraftums Oberlausitz*, Bd. I., hrsg. von Gustav KÖHLER, Görlitz 1856, s. 238-239, č. 218.

⁶⁵ RBM III, s. 219-220, č. 531; CDLS I, s 237, č. 164.

⁶⁶ RBM III, s. 215, č. 521.

2
o

Mezi oběma soupeři, přetrvávalo napětí a antipatie také v budoucnosti.⁶⁷ Způsobovala to Janova slezská politika, ve které Jindřich viděl oprávněně ohrožení svého postavení samostatného vládce. Tlak českého krále na slezská knížata vyvrcholil v květnu 1329. Toho roku se Jan Lucemburský zastavil ve Vratislavi, aby zde přijal hold další skupiny slezských knížat.⁶⁸ Český panovník si vůči slezským knížatům nebral servítky a kde to bylo nutné, neváhal pohrozit silou.⁶⁹ Do Vratislavi se dostavil také javorský kníže, aby českému králi prodal Zhořelecko. K tomuto kroku donutili Jindřicha Javorského zhořeletští měšťané. Stěžující si na útlak ze strany knížete vyslali poselstvo k pretendentovi českého trůnu Karlovi IV. V Paříži požádali mladého Lucemburka, aby Zhořelecko připojil zpět k českému království.⁷⁰ Je pochopitelně otázkou, do jaké míry postupovali zhořeletští samostatně. Dá se uvažovat o tom, že celý plán vznikl po dohodě s Janem Lucemburským, jehož cílem bylo oslabit pozici Jindřicha Javorského. Každopádně český král získal účinné páky k nátlaku na javorského knížete. Zhořeletští museli být rovněž spokojeni. Mocný český panovník byl schopen lépe prosazovat ekonomické a politické zájmy města než slezský kníže.⁷¹ Pod tlakem těchto

zhoře-
letští
IV.

⁶⁷ Podle zbraslavské kroniky se měl javorský kníže dokonce pokusit Jana Lucemburské otrávit. Viz *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 300.

⁶⁸ K. Tomu podobněji L. Bobková, *Územní politika prvních Lucemburků*, s. 38.

⁶⁹ Dokládá to příklad Boleslava Břežského viz *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 285.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Zhořelec motivoval rovněž vysoké finanční náklady, které na ně nakládal Jindřich Javorský. Pro javorského knížete představoval příjem z toho města zásadní položku a proto daně vybíral dosti důsledně a tvrdě. Viz *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 300.

!

→ tj. investoval! 26
přes smysl

okolností nezbylo Jindřichovi Javorskému nic jiného než se v záležitosti Zhořelce podrobit českému králi. Kníže musel k tomuto kroku přistoupit pokud nechtěl riskovat válku z českým panovníkem, jež by pro Jindřicha z největší pravděpodobností skončila přijetím lenního slibu. Z tohoto důvodu uzavřel Jindřich z Janem smlouvu, kterou mu odstoupil Zhořelecko výměnou za doživotní držbu českých měst Hradec Králové a Trutnova. V „Horní Lužici“ získal města Lauban (Lubaň), Marklissa (Lešna), a hrady Tzsocha, Schwerta (Świecie). V Dolní Lužici mu připadli majetky Sorau, Priebus a Triebel.⁷² Za cenu těchto ústupků se Jindřich Javorský vyhnul složení lenního slibu, avšak dostal se zcela do vleku lucemburské politiky. Jeho nezávislost se stala do značné míry pouze formální záležitostí. O čemž rovněž svědčí slova Karla IV., který když hovoří o svém tažení do Slezska roku 1335 označuje za nezávislé panovníky toliko Bolka II. Svidnického a jeho strýce Boleslava II. Minstrberského.⁷³ Javorský kníže vyklidil pozici hlavního protivníka Lucemburků ve Slezsku a na jeho místo převzal mladičkový svídnický kníže Bolek II.

?

jiný před

⁷² RBM III, s. 606, č. 1550, s. 606-607, č. 1551; CDLS I, s. 285, č. 275.

⁷³ Vita Caroli IV. Imperatoris, in: Fontes rerum Bohemicarum III, ed. Josef EMLER, Praha 1882, s. 336-368, zde s. 350.

2.3. Boleslav II. Minstrberský

Nejmladší z potomků Boleslava I. nastoupil samostanou vládu roku 1322.⁷⁴ Boleslav II. Minstrberský dosedl na knížecí trůn v poměrně pozním věku 21 let.⁷⁵ Do té doby vládl společně se svým starším bratrem Bernardem.⁷⁶ Je možné, že Bernard Svidnický vybral pro svého nejmladšího bratra duchovní kariéru. Boleslav Minstrberský držel kanonikát a prebendu ve Vratislavské kapitule.⁷⁷ Nakonec z duchovní kariéry neznámo proč sešlo. Pravděpodobně pro odpor mladého Piastovce k duchovní službě a církevním institucím, který se u něj projevoval také v budoucnu.⁷⁸

Nejmladší ze synů Boleslava I. stál částečně ve stínů svých bratří. Jeho protilucemburské postoje byly stejné a ani Boleslav Minstrberský se nehodlal svého nezávislého postavení vzdát lacino. Úspěšně se mu podařilo v letech

⁷⁴ Konrad WUTKE, Stamm - und Übersichtstafel der schlesischen Fürsten, Breslau 1911, s. 165.

⁷⁵ K. JASIŃSKI, Rodowód II., s. 27.

⁷⁶ Oba bratři vydávali společně listiny pro Minstrberské knížectví. Viz Regesten zur Schlesiischen Geschichte 1301-1315, in: Codex diplomaticus Silesiae XVI., hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE, Breslau 1892, č. 3311-3315, Regesten zur Schlesiischen Geschichte. 1316-1326, in: Codex diplomaticus Silesiae hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE, Breslau 1898, č. 3727, 3728.

⁷⁷ Das Formelbuch des Domherrn Arnold von Protzan, in: Codex diplomaticus Silesiae V, hrsg. von Wilhelm WATTENBACH, Breslau 1862, s. 288.

⁷⁸ V roce 1328 se Boleslav II. Minstrberský dostal do ostrého sporu s vratislavským arcibiskupstvím o placení svatopetrského haléře. Viz J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 386-387.

1327 a 1329 zůstat mimo skupinu slezských knížat, která vešla v lenní závislost vůči českému panovníkovi.

Na minstrberského knížete přišla řada až roku 1335. Lucemburkové využili zlepšení vztahů z polským panovníkem Kazimírem Velikým. Český a polský král vedli rozsáhlá jednání hledající dohodu, která by vyřešila vzájemné spory ohledně Polska a Slezska.

V tu dobu se Janovi Lucemburskému podařilo také odvrátit válečný střet, ke kterému se schylovalo mezi ním a koalici Habsburků s Ludvíkem Bavorem. Vojsko které proto tento případ český král postavil se rozhodl využít právě k tažení proti Boleslavovi II. Minstrberskému. Na konci září vytáhl markrabí Karel do Minstrberska, aby ^{U2} spurného knížete podrobil Lucemburské moci. Jako záminka útoku na „krutého a bezbožného knížete“⁷⁹ posloužilo Lucemburkům údajné plenění klášterů v Heinrichau (Henryków) a Kamenz (Kamienec Żabkowicki), kterého se měl Boleslav údajně dopustit.⁸⁰ Jednalo se o důvod dosti chatrný. Minstrberský kníže byl naopak podporovatelem zmíněných klášterů jak o tom svědčí četná privilegia, které jim kníže vydal.⁸¹ Ve skutečnosti Lucemburkům ani trochu neležel na srdci osud utiskovaných klášterů. Sám Karel IV. uvádí ve svém životopise důvod mnohem prozajičtější: „*Nam ille dux non erat princeps neque vasallus patris nostris et regis Bohemie*“.⁸² Nezávislost minstrberského knížete představovala pro Lucemburky nepřijetou komplikaci. Malé, ale strategicky položené

?

Mi 42

Wojdusht

⁷⁹ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 330.

⁸⁰ Tamtéž, s. 330.

⁸¹ Regesten zur Schlesischen Geschichte 1334-1337, in: Codex diplomaticus Silesiae XXIX., hrsg. von Konrad WUTKE, Erich RANDT, Hans BELLÉE, Breslau 1923, č. 5338, 5355, 5475, 5625, 5629.

⁸² Vita Caroli, FRB III, s. 350.

Minstrberské knížectví od sebe oddělovalo Kladsko a Vratislavské knížectví. Obě země měly připadnout po smrti Jindřicha VI. Vratislavského českému králi. Existovalo proto nebezpečí, že by Boleslav mohl narušovat přímé spojení mezi Českým královstvím a Vratislavským knížectvím. Jednalo se také o demonstraci lucemburské síly ve Slezsku, která měla přimět Kazimíra Velikého k větší vstřícnosti při nadcházejících jednáních.

Záříjová výprava do Slezka ale nedopadla pro Lucemburky ani trochu podle očekávání. Mělo se jednat o snadnou záležitost, ale minstrberský vévoda kladl velice houževnatý odpor. Tažení vojska markrabího Karla se mu podařilo lstí zastavit.⁸³ Návdavkem dokázal Boleslav zajmout na stopadsát rytířů, kteří museli být později ze zajetí vykoupeni za osmset kop pražských grošů.⁸⁴ Přes tento neúspěch došlo ke značnému poplenu Minstrberského knížectví.⁸⁵ To přispělo k jeho ekonomickému vyčerpání a k tím k dalšímu oslabení pozice minstrberského knížete. Definitivním hřebíkem do rakve Boleslavovi samostatnosti, byla smrt Jindřicha VI. Vratislavského.⁸⁶ Vratislavské knížectví přešlo pod přímou vládu českého panovníka a Boleslav Minstrberský se ocitnul ze tří stran obklopen územím, které tak či onak podléhaly svrchovanosti českého krále. Minstrberský kníže byl také

⁸³ Beneš Krabice z Weitmile uvádí jako důvod tohoto fiaska zradu dvou šlechticů, kteří vojsko lstivě vedli místy kde je vydali nepříteli. *Chronica ecclesiae Pragensis Benessii Krabice de Weitmile*, in: *Fontes rerum Bohemicarum*, tom. IV, ed. Josef EMLER, Praha 1884, s. 459-548, zde s. 487.

⁸⁴ *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV., s. 330; *Chronica principum Poloniae*, MPH III., s. 511.

⁸⁵ *Chronica Benessii de Weitmile*, FRB IV, s. 487, *Vita Caroli*, FRB III, s. 350, CDS XXIX., č. 5623.

⁸⁶ 25. listopadu. 1335.

zbaven podpory polského krále. Kazimír Veliký nehodlal obětovat dohody uzavřené z Lucemburky, za pomoc svému příbuznému. Za této situací byl další vzdor nemyslitelný a Boleslav I. Minstrberský se podal svým lucemburským sousedům. Lenní slib kníže složil do rukou Jana Lucemburského 29. srpna 1336 ve Straubingen.⁸⁷ V lenním reversu se kníže rovněž zavázal k tomu že pokud zemře bez mužských dědiců, případně jeho země českému králi.⁸⁸ Tento krok byl jasně namířen proti Boleslavovm nejbližším příbuzným Jindřichu Javorskému a Bolkovi II. Svídnickému, které zbavoval jejich dědického práva.

1 d

Boleslav II. Minstrberský se stal leníkem česko panovníka. Nicméně jeho statečné vystoupení proti vojsku markrabího Karla zabránilo případnému dalšímu tažení, které by směřovalo na území jeho synovce Bolka II. Svídnického.

3. Nejúspěšnější ze svídnicko - javorských Piastovců Bolek II. Svídnický

3.1. Mladá léta a nástup k vládě

Bolek II. Svídnický se narodil jako jedno z pěti dětí⁸⁹ z manželství Bernarda I. Svídnického a Kunegundy, dcery polského krále Vladislava Lokýtky.

O Bolkově dětství nevíme ani to nejmenší. První zmínka se v pramenech objevuje až v souvislosti s úmrtím jeho otce

⁸⁷ Lehns - und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, Bd. II, hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Herrmann MARKGRAF, Leipzig 1883, s. 128 -130, č. 1.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Bolek měl tři sestry Konstancii, Alžbětu, Beatu a bratra Jindřicha.

Bernarda Svídnického.⁹⁰ Po jeho smrti usedl Bolek II. na uprázdněný trůn Svídnického knížectví. Stalo se tak v květnu roku 1326.⁹¹

Není jisté, kolik let bylo Bolkovi II. Svídnickému v době, nástupu na trůn. Písemných pramenů, které by byť jen nepřímo přispěly k osvětlení této otázky, je zoufale málo. Není totiž ani známé přesné datum sňatku Bolkových rodičů, nebo pořadí, v němž přišli potomci knížecího páru na svět.⁹²

Sňatek Bernarda Svídnického s Kunegundou dcerou Vladislava Lokýtky se klade mezi roky 1308 - 1312.⁹³ Do tohoto období klade literatura také narození Bolka II. Svídnického.⁹⁴ Vychází přitom z listiny, kterou Bolek II. vydal bezprostředně po uchopení vlády. V listině z 10. května 1326 prohlašuje Bolek II. Svídnický o svém věku že

⁹⁰ Jan Dlugosz uvádí jako datum úmrtí Bernarda I. Svídnického 6. květen 1326, je ovšem otázkou, do jaké míry je možno Dlugoszovu údaji věřit vzhledem k častým omylům v genealogii slezských Piastovců. Viz Ioannis Dlugosii, *Annales seu cronicae incliti regni Poloniae*, tom. IX. ed. Zofia KOZŁOWSKA - BUDKOWA, Warszawa 1975, s. 34. Na chóru dominikánského kláštera ve Svídnicí je jako datum úmrtí uvedeno datum 29. duben 1326. Viz Erich GOSPOS, *Die Politik Bolkos II. von Schweidnitz-Jauer (1326-1368)*, Halle 1910 s. 6; Johann SCHMIDT, *Geschichte der Stadt Schweidnitz*, Schweidnitz 1846, s. 38, pozn. 1.

⁹¹ CDS XVIII, s. 298, č. 4532.

⁹² Pozoruhoné proto je, že Bolek II. Svídnický je v literatuře uváděn jako nejstarší potomek Bernarda I. Svídnického aniž by proto byl jakýkoliv důkaz v pramenech. Viz J. DĄBROWSKI *Dzieje polityczne* s. 387; Zenon BORAS, *Książata Piastowscy Śląska*, Katowice 1982, s. 210.

⁹³ K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 19.

⁹⁴ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 6, Z. BORAS, *Książata Piastowscy Śląska*, s. 210, K. WUTKE, *Stamm und Übersichttafeln*, s. 14; J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 387.

je „*in annis constitutis minoribus*“.⁹⁵ O patnáct dní později v listině z 25. května 1326⁹⁶ již toto označení chybí. Tato skutečnost slouží některým autorům jako vodítko k tvrzení, že právě květen byl měsícem, kdy se Bolek II. narodil a kdy dosáhl plnoletosti. Pokud přijmeme jako fakt skutečnost, že slezská knížata dosahovala plnoletosti ve věku čtrnácti let, narodil se Bolek roku 1312.⁹⁷

Také další indicie, které by mohly napovědět více v otázce data Bolkova narození, jsou velmi rozporuplné. Na jedné straně nelze doložit ve Svidnickém knížectví regentskou vládu, na straně druhé vydává Bolek II až do srpna roku 1328 listiny společně se svojí matkou Kunegundou.⁹⁸ Je pravděpodobné, že z počátku vládnul Bolek II. společně se svou matkou, která mu usnadnila uchopení moci v knížectví. Skutečnou autoritou, která držela na uzdě případné zájemce o podíl na moci v knížectví, ale byla osoba Bolkova děda Vladislava Lokýtky.

Jak již bylo řečeno výše, nejprve se musel Bolek II. postarat o zemřelého otce. Mladý svídnický kníže učinil společně se svými strýci nadací za spásu duše Bernarda Svidnického a jeho předků ve prospěch cisterciáckého kláštera v Grüssau.⁹⁹ Totéž dovolil učinit své matce

⁹⁵ J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 387, CDS XVIII, s. 298, č. 4532.

⁹⁶ CDS XVIII, s. 300-301, č. 4541.

⁹⁷ J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 387. Z něj pak vychází novější literatura. Někteří autoři tvrdí, že slezská knížata dosahovala plnoletosti ve věku osmnácti let. V souladu s tímto předpokladem pak datují Bolkovo narození do roku 1308. K. WUTKE, *Stamm und Übersichttafeln*, s.14. E. Gospos, *Die Politik*. s. 6.

⁹⁸ CDS XVIII, s. 316-317, č. 4591; s. 318-319, č. 4596; s. 319, č.4597; CDS XXII, s. 43, č. 4758.

⁹⁹ CDS XVIII, s. 298, č. 4532.

Kunegundě, která klášteru v Grüssau věnovala plat pěti hřiven ročně ze svého lesa.¹⁰⁰

Zásadní úkoly musel Bolek II. řešit hned vzápětí. Nejdůležitějším krokem, který na Bolka II. na počátku jeho panování čekal, bylo zajištění dostatečné ekonomické opory pro svoji vládu. Hned od začátku se totiž Bolek II. potýkal s finančními potížemi. Například nebyl schopen, z důvodů jiných dluhů, vyplatit klášteru v Grüssau (Krzesów) částku 100 hřiven, kterou tamním cisterciákům odkázal Bernard Svidnický. Aby byl sto dostát závazkům svého otce a tuto pohledávku zaplatit, musel Bolek, zastavit klášteru dvě vesnice u Bolkenhainu po dobu, než bude příslušná částka splacena.¹⁰¹

Svidnický kníže musel také vyřešit některé spory, které se nahromadily uvnitř knížectví v posledních letech vlády jeho otce. Aby urovnal spor, který vzniknul mezi Svidnicí a knížecími úředníky, stanovil Bolek II. přesná práva a povinnosti svídnických měšťanů.¹⁰² Na konci roku 1327 byl Bolek nucen vyřešit při, která vznikla mezi ním a městskou radou ve Svidnici. Také tento problém se mu za pomoci jeho rytířů a vazalů podařilo úspěšně odstranit. Svidničtí se obávali hněvu ze strany knížete. Bolek se ale k městu zachoval shovívavě z jednoho prostého, důvodu potřeboval peníze. Města představovala největší příjem pro knížecí komoru, proto se Bolek snažil řešit spory kompromisně, aby si tuto největší ekonomickou sílu nepoštval proti sobě.¹⁰³ Svidnický kníže města naopak podporoval. Vybudoval z nich ekonomickou základnu, jenž poskytnula finanční a také

¹⁰⁰ CDS XVIII, s. 319, č. 4597.

¹⁰¹ CDS XVIII, s. 318-319, č. 4596.

¹⁰² CDS XVIII, s. 300-301, č. 4541.

¹⁰³ CDS XXII, s. 28, č. 4696.

vojenskou oporu jeho politice. Přízeň měst Bolek II. Svídnický získával potvrzováním a udělováním četných privilegií. Nejdůležitější z nich vydal 24. srpna 1328 pro Svídnici. Tímto privilegiem potvrdil městu všechna práva a privilegia, které získalo od jeho předků.¹⁰⁴ Kníže také potvrdil privilegia svídnických Židů, jenž získali od jeho Bolka I. Svídnického.¹⁰⁵ V neposlední řadě upravil Bolek II. prodej a krájení sukna v jeho sídelním městě Svídnici.¹⁰⁶ Také tyto úpravy přinesly nepochybně knížecí pokladně kýžený zisk. Plátno představovalo jednou z nejdůležitějších komodit, které se exportovaly ze Svídnického knížectví.

Jak již bylo zmíněno výše Bolek II. těmito knížecími privilegii a milostmi neobdarovával své poddané jen z křesťanské lásky. Jejich pomocí se snažil ze všech sil získat prostředky, které by zajistily fungování jeho dvora. Tyto peníze se mu jistě v budoucnu hodily na nákladnou zahraniční politiku, kterou v příštích čtyřiceti letech své vlády prakticoval, a kterou nesporně předčil ostatní slezské Piastovce.

Všechny tyto záležitosti všední vlády však byly pouze nepatrnými problémy ve srovnání s těmi, které Bolka II. Svídnického čekaly na poli zahraniční politiky.

Bolek II. Svídnický byl od počátku své vlády konfrontován z expanzivní politikou českého krále Jana Lucemburského, která vyvrcholila v letech 1327 a 1329 ovládnutím většiny Slezských knížectví.

Výjimkou zůstala pouze svídnicko - javorská větev slezských knížat a Přemysl Hlohovský manžel Konstancie

¹⁰⁴ CDS XXII, s. 41, č. 4751.

¹⁰⁵ CDS XXII, s. 48, č. 4777.

¹⁰⁶ CDS XVIII, s. 307, č. 4560.

Svidnické sestry Bolka II.¹⁰⁷ Tento blok slezských knížat důsledně odmítal přijmout, lucemburskou svrchovanost. Jak se však ukázalo, ani tito slezští panovníci, za nimiž stál polský král, a které pojilo příbuzenství s císařem, nebyli schopni dlouhodobě čelit tlaku českého krále. Dobře to ukazuje případ obou Bolkových strýců.

Ani Bolkovi II. Svidnickému nebylo dopřáno, aby v klidu převzal vládu ve svých zemích. Již na počátku roku 1327 musel sledovat jak hornoslezská knížata skládají českému králi lenní sliby.¹⁰⁸ V Opavě tak učinil Kazimír Těšínský¹⁰⁹ a rovněž manžel Bolkovy sestry Alžběty Boleslav Opolsko-Falkenberský.¹¹⁰ Následujícího dne složil českému králi lenní slib Bolek Ratibořský¹¹¹ a rovněž Vladislav Kozelský.¹¹² K nim se pak o několik dní později přidal Jan Osvětimský.¹¹³ Další expanzi Jana Lucemburského zabránila smlouva, kterou uzavřel jeho dosavadní spojenec uherský král Karel Robert s Vladislavem Lokýtkem.¹¹⁴ Pokud nechtěl Jan Lucemburský riskovat střet s těmito panovníky, musel svojí expanzi ve Slezsku alespoň dočasně přerušit. Přesto ještě téhož roku utrpělo postavení Bolka Svidnického další citelnou ránu. V březnu odkázal Jindřich VI. Vratislavský v případě bezdětné smrti své knížectví českému králi.¹¹⁵ Tím

¹⁰⁷ K Přemyslovi Hlohovskému a jeho vztahu k českému panovníkovi viz následující kapitola.

¹⁰⁸ K tomu podrobně viz L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 36-37.

¹⁰⁹ LBUS II, s. 559, č. 1.

¹¹⁰ LBUS II, s. 303, č. 5.

¹¹¹ LBUS II, s. 379, č. 1.

¹¹² LBUS II, s. 417, č. 2.

¹¹³ LBUS II, s. 575, č. 1.

¹¹⁴ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 285.

¹¹⁵ Lenka BOBKOVÁ, Velké dějiny zemí koruny české IVa, Praha - Litomyšl 2003, s. 106.

pádem nejen že přiléhalo Svidnické knížectví celou jižní hranicí k Českému království, ale český panovník se stal Bolkovým potenciálním sousedem také na severu. Jan Lucemburský hodlal využít Vratislavské knížectví jako nástupiště k útoku proti dolnoslezským knížatům ještě za života vratislavského knížete. Svědčí o tom lenní revers Jindřicha IV. Vratislavského. Touto smlouvou se kníže zavazuje poskytnout Janovi Lucemburskému v případě války opevněná místa ve svém knížectví.¹¹⁶ Další nepříjemností bylo pro Bolka II. Svidnického to, že mu spojenectví mezi českým králem a vratislavským knížetem, zahradilo přímý přístup k jeho hlavnímu spojenci Vladislavovi Lokýtkovi.

Zbytek roku 1327 a rok 1328 představovali pro Bolka Svidnického dočasné období klidu. Jan Lucemburský přenesl svůj zájem na jihozápad od českého království. Kde bylo třeba řešit spory s Habsburky.

Svidnický kníže nehodlal darovaný čas promrhat a začal se zajišťováním své pozice. Bolek II. Svidnický se od počátku jevil jako velmi aktivní a prozíravý odpůrce lucemburské politiky ve Slezsku. Uvědomoval si, že oporu své protilucemburské politiky může jen obtížně hledat mezi nepatrnými slezskými knížaty. Ta sledovala své partikulární zájmy a nebyla schopna, a v některých případech ani ochotna, vytvořit silnější překážku šíření moci českého panovníka do Slezska. Bolek II. Svidnický se pokusil najít mocné spojence a ochránce svých zájmů mezi středoevropskými panovníky.

¹¹⁶ Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars IV. (1311-1333) ed. JOSEF Emler, Praha 1892, s. 510, č. 1279. Srov. E.GOSPOS, Die Politik, s. 11.

Dlouhodobě dobré vztahy udržoval především s královským dvorem v Krakově, s nímž byl spojen pevným příbuzenským poutem.

Na jaře roku 1329 se Bolek II. Svidnický pokusil o zblížení z Uherským dvorem a podnikl cestu na dvůr uherského krále, jak sám uvádí ve vlastních záležitostech.¹¹⁷ Účel cesty byl zřejmý, zajistit si podporu Karla Roberta proti agresivní politice Jana Lucemburského. Toto spojenectví bylo o deset let znovu zesíleno sňatkem Bolkova mladšího bratra Jindřicha z dcerou Karla Roberta Kateřinou.¹¹⁸

Do Svidnice se Bolek II. Svidnický vrátil v červnu téhož roku, nezdržel se ale dlouho. Již 4. srpna 1329 je dosvědčen v císařském táboře v italské Pavii¹¹⁹. Mladý svidnický kníže plnil patrně roli prostředníka mezi svým dědem Vladislavem Lokýtkem a Ludvíkem Bavorem.

Polský král se koncem roku 1328 ocitnul pod mohutným tlakem Jana Lucemburského, který společně s řádem německých rytířů zaútočil na jeho země Kujavsko a Dobřínsko.¹²⁰ Na této výpravě se českému králi podařilo získat lenní slib mazovského knížete Václava.¹²¹ Na zpáteční cestě se v květnu 1329 Jan Lucemburský zastavil ve Vratislavi, aby přijal lenní sliby od dalších slezských knížat.¹²² Tímto Janovým postupem se cítil polský panovník zásadně ohrožen, a proto hledal cestu do tábora císařových spojenců. Bolek II. se

¹¹⁷ CDS XXII, s. 73, č. 4863.

¹¹⁸ K. JASIŃSKI, Rodowód, II, s. 45.

¹¹⁹ E. GOSPOS, Die Politik, s. 11.

¹²⁰ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 38.

¹²¹ RBM III, s. 602, č. 1536.

¹²² Viz L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 38.

pro roli zprostředkovatele hodil výborně.¹²³ Bolkova diplomatická mise vyústila v příměří, které oba zneprátení panovníci uzavřeli v listopadu roku 1329. Usmíření císaře s polským králem dalo základ ke vzniku budoucí protilucemburské koalice. Co svídnického knížete motivovalo k roli aktivního prostředníka je celkem na snadě. Bolek II. Svídnický se snažil stůj co stůj zapojit do koalice protivníků Jana Lucemburského. Jedině tímto způsobem mohl čelit českému panovníkovi a zvýšit svou šanci na uhájení vlastní samostatnosti.

3.2. Bolek II. Svídnický a Hlohov

Roku 1331 se Bolkovi II. Svídnickému poprvé naskytla možnost územní expanze. Jeho výboj však narazil na mocenské ambice českého krále Jana Lucemburského a způsobil první přímé střetnutí svídnického knížete s jeho lucemburskými sousedy.

V lednu roku 1331 zemřel hlohovský kníže Přemysl,¹²⁴ manžel Bolkovi sestry Konstancie Svídnické.¹²⁵ Osiřelé hlohovské knížectví si mezi sebe rozdělili podle dědické smluvy z roku 1326 Přemyslovi bratři Jan II. Stínavský a Jindřich IV. Zahaňský. Třetí část knížectví získala na

¹²³ Bolkova otce Bernarda pojily s Ludvíkem Bavorem úzké příbuzenské vazby přátelské vztahy a jak bylo rovněž zmíněno výše bojoval Bernard Svídnický po císařově boku u Mühlberku.

¹²⁴ Přemysl Hlohovský (narozen mezi roky 1300-1310 - † 11.1 1331) nejmladší syn Jindřicha Hlohovského byl otráven svými poddanými. Viz *Chronica principum Poloniae*, MPH III, s. 538.

¹²⁵ Dcera Bernarda Svídnického a Kunhuty Lokýtkovny (nar. mezi roky 1309-1314 - † 1. 2. 1360-21. 11. 1363). Viz K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 43-44. Sňatek Přemysla Hlohovského s Konstancí Svídnickou byl uzavřen mezi lety 1324-1326. Viz K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 108.

doživotí jako svůj vdovský díl „ *dotalicium* “ Přemyslova manželka Konstancie.¹²⁶ Území které připadlo Konstancii Svidnické bylo tvořeno městem Hlohovem s kastelániemi hlohovskou a tarnovskou.¹²⁷ Mladá Piastovna se chopila vlády nad svým vdovským údělem v březnu roku 1331.¹²⁸ Panování to však bylo čistě formální. Skutečnou moc nad Konstanciiným vdovským dílem převzal od počátku její bratr Bolek II. Svidnický. Mladý kníže plnil roli Konstanciina poručníka a ochránce jejího dědictví.¹²⁹ Z tohoto titulu se listinou ze dne 9.3. 1326 zavázal hlohovským měšťanům dodržovat všechna jejich práva a privilegia.¹³⁰ Role protektora měla pro Bolkovu sestru Konstancii zásadní význam. Území, které zdělila, představovalo z ekonomického i politického hlediska nejvýznamnější část Hlohovského

¹²⁶ LBUS I, s. 127-128, č.7.

¹²⁷ LBUS I, s. 133, č. 12.

¹²⁸ 9. března vydává listinu ve které se tituluje jako kněžna slezská a paní Hlohova. Touto listinou se zavazuje hlohovským dodržovat všechna jejich práva a privilegia. Dále slibuje že, bude jmenovat hejtmany hlohovského, tarnovského pouze po dohodě z hlohovskými měšťany. CDS XXII, s. 231-232, č. 5004a.

¹²⁹ Nelze souhlasit z tím, že Hlohovské knížectví zdědil Bolek II Svidnický. Srov. J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, s. 499. Bolek v listině z roku 1331, kterou potvrzuje hlohovským jejich práva, vyjadřuje záměr: „*dotalicium sororis nostre dilecte domine Constancie ... sub tuicione et protectione nostra duxerimus gubernare.*“ Zároveň se hlohovským zavazuje „*post mortem nostre antedictae sororis ... ipsum dotalicium predictum veris eiusdem dotalicii heredibus et dominis hereditariis vel eorum successoribus legitimis sine contradiccione representare volumus.*“, viz LBUS I, s. 133, č. 12.

¹³⁰ Bolek se zavázal nezasahovat do právního řádu města a přislíbil, že bude jmenovat hlohovského a tarnovského hejtmana ve schodě z hlohovskými měšťany. LBUS I, s. 133, č. 12; CDS XXII s. 231-232, č. 5005.

knížectví. To vyvolávalo závist u Přemyslových bratrů Jindřicha IV. Zaháňského a Jan II. Stínavského, kterým se na Konstanciin úděl nechtělo čekat do smrti mladé kněžny.¹³¹ K tomu je nutno také připočítat fakt, že Konstancie Svidnická byla vnučkou polského krále Vladislava Lokýtky a pocházela z větve svídnických Piastovců, kteří představovali nejvýznamnějšími exponenty politiky polského panovníka ve Slezsku. Vztahy mezi hlohovskými Piastovci a polským králem byli tradičně napjaté. Proto bylo oběma bratrům ovládnutí části Hlohovska propolsky orientovanými svídnickými Piastovci trnem v oku. Nebylo tedy myslitelné, aby Konstancie panovala ve svém údělu samostatně, pokud nechtěla o své dědictví přijít. Šanci na získání hlohovského knížectví, ale ucítil mnohem mocnější zájemce, český král Jan Lucemburský.

Český panovník přenesl na přelomu druhého a třetího desetiletí 14. století svůj zájem od slezských knížectví na jih a západ Evropy. Pro svého mladšího syna Jana Jindřicha chtěl získat Tyroly a Korutany. Na konci roku roce 1330 nastoupil výpravu do severní Itálie, aby tam hájil zájmy císaře Ludvíka Bavora. Jan Lucemburský však sledoval především vlastní mocenské zájmy. Ambiciózní politika českého krále vyvola značné znepokojení u Ludvíka Bavora. Císař proto uzavřel se svými dosavadními protivníky Habsburky tajnou smlouvu namířenou proti Janovi Lucemburskému. Sblížením císaře z Janovými nepřáteli, vznikla pro Lucemburky krajně nepříznivá politická situace. Ve středoevropském prostoru nezůstal, jediný panovník,

¹³¹ Roku 1326 složili měšťané Hlohova lení slib Janovi II. Stínavskému a Jindřichovi IV Zaháňskému a slibují jim a jejich dědicům poslušnost. Viz LBUS I, s. 127-128, č. 7.

kterého by Jan Lucemburský mohl nazývat spojencem. V táboře Janových nepřátel stanuli kromě zmíněných Habsburků a císaře Ludvíka Bavora také Janovi tradiční rivalové ve střední Evropě Vladislav Lokýtek a uherský král Karel Robert. Situace se stala vážnou, v létě roku 1331 Jan Lucemburský opustil Itálii, aby čelil hrozbě, kterou pro něj tato koalice představovala. V srpnu toho roku se českému panovníkovi podařilo v Řezně uzavřít smírčí dohodu s Ludvíkem Bavorem. Z Řezna spěchal Jan Lucemburský do Čech; 14. srpna přijel Jan do Domažlic.¹³² Zde český král uzavřel dohodu s vyslanci řádu německých rytířů o společném útoku na země polského krále Vladislava Lokýtky.¹³³

Nejprve bylo potřeba vyřešit situaci na Moravě. Jižní hranice českého státu byla napadena vojsky Habsburků a uherského krále.¹³⁴ Uhersko - rakouská smlouva představovala pro český stát značná rizika.¹³⁵ Jan Lucemburský proto požádal uherského krále Karla Roberta o schůzku, která měla hrozící nebezpečí zažehnat a posloužit k vyřešení vzájemných rozporů.¹³⁶

Vojsko a finance, které Jan Lucemburský nashromáždil pro případný střet s uherským králem a jeho rakouským spojenci, se rozhodl využít k vyřešení polských a slezských záležitostí.¹³⁷

Ovládnutí Hlohovska Bolkem II. Svídnickým představovalo pro Jana Lucemburského problém, ale zároveň šanci a výzvu.

¹³² Chronicon Aulea Regiea, FRB IV, s. 308.

¹³³ BRONISŁAW WŁODARSKI, Polityka Jana Luksemburczyka, s. 62.

¹³⁴ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV, s. 350.

¹³⁵ L. BOBKOVÁ, Velké dějiny VIa, s. 121.

¹³⁶ Chronicon Aulae Regiae FRB IV, s. 350.

¹³⁷ Chronicon Aulae Regiae FRB IV, s. 309 - 310; L. BOBKOVÁ, Velké dějiny VIa, s. 121; J. SPĚVÁČEL, Jan Lucemburský, s. 488.

Jak již bylo řečeno Bolek II. byl nejvýznamějším spojencem polského krále ve Slezku. Růstem jeho moci, se zároveň zvětšoval vliv, který měl na území Slezka polský král Vladislav Lokýtek. To nemohl Jan Lucemburský dovolit, pokud nechtěl připustit další posílení pozice svého konkurenta v boji o polskou korunu a především pokud nechtěl ohrozit své zisky ve Slezsku. Cílem jeho polské kampaně bylo za prvé potlačení protilucemburských nálad polského krále, a za druhé vyřešení otázky Hlohovska.

Ovladnutí Hlohovska nelze označovat, za náhodný nápad, jenž se Janovi zrodil v hlavě až během tažení proti Vladislavu Lokýtkovi.¹³⁸ Český panovník měl dobrý přehled o slezských záležitostech i při pobytu v západní Evropě.¹³⁹ Jako příklad může sloužit setkání Jana Lucemburského se zástupci zhořeleckých měšťanů v dubnu roku 1330 Lucemburku.¹⁴⁰ Zhořelečtí mohli Jana výborně informovat o událostech v nedalekém Hlohově.

Jan Lucemburský postupoval podle dobře vyzkoušené praxe. A opět spojil řešení slezských záležitostí s válečným tažením na sever od českého státu. V půlce září vyrazil český král z Prahy¹⁴¹ a již 27. září pobýval ve Vratislavi.¹⁴² Ve slezské metropoli se začal okamžitě připravovat na výpravu proti Hlohovu a proti polskému králi. Zorganizoval početou armádu, pro své vojsko rovněž opatřil od vratislavských měšťanů čtyři obléhačí stroje pro

¹³⁸ Jana WOJTUCKÁ, Začlenění Hlohovska do Koruny české a jeho vývoj v letech 1331–1384, in: Korunní země v dějinách českého státu I. ed. Lenka BOBKOVÁ Praha 2003. s. 107.

¹³⁹ J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, s. 458.

¹⁴⁰ Viz RBM III, s. 634, č. 1623.

¹⁴¹ J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, s. 489.

¹⁴² B. WŁODARSKI, Polityka Jana Luksemburczyka, s. 62.

případ, že by město Hlohov kladlo odpor.¹⁴³ Od obyvatel Vratislavi Jan rovněž získal, patrně dosti nevybíravým způsobem "*diversis extorsionum modis*", obnos 12 000 hřiven.¹⁴⁴ Tyto finance byly téměř všechny určeny pro financování Janova výboje. Na konci měsíce září vytáhl český panovník do pole. K Hlohovu dorazil se svým vojskem 1. října. Bezprostředně po příjezdu zahájil jednání z hlohovskými měšťany a hlohovským hejtmanem o vydání města.

Měšťané se zprvu zdráhali složit Janovi lenní hold s poukazem na své povinnosti vůči Janu II. Stínavskému a Jindřichu VI. Zaháňskému. Jan Lucemburský proto odkoupil od Jana II. Stínavského za 2000 hřiven jeho část Hlohovska.¹⁴⁵ Podobný krok neučinil Jindřich IV. Zaháňský, který zřejmě nebyl prodeji Hlohovska českému králi nakloněn. Na tento nedostatek nehodlal brát Jan Lucemburský ohled.¹⁴⁶

Prvního října zbavil Jan Stínavský hlohovské měšťany všech povinností vůči své osobě. Po tomto aktu se Hlohovští rozhodli, přijmout českého krále za svého lenního pána. Odpor hlohovského hejtmana se patrně podařilo zlomit penězi,¹⁴⁷ díky tomu mohl Jan Lucemburský vstoupit do Hlohova. Následující den potvrdil z titulu lenního pána

¹⁴³ *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 309.

¹⁴⁴ *Chronicon Aulae Regiae*, FRB IV, s. 309. Suma 12 000 hřiven byla jistě i pro město Vratislav značná. Na druhou stranu mohla vratislavské motivovat výsada, kterou obdrželi roku 1327 od Jana Lucemburského. Tímto privilegiem Jan sliboval vratislavským, že veškeré jeho majetky, které získá ve Slezsku připojí k Vratislavi. Viz LBUS I, s. 67-69, č. 9.

¹⁴⁵ LBUS I, s. 135, č. 13.

¹⁴⁶ J. WOJTUCKÁ, *Začlenění Hlohovska do Koruny české*, s. 110.

¹⁴⁷ *Chronicon principum poloniae* v jeho případě hovoří o zradě. *Chronicon principum poloniae*, MPH III, s. 538, CDS XXII., s. 131. č. 5051.

Hlohovu všechna privilegia a zavázal se, že ho nikdy neodělí od Koruny české.¹⁴⁸

Jan Lucemburský opřel svůj nárok na Hlohovsko, o lenní slib který mu měl složit Přemysl Hlohovský¹⁴⁹ a o koupi části Hlohova od Jana Stínavského.¹⁵⁰ Práva Konstancie Svidnické byla jak českým panovníkem tak hlovskými měšťany zcela ignorována.¹⁵¹

Jak se k situaci stavěl Bolek II.Svidnický? Počty města Vratislavi k roku 1331 zaznamenávají finanční výdaje spojené s jednáním, které mělo proběhnout mezi Janem Lucemburským a Bolkem II. ve Svidnici.¹⁵² Nicméně využitelnost tohoto pramene je pro události z roku 1331

¹⁴⁸ LBUS I, s. 135, č. 14.

¹⁴⁹ Chronicon Aulae Regiae, FRB IV., s. 310. V literatuře je složení lenního slibu odmítáno. Viz J. WOJTUCKÁ, začlenění Hlohovska do Koruny české, s. 105-116; E. GOSPOS Die Politik, s. 16; J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 403, pozn. 3. Základem pro to je za první absence lenního reverzu. Za druhé mu polský kronikář píše, že by kníže raději opustil svou zemi s jediným koněm než by se stal poddaným jiného panovníka. Viz Chronicon principum poloniae, MPH III, s. 537. Odtud pak přejímaná informace pro své Roczniki Dlugosz. Viz Ioannnis Dlugosii, tom. IX, s. 82. Zmíněné práce odmítají dopis Janova notáře Jindřicha, který Petr Žitavský zařadil do své kroniky jako snaha Jana Lucemburského o legitimizaci jeho nezákonného počínání.

¹⁵⁰ LBUS I, s. 135, č. 13.

¹⁵¹ Konstanci poté vstoupila do kláštera klarisek ve Starém Saczu, kde žila až do své smrti 1360-1363.

¹⁵² Henricus Pauper, Rechnungen der Stadt Breslau von 1299-1358, in: Codex diplomaticus Silesiae III, hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Breslau 1860, s. 58, Autoři starších prací se pokoušeli tuto zprávu přesněji datovat kladli ji buď na konec září, viz E. GOSPOS Die Politik, s. 19, nebo ji spojovali s návratem Jana Lucemburského z polského tažení, viz B. WŁODARSKI, Polityka Jana Luksemburczyka, s. 64; C. Grünhagen Codex diplomaticus Silesiae III., s. 58, poz. 9.

nulová. Zpráva je špatně vročena a vztahuje se až k roku 1345.¹⁵³

Podle všech indicií si Bolek II. nedokázal vytvořit v části hlohovského knížectví, kterou ovládal mocenskou oporu. Ostatně na to neměl ani příliš času, správcem věna své sestry Konstancie byl pouhých sedm měsíců. Navíc hlohovští vnímali jako své právoplatné pány Jana II. Stínavského a Jindřicha IV. Zaháňského, jimž složili hold.¹⁵⁴ Hlohovští celkem pochopitelně nehodlali trpět za zájmy svého dočasného pána Bolka II. Svidnického, jehož vláda měla trvala pouze po dobu života jeho sestry Konstancie. Podporou svídnického vévody by riskovali rozsáhlou ekonomickou újmou, kterou jim mohl přinést střet s českým panovníkem. Rovněž hlohovský hejtman, který byl Bolkovým zástupcem, ve městě se cítil více spojen s městem samotným než se svým pánem, proto nebyl problém ho získat na stranu českého panovníka.

Pozice Bolka II. Svidnického byla obtížná. Osamoceně nedokázal čelit postupu českého krále a jeho polský příbuzný Vladislav Lokýtek musel vynaložit veškeré síly na střetnutí z Řádem německých rytířů a proto nebyl schopen poskytnout svému vnukovi potřebnou podporu. Svidnický kníže byl proto nucen postupu Jana Lucemburského pouze bezmocně přihlížet, aniž by byl jakkoliv schopen ztrátě Hlohova zabránit.

Získáním Hlohova se ofenzivní politika Jana Lucemburského proti Bolkovi II. Svidnickému nezastavila. Poté co český panovník přitáhl od Hlohova zpět do Vratislavi získal od

¹⁵³ Přesvědčivě to dokázal ve své diplomové práci V. Ledvinka. Viz Václav LEDVINKA, Slezská politika Karla IV. 1333-1348. Ke vzniku koncepce přivtělení slezských knížectví k českému státu, Praha 1970, s. 59-60.

¹⁵⁴ LBUS I, s. 127 - 128, č. 7.

Boleslava Lehnického právo vykoupit město a hrad Nimptsch (Niemcza) s příslušenstvím.¹⁵⁵ Město získal do zástavy roku 1322 Bolkův otec Bernard¹⁵⁶, po jeho smrti přešlo do rukou nového svídnického knížete. Nimptsch samotné leželo pouhých 30 kilometrů východně od Bolkova sídelního města Svídnice. Získání výkupního práva na Nimptsch (Niemcza) představovalo první přímý úder Jana Lucemburské proti samostatnosti svídnického knížete.¹⁵⁷ Janovo počítání lze interpretovat jako pokus oslabit politickou a ekonomickou moc Bolka II. Český král získal možnost vykoupit pevnost, která mohla posloužit jako výchozí bod v tažení proti svídnickému knížeti. Je sice pravdou, že získání Nimptsch (Niemcza) ještě nepředstavovalo vstup českého krále na samotné území Svídnicka, jak již bylo řečeno patřilo toto území ke knížectví Boleslava Lehnického. Lehnický kníže byl od roku 1329 leníkem českého krále.¹⁵⁸ Jan tedy získal de facto výkupní právo na město jehož byl lenním pánem, a tedy postupoval zcela v souladu se svými právy. Přes tuto skutečnost musel Bolek II. Svídnický sledovat Janovo počínání s obavami. Janův postup ukazoval na to, že český panovník měl eminentní zájem přinutit svídnického knížete přijmout svrchovanost českého panovníka.

3.3. Lucemburkové a Svídnicko-Javorsko do roku 1339

Pozici ve které se Bolek II. Svídnický ve 30. letech 14. století ve vztahu k Lucemburkům nacházel lze rozdělit na dvě rozdílné etapy. První z nich trvala do srpna 1335 a

¹⁵⁵ LBUS I, s. 305, č. 4.

¹⁵⁶ LBUS I, s. 301, č. 1.

¹⁵⁷ E. GOSPOS, Die Politik, s. 21.

¹⁵⁸ LBUS I, s. 303, č. 2.

z pohledu svídnického knížete představovala období relativního klidu. Druhá trvala do konce roku 1339 a ze strany svídnického vévody ji lze označit jako období obav a bezmoci. Toto rozdělení plně korespondovalo s tím, jakým směrem se ubíraly mocenské ambice Bolkova nejmocnějšího souseda, českého krále.

Na počátku 30. let 14. století opustil Jan Lucemburský na delší dobu střední Evropu, aby se věnoval naléhavějším a jeho srdci patrně také bližším problémům západoevropské politiky. Janův dočasný odchod z východoevropské scény poskytnul Bolkovi poprvé od nástupu na knížecí trůn ve Svídnici delší období klidu. Přesto došlo k dalšímu oslabení jeho pozice. V březnu roku 1333 zemřel Bolkův děd Vladislav Lokýtek, který byl významným spojencem svídnických knížat. Cestu k jeho synovi a nástupci Kazimírovi III. si musel Bolek II. teprve najít. Vztahy mezi svídnickým knížetem a Lucemburky se v tomto období omezily na minimum. S markrabím Karlem, který se vrátil roku 1333 do Čech, udržoval Bolek patrně korektní vztahy. Mezi oběma muži lze doložit pouze jediný kontakt. Svídnický vévoda potvrdil 25. ledna 1335 na Karlovu žádost svídnickým dominikánům právo postavit si v jeho sídelním městě hospodářské budovy pro svůj konvent.¹⁵⁹ Mladý Lucemburk, který byl v Čechách teprve krátkou dobu se ještě zcela ve složité situaci neorientoval. Také patrně proto, se nechtěl bez konzultace s otcem nechtěl míchat do rozsáhlejších akcí týkajících se slezské politiky. V onu dobu k tomu ani nebyl důvod a situace to bezprostředně nevyžadovala. Karlův

¹⁵⁹ Literatura chápe tento akt jako doklad dobrých vztahů mezi moravským markrabětem a svídnickým knížetem. Viz. E. GOSPOS, Die Politik, s. 22.

netečný postoj vůči slezským knížectvím se radikálně proměnil po jednáních v Trenčíně.

Od poloviny třetí dekády 14. století se Jan Lucemburský společně se svým synem zaměřil na urovnání a upevnění své pozice ve střední Evropě. Mezi podstatné problémy, které bylo třeba vyřešit patřila otázka dědictví po Jindřichu Korutanském a urovnání česko - polských vztahů. Co se polského království týče, jednalo se o epochální proměnu české východní politiky. Po třiceti letech během nichž byly opakovaně vznášeny a vojensky zdůrazňovány české nároky na polský královský titul, začaly obě soupeřící strany hledat cestu ke smíru.¹⁶⁰ Boj o dědictví po Jindřichovi Korutanském a jednání s polským králem šly ruku v ruce a úzce se prolínaly.¹⁶¹ Politická hra, kterou Lucemburkové rozehráli na několika frontách, je zaměstnala natolik, že nebyli s to důsledně postupovat v mocenských otázkách lokálního charakteru. Převážně této skutečnosti vděčil Bolek II. Svidnický za to, že přečkal druhou polovinu třicátých let, aniž by se Lucemburkové pokusil zúčtovat s jeho samostatností. Český král a moravský markrabě museli brát ohledy na složitou politickou situaci ve střední Evropě a řešit vážnější problémy, než bylo uvedení tří zbývajících slezských knížat do lenní závislosti.

Napětí ve středoevropské politice vygradovalo na jaře roku 1335 po smrti Jindřicha Korutanského. Ludvík Bavor a Habsburkové uzavřeli 2. května dohodu, kterou si rozdělili

¹⁶⁰ Ferdinand SEIBT, Karel IV. císař v Evropě (1346-1378), Praha 1999, s. 129.

¹⁶¹ K zahraniční politice ve třicátých letech viz J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 185-210; F. SEIBT, Karel IV, s. 111-154; J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, 495-530; L. BOBKOVÁ, Velké dějiny IVa, s. 142-163.

korutansko-tyrolské dědictví.¹⁶² Toto ujednání se hrubě dotklo práv Janova mladšího syna Jana Jindřicha, což vyvolalo hněv Lucemburků. Ještě téhož dne uzavřeli v Linci rakouští vévodové s císařem smlouvu namířenou zcela nepokrytě proti českému králi.¹⁶³ Touto úmluvou byly položeny základy protilucemburské koalice, jež hrozila tím, že její řady rozšíří také východní sousedé českého státu. Zejména se jednalo o polského krále, jehož účast sebou mohla také strhnout uherského panovníka Karla Roberta.¹⁶⁴ Tato hrozba byla velice reálná, neboť císař se již delší dobu snažil získat přízeň polského panovníka.

Jednání Kazimíra s Ludvíkem Bavorem sledovali Lucemburkové s nevolí. Řešení této nepříjemné situace se musel v době nepřítomnosti Jana Lucemburského ujmout jeho syn Karel. Moravský markrabě se snažil od počátku najít cestu k polskému králi. Také Kazimír postupoval vůči Lucemburkům obezřetně. Vojenskou konfrontaci si polský král tísňený Řádem německých rytířů nemohl dovolit, jak o tom svědčí příměří uzavřená v letech 1333 a 1334 mezi českým a polským královstvím.¹⁶⁵ Oba mladí panovníci projevili vůli vyřešit sváry panující mezi oběma dynastiemi. Roku 1333 se sešli v polské Kališi¹⁶⁶ patrně proto,¹⁶⁷ aby projednali možnosti jak urovnat staré spory. Vzájemná jednání pokračovala také na jaře následujícího roku, kdy se Kazimír

¹⁶² RBM IV, s. 58-59, č. 154, č. 155.

¹⁶³ RBM IV, s. 59-60, č. 156.

¹⁶⁴ K problematice boje o Korutany a Tyrolsko podrobně viz J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 185-193; J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, 520; L. BOBKOVÁ, Velké dějiny IVa, s. 152-163.

¹⁶⁵ J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 190.

¹⁶⁶ CDS III, s. 60.

¹⁶⁷ Tamtéž.

a Karel setkali v Poznani.¹⁶⁸ Vzájemné sblížení výrazně pokročilo na jaře roku 1335. 18. května pomohl uherský král Karel Robert zprostředkovat v Sandoměři mír mezi moravským markrabětem a polským králem, který měl platit až o 24. června 1336.¹⁶⁹

Uzavření míru ale nezabránilo tomu, aby Kazimír dál nepokračoval ve sblížení s Ludvíkem Bavořem.¹⁷⁰ Jejich vzájemné vyjednávání vyvrcholilo 25. července, kdy oba panovníci uzavřeli smlouvu, kterou se zavázali k vzájemné pomoci v případě, že bude jedna ze smluvních stran napadena. K upevnění tohoto ujednání byl rovněž smluven sňatek mezi Ludvíkovým stejnojmenným synem a Kazimírovou dcerou Alžbětou.¹⁷¹ V souvislosti s dalším vývojem vyvstává otázka, jestli by byl Kazimír Veliký skutečně ochoten po uzavření spojení s císařem vojensky podpořit případný střet s Lucemburky.¹⁷² Polský panovník se totiž ani budoucnosti neosvědčil jako pevný článek protilucemburské koalice. Jeho pozice v Polském království nebyla zcela neproblematická. Kazimír musel mít neustále na zřeteli hrozící útok ze strany Řádu německých rytířů, který měl potencionálního spojence v Janu Lucemburském.¹⁷³ Je proto pravděpodobné, že mu sblížení s císařem posloužilo k tomu,

¹⁶⁸ J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 191.

¹⁶⁹ RBM IV, s. 62-63, č. 164.

¹⁷⁰ Jednání mezi polským králem a Ludvíkem Bavořem se táhla od nástupu Kazimíra III. na trůn v roce 1333. Viz K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 561; J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 191; L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny IVa*, s. 159.

¹⁷¹ J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 191-192; L. BOBKOVÁ, *Územní politika*, s. 40

¹⁷² K tomu viz J. SPĚVÁČEK, *Jan Lucemburský*, 521.

¹⁷³ Kazimír sice uzavřel v červnu roku 1334 s Řádem příměří, avšak jeho trvalostí si vzhledem k vzájemně dlouhodobě napjatým vztahům nemohl být zcela jist. Viz K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 559.

aby Lucemburky pohnul k řešení problému, který kalil vzájemné vztahy nejvíc. Tímto problémem byla Janova aspirace na královský trůn v Krakově a s tím úzce propojená otázka slezských knížectví. Sblížení polského krále s nepřáteli Lucemburků mělo tedy spíše působit jako forma psychologického nátlaku na českého panovníka. Svým postojem chtěl Kazimír přimět Lucemburky k ústupkům v záležitosti jejich nároku na Polské království.¹⁷⁴ Tato strategie vyšla polskému králi dokonale.

Uzavření spojeneckých smluv mezi císařem Ludvíkem Bavořem a Kazimírem Velikým vyvolalo u Lucemburků značné znepokojení. Jan Lucemburský, který se urychleně vrátil z Francie se začal intenzivně připravovat na vojenský střet se svými protivníky.¹⁷⁵ Z dohody mezi polským králem a císařem nebyl nikterak nadšen ani uherský král. Karel Robert byl znepokojen výbojnou politikou Habsburků vůči západním Uhrám a z tohoto důvodu si přál přivést rivaly Habsburků Lucemburky do tábora svých spojenců.¹⁷⁶ Kazimírův postup tedy do značné míry komplikoval i jeho postavení.¹⁷⁷ Právě osobní zájem uherského panovníka pomohl značnou měrou k nalezení vzájemného kompromisu mezi Prahou a Krakovem. Ještě než stačilo vypršet česko - polské příměří ze

¹⁷⁴ K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 561.

¹⁷⁵ Jan Lucemburský bezprostředně po svém návratu do Prahy 30. července svolal zemskou hotovost. Viz *Chronicon aulae Regiae*, FRB IV, s. 329. K tomu podrobněji J. SPĚVÁČEK, *Jan Lucemburský*, s. 521.

¹⁷⁶ J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 192.

¹⁷⁷ Jedním z cílů, který Karel Robert sledoval byl případný zisk polské koruny pro sebe nebo své potomky. Uherský král byl Kazimírovým švagrem a na základě dědických smluv mělo polské království v případě Kazimírovi bezdětné smrti připadnout uherským Anjouovcům. Lucemburský nárok na krakovský trůn proto nutil Karla Roberta k opatrnému přístupu k českému králi.

Sandoměře a došlo k vojenskému střetnutí, rozběhla se z popudu Karla Roberta jednání mezi znesvářenými stranami. Touto diplomatickou cestou měly být definitivně vyřešeny vzájemné vztahy. Lucemburkům se podařilo odvrátit polského krále z nebezpečné koalice a dokonce ho získali za svého spojence. Karel a Jan byli nuceni postupovat vůči Kazimírovi s krajní opatrností a taktem. Vzájemné vztahy byly zkaleny vážnými spory a spolupráci komplikovaly protichůdné politické cíle Lucemburků a mladého Piastovce. Jednání, která se odehrávala v Trenčíně a Visegrádu, a která nakonec vedla k nalezení kompromisu, nebyla jednoduchá a trvala několik měsíců.

Řešení česko - polského sporu se bytostně dotýkalo rovněž Bolka II. Svidnického. Ve hře, ve které mohl přijít o nezávislost svého knížectví, připadla svidnickému vévodovi pouze role pasivního diváka. Do roku 1335 mohl Bolek II. kalkulovat z antagonizmem, který panoval mezi českým a polským panovníkem. Na konci roku se však tyto vztahy zásadním způsobem proměnily a svidnický trůn se začal pod svým držitelem povážlivě kývat.

Zde si je nutno v souvislosti s lucemburským postupem vůči svidnickým Piastovcům položit několik zásadních otázek. Mohl agresivní postup Lucemburků proti svidnickým vévodům přivodit krach česko - polských jednání? Pohybovali se Lucemburkové na hranici toho co byl polský panovník ochoten akceptovat? Byl polský král v pozici, aby se mohl proti postupu českého panovníka ohradit? Byli Jan s Karlem skutečně ochotni riskovat ztrátu spojenectví českého a uherského krále výměnou za získání v evropském měřítku druhořadých knížectví? Nebo se snad jednalo o postup, k němuž získali Lucemburkové tichý souhlas polského krále? Vyměnil Kazimír Veliký své svidnické příbuzné za rezignaci

Jana Lucemburského na polský trůn a řešení vleklých sporů s Řádem německých rytířů? Čili byl Kazimír ve třicátých letech skutečně spojencem svídnických knížat nebo mu byl jejich osud lhostejný?

Pro zodpovězení těchto otázek je nutné se blíže zaměřit na jednání, která proběhla mezi Lucemburky, Kazimírem a Karlem Robertem ve druhé polovině roku 1335. První kolo diplomatických rozhovorů proběhlo v srpnu v Trenčíně. O tři měsíce později pokračovaly rozhovory ve Visegrádu.¹⁷⁸

Srpnového jednání se Kazimír neúčastnil osobně, do Trenčína poslal své zástupce, které zplnomocnil uzavřít dohodu z Janem Lucemburským.¹⁷⁹ Polský král udělil svým zástupcům právo za pomoci uherského krále uzavřít s Lucemburky mír. Tito poslové dostali rovněž pověření k pokusu o vykoupení nároku českého krále na polský trůn za sumu 30 000 kop grošů.¹⁸⁰ Finální verze „návrhu byla

¹⁷⁸ Problematika trenčínských a visegrádských jednání je značně komplikovaná. Listiny na nich uzavřené se dochovaly pouze z části a pouze v pozdějších opisech. Narativních prameny zase podávají informace, které jsou do jisté míry zmatené. Literatura k tomuto problému je značně rozsáhlá a zahrnuje značnou šíři protichůdných názorů, které se od sebe zásadním způsobem odlišují. Při svém líčení vycházím zejména z těchto prací, Odfried PUSTEJOVSKI, *Schlesiens Übergang an die böhmische Krone. Macht Politik Böhmens im Zeichen von Herrschaft und Frieden*, in: *Forschungen und Quellen zur Kirchen - und Kulturgeschichte Ostdeutschlands*, Bd. 13, Köln - Wien 1965, zejména s. 149-191; Otakar BAUER, *Poznámky k mírovým smlouvám česko - polským k roku 1335*, in: *Sborník prací věnovaných G. Friedrichovi*, Praha 1931, s. 9-22. V obou těchto pracích je rovněž souhrn vývoje bádání k tomuto tématu.

¹⁷⁹ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 40.

¹⁸⁰ *Reliquiae manuscriptorum omni aevi*, tom. V., hrsg. von Johann Peter von LUDEWIG, Frankfurth, Leipzig 1723, s. 585. K tomu K. MALECZYŃSKI *Historia Śląska*, s. 560.

vypracovány 24. srpna 1335. V tomto „konceptu“¹⁸¹ se český panovník za sebe a své nástupce vzdal všech nároků na polskou korunu. Ponechal si ale země, které na východ od Českého království vlastnil nebo byl jejich lenním pánem a na něž si mohl klást Kazimír Veliký z titulu polského krále teoretický nárok.¹⁸² Jmenovitě se jednalo o území Vratislavská a Hlohovská, dále pak o země Jindřicha Zaháňsko - Krosenského, Konráda Olešnického, Jana Stínavského, Bolka Opolského, Bolka Falkenberského, Albrechta Střelínského, Vladislav Kozelsko - Bytomského, Václava Mazovského a pána Plocku, Leška Ratibořského, Jana Osvětimského a Vladislava Těšínského.¹⁸³ Kazimírovi zástupci tento požadavek akceptovali a jménem polského panovníka uznali lucemburské nároky.¹⁸⁴ V této souvislosti se nezdá, že by se jednalo o svévolný krok zástupců polského krále,

¹⁸¹ O. Pustejovský používá termín Vorvertrag. Viz O. PUSTEJOVSKI, *Schlesiens Übergang*, s. 150.

¹⁸² „...exceperunt tamen excipiuntque genoros principes, dominos duces infra scriptos, vasallos eorum, cum eorum ducatibus, terris, bonis, dominiis et pertinentiis quibuscuncque, que prestiti homagii possederunt, et omni modo et forma, quibus dicti domini duce ipsis dominis regi Boemie et marchioni Moravie et eorum heredibus sive ipsorum dictioni subiecerunt, se succesores duces et ducatus eorum et dominia... reservantur“. Viz LBUS I, s. 4, č. 1; RBM IV, s. 73-75, č. 195; *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Urkunden - Sammlung zur Geschichte Mährens* tom. VII, hrsg. von Peter Ritter von CHLUMEKÝ, Josef CHYTIL, Brünn 1858, s. 57, č. 76.

¹⁸³ LBUS I, s. 3-4, č. 1; RBM IV, s. 73-75, č. 195; CDM VII, s. 57, č. 76.

¹⁸⁴ „...optime favebit, de omni iure, domino et proprietate, que habent vel se haberent asserunt in dominiis, ducibus et ducatibus predictis.“ Viz LBUS I, s. 4, č. 1, RBM IV, s. 73-75, č. 195, CDM VII, s. 57, č. 76.

ke kterému neměli oprávnění.¹⁸⁵ V praxi si lze jen těžko představit, že by se Kazimírovi vyslanci vzdali slezských knížectví, aniž by k takovému zásadnímu kroku měli oprávnění svého krále.¹⁸⁶ Trenčínská smlouva končila ustanovením, že ji polský král ratifikuje nejpozději do 16. října následujícího roku.¹⁸⁷

Předchozí výčet zahrnuje všechny vládnoucí slezské Piastovce s výjimkou trojice knížat ze svídnické větve. Tedy knížata, která nevstoupila do lenní závislosti na českém panovníkovi. E. Gospos z jejich absence usuzuje, že Kazimírovi i po trenčínském jednání zůstal nárok na tato knížectví.¹⁸⁸ Tato interpretace je dosti pochybná. Už

¹⁸⁵ Část polské historiografie zdůrazňuje, že Kazimír tento požadavek nepřijal a Slezska se zřekl až v roce 1339. Viz Kazimierz POPIOLEK, *Śląskie dzieje*, s. 51; Jerzy WYROZUMSKI, *Kazimierz Wielki*, Wrocław 1982, s. 55; Janina KOCHANOVSKÁ - WOJCECHOVSKÁ, *Stotunek Śląska do Polski i Czech w latach 1321-1339*, in: *Roczniki Historyczne* IV, 1928, s. 31.

¹⁸⁶ K. Malecziński předpokládá, že se jednalo o svévolný postup zástupců polského panovníka, kteří tímto postupem překročili pravomoci, jenž dostali od svého pána. Viz K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 561.

¹⁸⁷ *LBUS* I, s. 4, č. 1; *RBM* IV s. 73-75, č. 195; *CDM* VII, s. 57, č. 76. V literatuře se obecně přijímá, že k ratifikaci nikdy nedošlo. Je spodivem, že se existence tohoto dokumentu nepředpokládá už vzhledem k tomu, že se také ostatní listiny z trenčínských a vysegrádkých jednání dochovali pouze v pozdějších opisech. K tomu více, O. PUSTEJOVSKI, *Schlesiens Übergang*, 150-151. Kazimírova případná confirmace trenčínských ujednání by do značné míry vysvětlovala způsob jakým byly uzavřeny smlouvy ve Visegrádu.

¹⁸⁸ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 25. Je s podivem, že literatura připisuje polskému králi Kazimírovi jakýsi nárok na tato tři knížectví. Pokud však hovoří o jejich vztahu k Janu Lucemburskému klade důraz na jejich nezávislost. Zde se jedná o jistý druh protimluvu. Jan Lucemburský držel až do jednání v Trenčíně titul polského krále. Tomuto titulu se až do této doby snažil dát svou východní politikou reálný základ, nejednalo se tedy o titul pouze formální. Tedy pokud měl polský král

tvrzení, že měl Kazimír na tato knížectví nárok z titulu polského krále, je značně problematické a neodpovídá tehdejší realitě. Od konce 12. století postupně docházelo ke značnému uvolnění vazeb mezi Slezskem a jádrem polského státu.¹⁸⁹ Od této doby se slezská knížectví vyvíjela do značné míry autonomně na krakovském centru. Jako Piastovci si sice slezští vévodové ve 13. století nárokovali právo na královský trůn v Krakově, avšak moc polského krále ve svých údělech důrazně odmítala.¹⁹⁰ Ve 14. století se na území Slezska konstitovala řada drobných knížectví, která představovala zcela samostatné státy. Panovníci těchto státních útvarů se cítili být zcela nezávislými vládci. Vedli vlastní zahraniční politiku a se svými knížectvími nakládali nezávisle na polském panovníkovi.¹⁹¹ Jediné, co slezské Piastovce ve 14. století spojovalo s polským královstvím, byla příslušnost k hnězdenské arcidiecézi a nejasné povědomí o společných předcích. Nárok který měl polský král v tomto období na slezská knížectví byl již

nárok na Svidnicko, Javorsko a Minstrbersko měl na ně Jan Lucemburský stejná práva jako Kazimír Veliký.

¹⁸⁹ Příčinu je nutno hledat ve statutech Boleslava Křivoústého.

¹⁹⁰ O tom, že slezská knížata byla považována za suverénní panovníky, svědčí případ Přemysla Hlohovského. Autor Kroniky slezských knížat ve svém díle píše, že kníže by raději opustil svou zemi s jediným koněm než by se stal podaným jiného panovníka („*pocius se velle terram exire solus in equo quam subiectus esse alicuius principis potestati*“). Viz *Chronicon principum Poloniae*, MPH III, s. 537. Odtud pak přejímá tuto informaci pro své *Roczniky* Jan Długosz, který ji však v rámci nacionální tendence své kroniky vztahuje na českého krále. Viz *Ioannis Dlugosii*, tom. IX, s. 82.

¹⁹¹ Polský panovník neměl ve Slezsku ani právo odúmrťe. Tamní panovníci odkazovali své státy nezávisle na polském králi a to zcela proti jeho zájmům jak o tom svědčí příklad Vratislavská.

prázdným pojmem, jehož reálná náplň se rozplynula během předchozího století.¹⁹² Je proto možno říci, že pokud měl Kazimír Veliký nějaký nárok na území potomků Bolka I. Svidnického, nejednalo se o nárok státoprávní ale soukromoprávní.¹⁹³ Kazimír byl blízkým příbuzným všech tří vévodů svídnické větve. Přes toto příbuzenství se jednalo o nárok spíše teoretický, neboť polský král stál v dědické posloupnosti až za řadou dalších zájemců.¹⁹⁴ Lze si rovněž jen s obtížemi představit, že by vévodové, kteří se urputně bránili lennímu závazku k českému panovníkovi, přijali svrchovanost polského krále.¹⁹⁵ Svidničtí vévodové viděli

¹⁹² O tom, že se slezští vévodové necítili žádné závazky vůči polskému panovníkovi, svědčí také lenní holdy, které složili Janu Lucemburskému. Přestože se v lenních tituloval jako král polský a český, přijímal a uděloval slezská knížectví pouze jako český král (*„...volentes et decernentes, quod heredes et successores nostri duces Opolienses memorati a domino nostro rege heredibus et successoribus suis regibus Bohemie prelibatis prefatam terram nostram“*) Viz LBUS II., s. 304, č. 6. Obdobné formulace byly použity rovněž v ostatních lenních reverzech. Jan Lucemburský tedy důsledně dbal na to, aby byla jednotlivá knížectví počítána k českému státu.

¹⁹³ Jako pouze soukromoprávní hodnotí nárok polského krále na Polsko O. Baltzer. Viz Oswald BALTZER, *Królewstwo Polskie 1295-1370*, tom. III., Lwów 1920, s.186-187.

¹⁹⁴ Kazimírovo dědické právo bylo pochybné také z jiného pohledu. V Polsku nebylo uznáváno dědické právo v ženské linii. Jak o tom ostatně hovoří ve svém životopise Karel IV. Viz *Vita Caroli*, FRB III, s 351. To komplikovalo Kazimírovu pozici neboť se svídnickými knížaty byl v příbuzenském svazku přes svou sestru Kunegundu, která byla manželkou Bernarda Svidnického.

¹⁹⁵ Slezská knížata se nadvládě polského krále urputně bránila. Jako příklad může posloužit válka mezi Vladislavem Lokýtkem a hlohovskými knížaty. Přestože byli hlohovští Piastovci poraženi a přišli o svá území ve Velkopolsku, Lokýtkovi se nepodařilo Hlohovsko ovládnout ani přinutit tamní vévody k podřízenosti.

v polském panovníkovi pouze potenciálního spojence proti české králi, ale rozhodně jej nepovažovali za seniora, který si mohl jakýmkoliv způsobem nárokovat právo na jejich země. Také pozdější spojenectví Bolka II. s Kazimírem je nutno chápat jako dvou suverénních panovníků. Vztah polského krále ke svídnickému vévodovi byl obdobný. Kazimír ho vnímal jako svého potenciálního spojence, ve spolupráci s nímž vedl zahraniční politiku, ale vůči kterému neměl povinnosti seniora, a rozhodně touto spoluprací nehodlal ohrozit hlavní cíle své zahraniční politiky.

V Trenčíně tedy došlo k rozdělení zemí, které si nárokoval jak Kazimír Veliký, tak Jan Lucemburský. Jan získal zdánlivě méně, připadlo mu území, které tvořila výše jmenovaná knížectví. Kazimír získal titul polského krále a Jan Lucemburský ho uznal králem „dolního Polska“.¹⁹⁶ De facto tak došlo k tomu, že oba panovníci respektovali status quo a vzájemně si uznali držbu území, které byli schopni ovládnout. Pro obě strany se jednalo o přijatelný kompromis. Kazimír se vzdal území, na které měl pouze teoretický nárok a jehož případné ovládnutí by pro něj představovalo nepřekonatelný problém.¹⁹⁷ Jan a Karel se

¹⁹⁶ Titulem „*rex inferioris Poloniae*“ tituluje Kazimíra ve svém životopise Karel IV. Viz *Vita Caroli*, FRB III, s. 350. Pod pojmem „Dolní Polsko“ je nutno chápat území ležící na dolních tocích polských řek, tedy na sever od slezských knížectví. Pochopitelně z ryze geografického hlediska se nejednalo o vymezení zcela exaktní neboť Krakov leží jižněji než většina slezského území. Fakticky, ale nelze pochybovat o tom co měl pojem „*Inferioris Poloniae*“ vymezovat.

¹⁹⁷ Nepřátelské nálady vůči Kazimírovi panovaly ve Slezsku i v následujících letech. Poté co se v Hlohovsku chopil vlády Jindřich Železný odmítl tento Piastovec složit lenní slib českému králi. Začal válka do které se na straně Jana Lucemburské zapojil také polský král. Kazimír začal zabírat území hlohovského vévody. To přimělo Jindřicha

vzdali titulu polského krále, jehož věcné naplnění pro ně představovalo za dané situace spíše utopii.

Svidničtí vévodové uvázli v určitém mocenském vakuu. Jejich malé suverénní státečky byli vklíněny mezi velká království. Na jedné straně se nenacházeli mezi slezskými knížaty, která podléhala českému panovníkovi. Na druhé straně je nelze zařadit do mocenského orbitu polského krále, který ovládal slovy Karla IV. pouze : „... *Inferioris Polonie scilicet Gneznese et Kalixiensi et allis inferioris provinciis Poloniae*“.¹⁹⁸

Srpnová jednání připravila půdu pro rozsáhlý summit středoevropských panovníků, který se uskutečnil o tři měsíce později v uherském Visegrádu.¹⁹⁹ Tentokrát se rozhovorů osobně zúčastnil také polský král Kazimír Veliký. Je velmi pravděpodobné, že zde polský panovník znovu uznal rezignaci na všechna svá práva ke slezským knížectvím výměnou za to, že Lucemburkové nebudou usilovat o polskou korunu. Akt kterým se polský panovník vzdal Slezska však nebyl potvrzen listinou.²⁰⁰ Na druhou stranu je možno se

k tomu, aby urychleně složil hold českému králi. Jak se ukazovalo vztah polského panovníka ke Slezsku byl do značné míry kořistnický. Pro slezská knížata proto bylo výhodnější zůstat leníky českého krále, který jim za věrnou službu garantoval držbu jejich zemí, než riskovat, že polský panovník připraví o majetek. Viz L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 48; J. WOJTUCKÁ, Začlenění Hlohovska do Koruny české, s. 119.

¹⁹⁸ Vita Caroli, FRB III, s. 350.

¹⁹⁹ K visegrádskému sněmu a tam vydaným listinám viz O. PUSTEJOVSKI, Schlesiens Übergang s. 171-181; O. BAUER, Poznámky k mírovým smlouvám s. 9-22. Oba autoři zde podávají shrnutí názorů na toto téma.

²⁰⁰ Na základě této skutečnosti část literatury usuzuje, že Kazimír nárok Lucemburků neuznal a ponechával si možnost na případnou revindikaci. Viz K. POPIOLEK, Śląskie dzieje, s. 51; J. WYROZUMSKI, Kazimierz Wielki, s. 55; J. KOCHANOVSKÁ - WOJCEHOVSKÁ, Stotunek Śląska

opřít o svědectví přímého účastníka markraběte Karla. Ten ve svém životopise vylíčil visegrádská jednání následovně: „ *Ibique fecit idem rex Karolus pacem inter patrem nostrum et Cracovie regem, ita quod nunciaret pater noster iuri sibi debito in Inferioris Polonie scilicet Gnezesi et Kalixiensi et allis inferioris provinciis Poloniae. Rex vero Cracovie renunciavit patri nostro et regno Boemie pro se et succesoribus suis regibus Inferioris Polonie in perpetuum de omni accione omnium ducatum Slezie et Opulie et civitatis Wratislawie.*”²⁰¹ Karla lze v tomto případě jen těžko obvinít z manipulování s fakty a zastírání skutečností. Karlův životopis vznikl až v druhé polovině 14. století.²⁰² Tedy v době, kdy již Kazimír rezignaci na Slezsko potvrdil vydáním obsáhlé listiny.²⁰³ Skutečností je, že otázka Slezska nepředstavovala na sklonku roku 1335 ani pro jednu stranu překážku k uzavření česko - polského míru.²⁰⁴ V příslušné mírové listině se oba panovníci zavázali zajišťovat mír na polsko - slezské hranici. Vzájemná garance hranic jasně ukazuje na to, že polský panovník akceptoval Slezsko jako součást českého státu.²⁰⁵

Nyní je třeba se blíže zastavit u vymezení území, nad kterým získávali Lucemburkové vliv. Karel IV. jej ve svém

do Polski i Czech s. 31; E. WERUNSKI, *Geschichte Kaiser Karl IV.*, s. 285. Je však nepravděpodobné, že by se český panovník spokojil s nepatrným odškodným ve výši 20000 kop grošů za to, že se vzdal polské koruny a pomohl dojednat mír mezi polským králem a Řádem německých rytířů.

²⁰¹ *Vita Caroli*, FRB III, s. 350-351.

²⁰² Jiří SPĚVÁČEK, *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*, Praha 1980, s. 348.

²⁰³ Polský král tak učinil 9. února 1339. Příslušná listina viz O. BAUER, *Poznámky k mírovým smlouvám* s. 21-22.

²⁰⁴ L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny Iva*, s. 159.

²⁰⁵ Plný text listiny viz O. PUSTEJOVSKY, *Schlesiens Übergang*, s. 230.

životopise vymezuje následovně: „*omnium ducatum Slezie et Opulie et civitatis Wratislawie*“.²⁰⁶ V souvislosti s touto definicí se nabízí dvě otázky. Jednalo se skutečně o celé Slezsko, nebo to bylo pouze přání, které bylo otcem myšlenky, jak tvrdí E. Gospos.²⁰⁷ Český král ani moravský markrabě to zcela jistě nechápali jako pouhé přání. Lucemburkové vnímali jako teritorium pro své mocenské ambice území, jenž zahrnovalo všechna slezská knížectví. O tom svědčí útok markraběte Karla na Boleslava II. Minstrberského.²⁰⁸ Tažení sice neskončilo z pohledu Lucemburků ideálně, avšak jasně ukázalo postoj polského krále. Ten byl k celé akci zcela netečný. Otázka svídnických vévodů pro něj v onu dobu nepředstavovala důvod, který by mohl jakýmkoliv způsobem ohrozit česko - polská jednání. Z toho je možno usuzovat, že Kazimír neměl minimálně v tomto období ambice na získání knížectví nacházejících se pod vládou potomků Bolka I. Svídnického. Stejný postoj si polský král zachoval také v následujících letech. Lucemburkové vytrvale podnikali kroky, které měly přivést svídnické vévody pod svrchovanost českého krále. Nejednalo se o přímý vojenský atak, ale o rafinovanější demonstraci síly a ekonomický nátlak, jak o tom bude zmínka dále v textu.

Druhou otázkou je, zda Kazimír skutečně akceptoval tento celoslezský nárok Lucemburků a obětoval v jejich prospěch také knížectví Bolka II. Svídnického. Erich Gospos

²⁰⁶ Vita Caroli, FRB III, s. 351.

²⁰⁷ E. GOSPOS, Die Politik, s. 27.

²⁰⁸ Lucemburkové neváhali napadnout knížectví strýce Bolka II. Svídnického, přestože na ně měl údajný nárok Kazimír. K průběhu střetu viz kapitola Boleslav Minstrberský.

tvrdí, že nikoliv.²⁰⁹ Má pravdu, skutečně není nikde doloženo, že by Kazimír svého synovce obětoval, ani nemohl. Oba Piastovce v onu dobu nespojovali žádné spojenecké smlouvy²¹⁰ a dokonce nelze v tomto období doložit jakýkoliv kontakt mezi oběma panovníky. Jejich politické zájmy se lišily o sto osmdesát stupňů. Zatímco pro polského krále byl důležitý mír s Lucemburky, potřeboval Bolek II. v jejich vztazích napětí a rozpory. Jedině ty mu mohly pomoci uhájit samostatnost, jak o tom svědčí také události příštího desetiletí.

Kazimír nehodlal ve třicátých letech podnikat nic ve prospěch svých příbuzných. Postup proti Boleslavovi Minstrberskému a Jindřich Javorskému ho nechával chladným. Lucemburkové dostali ve Visegrádu jakýsi tichý souhlas Kazimíra k agresivní politice vůči nezávislým slezským knížectvím. Tento bianco šek však nedokázali ve třicátých letech využít zcela ke své spokojenosti, což oddálilo připojení Svídnicko - Javorského knížectví k Českému království o více než třicet let.

Tlak, který byl vyvíjen ze strany českého krále na trojici nezávislých slezských Piastovců pokračoval také v následujících období a trval až do konce třicátých let 14. století. Lucemburkové postupovali takzvanou „salámovou taktikou“ a pomalu zmenšovali území, kterým mohla vzpurná knížata disponovat. To se týkalo zejména Boleslava II. Minstrberského a Jindřicha Javorského. Podlamování jejich

²⁰⁹ E. GOSPOS, Die Politik, s. 27.

²¹⁰ Gospos tvrdí, že tím že Kazimír neuzavřel ve Visegrádu s Janem Lucemburským smlouvu o vojenské pomoci, si ponechal možnost podporovat svého synovce proti útoku ze strany českého krále. Viz E. GOSPOS, Die Politik, s. 27.

postavení nutně vedlo také k oslabení třetího z nich - Bolka II. Svidnického. Lucemburkové své úsilí promyšleně směřovali k postupnému ovládnutí těchto knížectví. Nezvolili si cestu vojenského ataku, která se jim v září 1335 ne zcela osvědčila. Svého cíle dosáhli postupem zdoluhavějším, ale jistějším - diplomacií a ekonomickým tlakem. Vojenskou sílu používali pouze jako zastrašovací prostředek.

V době visegrádského kongresu zemřel Jindřich VI. Vratislavský.²¹¹ Osiřelé knížectví se stalo podle smlouvy z 26. dubna 1327 bezprostřední součástí zemí České koruny.²¹² Ziskem Vratislavska upevnili Lucemburkové ještě více svou pozici ve Slezsku. Pro svídnické vévody, a zejména pro Bolka II. Svidnického a Boleslava II. Minstrberského, se jednalo o událost zásadního významu. Od této doby byla jejich knížectví z jihu a ze severu sevřena zeměmi, které byly přímou državou českého krále. Jan a Karel si byli vědomi zoufalého postavení obou knížat a horlivě pokračovali v obkličování jejich zemí²¹³. Jako první byl ze hry vyřazen Boleslav II. Minstrberský. Své knížectví dokázal sice v září 1335 za cenu zpustošení vojensky ubránit, avšak poté, co se ocitnul v obklíčení Lucemburských držav, se jeho samostatné postavení stalo neudržitelné. Minstrberský vévoda byl nucen přijmout svou zemi od Jana Lucemburského v léno. Stalo se tak 29. srpna 1336 v bavorském Straubingu. Lenní smlouvou bylo navíc značně omezeno dědické právo jeho potomků a příbuzných. Dědit mohli pouze Boleslavovi synové, jejichž opatrovníkem

²¹¹ 24. listopadu 1335, J. DABROWSKI, Dzieje polityczne, s. 420.

²¹² LBUS I, s. 66, č. 8.

²¹³ E. GOSPOS, Die Politik, s. 27.

měl být v čase jejich nezletilosti český král²¹⁴. V případě, že by minstrberskému vévodovi osud nedopřál mužské potomky, měly jeho země připadnout České koruně²¹⁵. Tímto ustanovením český král hrubě zasáhl do práv Bolkova bratra Jindřicha Javorského a synovců Bolka a Jindřicha Svidnických, které nekompromisně zbavil jejich dědického nároku. Jan Lucemburský tímto postupem sledoval jediný cíl: nedovolit, aby knížectví, které právě získal pod svou kontrolu, připadlo některému z jemu nepodléhajících slezských vévodům. Za tyto ústupky dal český panovník minstrberskému vévodovi v doživotní užívání Kladsko²¹⁶.

Kořistnické akce proti Bolkovi II. Svidnickému a jeho strýcům neskončily získáním svrchovanosti nad Minstrberskem. S nemenší intenzitou pokračovaly také v následujícím roce.

Na přelomu let 1336 a 1337 vytáhli Jan a Karel na křížovou výpravu na Litvu²¹⁷. V lednu přitáhli do Vratislavi a využili svůj pobyt k tomu, aby knížata ze svídnické linie ještě těsněji připoutali k České koruně²¹⁸.

Ve slezské metropoli Jan Lucemburský tradičně sháněl peníze na litevské dobrodružství. Aby motivoval radu města Vratislavi k finančním půjčkám, přinutil minstrberského vévodu zaplatit městu značné dluhy, které vůči němu měl²¹⁹. Boleslav byl však po zářijovém útoku bez prostředků. Aby

²¹⁴ LBUS II., s. 128-130, č. 1.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Kladsko připadlo zpět českému králi po smrti Jindřicha VI. Vratislavského. J. DABROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 421; J. Šusta, *otec a syn*, s. 243.

²¹⁷ L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny IVa*, s. 160-161.

²¹⁸ J. DABROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 422.

²¹⁹ L. BOBKOVÁ, *Územní politika*, s. 44.

byl schopen své závazky vyrovnat, byl nucen zastavovat svůj nemovitý majetek. Jan Lucemburský toho briskně využil a od svého nového leníka vykoupil zástavní právo na město Reichenbach (Dzierżoniów).²²⁰ Toto slezské město se ale toho času nenacházelo v rukou minstrberského knížete, nýbrž v zástavním dědictví jeho synovce Bolka Svidnického. Jan tedy získal nárok Reichenbach od svídnického knížete vykoupit. K tomuto právu se pojil tradiční dovětek, že pokud by Boleslav Minstrberský nebo jeho potomci zemřeli bez dědiců, mělo město připadnout přímo českému králi²²¹. Tím pádem vlastnil Jan práva k výkupu už dvou měst²²² Pro svídnického knížete byla tato skutečnost o to bolestnější, že Reichenbach se nacházel pouhých 15 kilometrů od Svidnice.²²³

Koupí zástavního práva na Reichenbach věc nekončila a Jan lucemburský pokračoval v systematickém nátlaku na svídnická knížata. Kromě nároků na Reichenbach vykoupil Jan 7. ledna 1337 od finančně zdecimovaného minstrberského vévody za 2000 marek pražských grošů město Frankenstein (Ząbkowice Śląskie).²²⁴ Také toto město mělo připadnout v případě smrti Bolka Minstrberského bez potomků přímo České koruně²²⁵. O dva dny později koupil od téhož vévody za 2 300 marek grošů města Strehlen (Strzelin) a Wansen (Wiązów)²²⁶. Z knížete, který se neváhal postavit

²²⁰ 9. ledna 1337, LBUS I, s. 488-489, č. 4.

²²¹ Tamtéž.

²²² Druhým městem bylo Nimptsch (Niemcza), na které získal Jan Lucemburský výkupní právo již v roce 1331.

²²³ E. GOSPOS, Die Politik, s. 28.

²²⁴ 1 marka polského počtu = 40 grošů.

²²⁵ LBUS II, s. 131, č. 8.

²²⁶ LBUS I, s. 308-309, č. 6.

Lucemburkům se zbraní v ruce, se stal „žebrák“ , jemuž zbylo pouze nepatrné území se sídelným městem Minstrberkem (Münsterberg, Ziębice).

Nakonec se Boleslav ještě zavázal k tomu, že další případné manželství neuzavře bez souhlasu českého krále²²⁷. Zpupnost minstrberského vévody byla tvrdě potrestána a postavení, ve kterém se ocitnul, bylo mnohem horší než u těch slezských knížat, která se Lucemburkům v letech 1327 a 1329. poddala „dobrovolně“. Tento dehonestující postup měl snad být varováním Boleslavovým příbuzným, zejména pak Bolkovi II. Svidnickému. Český král tak dal jednoznačně najevo, že bude postupovat proti tvrdohlavému vévodovi se vší rozhodností.

Po uvedených krocích českého krále se země Bolka II. Svidnického ocitla ze tří stran sevřena panstvím českého krále. Pokud by Jan využil svého výkupního práva na města Nimptsch a Reichenbach, proniknul by přímo do centra Bolkova knížectví. Na západě hraničilo panství svídnického vévody s Javorskem patřícím jeho strýci Jindřichovi. To pro něj však byla pouze slabá útěcha. Ani tento kníže totiž neušel pozornosti Lucemburků, kteří ho za lednového pobytu ve Vratislavi náležitě zpracovali k obrazu svému.

Javorský kníže byl vystaven stejnému nátlaku Jana Lucemburského jako jeho bratr. Nepřišel sice v takové míře o svůj nemovitý majetek, ale jeho podřízené postavení vůči českému panovníkovi bylo jasně patrné. Jindřich Javorský vedl ve Vratislavi s Janem Lucemburským četná jednání. Patrně pod dojmem toho, jak nekompromisně český král zúčtoval s jeho bratrem Boleslavem Minstrberským, jeho požadavkům bez odporu vyhověl. Chuť javorského vévody

²²⁷ LBUS II, s. 132, č. 4.

přizpůsobit se požadavkům Lucemburků jistě také „povzbudila“ přítomnost Janova vojska ve Vratislavi. Toto vojsko mělo sice táhnout na Litvu, ale Jindřich si dobře uvědomoval, že „pohané“ nemusí být jediným cílem této armády. Což už ostatně v minulosti Jan Lucemburský několikrát udělal, když zcela bez okolků využil křižáky k řešení slezských záležitostí.

Jindřich Javorský se 4. ledna znovu zřekl ve prospěch svého souseda Zhořelecka²²⁸ a dalších majetků na území Lužice.²²⁹ Výměnou za to získal vévoda doživotní držbu Hlohova.²³⁰ Na oplátku byl ale nucen slíbit, že dá k dispozici všechna města a hrady v Hlohovsku, kdykoliv to bude král Jan potřebovat.²³¹ Touto směnou Jan Lucemburský opět rozšířil své državy a získal tři důležitá města, která byla dosud na České koruně nezávislá. Jindřich se dále zavázal, že v případě své bezdětné smrti vrátí českému králi Žitavsko.²³² Z výše uvedeného plyne, že jediným územím, kterým mohl kníže volně disponovat, zůstalo Javorsko. Tato situace pochopitelně představovala atak dědických práv jeho bratra a synovců. Bolek II. Svidnický tak během krátké doby přišel po druhé o své dědické nároky. V případě staršího a bezdětného strýce ho to bezesporu mrzelo dvojnásob.

Zmenšení potenciálního dědictví bylo pro Bolka II. jistě bolestné, ale nepředstavovalo to ten největší

²²⁸ LBUS I, s. 142-142, č. 18.

²²⁹ Jednalo se o města Lauban (Lubaň), Sorau (Žary), Friedberg (Mirsk) a Seftenberg. LBUS I, s. 142-142, č. 19.

²³⁰ Tamtéž. K této problematice podrobně J. WOJTUCKÁ, Začlenění Hlohovska do Koruny české, s. 115.

²³¹ LBUS I, s. 144, č. 21.

²³² RBM IV, s. 147, č. 365.

problém. Jindřich Javorský zašel ve svém servilním postoji vůči českému králi ještě dál. 6. ledna se zavázal k tomu, že poskytne českému panovníkovi veškerou svou pomoc proti každému jeho protivníkovi v Čechách, na Moravě a „*in aliis terris ipsorum Polonie*“ ,²³³ to znamenalo i proti svému synovci Bolkovi II. Svídnickému, který se v tu dobu ocitnul zcela v sevření lucemburské moci. Jindřich Javorský si sice formálně zachoval lenní nezávislost, ale jeho postavení se od postavení jiných slezských knížat nelišilo. Snad jen díky své dobré vůli ponechal Jan Lucemburský svého stárnoucího bezdětného švagra vládnout jako svrchovaného panovníka.

Zde je potřeba znovu se zastavit u dvou mýtů, které jsou v literatuře spojeny se svídnickými knížaty. První z nich líčí Bolka II. Svídnického od počátků jeho vlády až do 50. let 14. století jako spojence polského krále²³⁴. Toto tvrzení je však třeba odmítnout. Ve třicátých letech neexistuje důkaz, který by svědčil o spojenectví mezi oběma Piastovci. Jak ukazuje předcházející líčení , nechávala Kazimíra agresivní politika českého krále proti svému údajnému spojenci zcela v klidu a polský král se ani jedinkrát nepokusil intervenovat v jeho prospěch²³⁵. Rovněž se dá v této souvislosti říci, že je přeceňováno příbuzenství mezi svídnickými vévody a polským králem²³⁶. Je tedy možné konstatovat, že spojenectví, které vzniklo až ve čtvrté dekádě, bylo zcela bezdůvodně vztaženo rovněž na

²³³ Tímto termínem bylo myšleno Slezsko.

²³³ LBUS I., s. 488, č. 3.

²³⁴ E. GOSPOS, Die Politik, s. 23.

²³⁵ K. MALECZYŃSKY, Historia Śląska, s. 564.

²³⁶ E. GOSPOS, Die Politik, s. 23.

desetiletí předcházející, aniž by proto byli jakékoliv doklady.

Druhým mýtem je Kazimírův status držitele práv na Slezsko, potažmo knížectví svídnických vévodů²³⁷. Toto explicitní tvrzení vychází ze situace, která panovala v polském království před koncem 12. století. Ve 14. století se však již jednalo o prázdný pojem, který mohl mít snad jakýsi význam při diplomatických jednáních. Vazby mezi jednotlivými slezskými knížectvími a Krakovem de facto neexistovaly, a to jak v rovině majetkové, tak správní. Jako další důkaz je možno uvést to, že se Kazimír nikdy nepokusil vojensky slezská knížectví cíleně dobýt. Naproti tomu na severu vedl proti řádu německých rytířů téměř nekončící válku za práva na země, které si jako polský král nárokoval. Pokud už na území Slezska vpadnul, jednalo o postup mající krátkodobý a spíše kořistnický charakter, který mu jen obtížně mohl zjednat přízeň slezských vévodů. Je tedy velice diskutabilní, zda se šlo o akce, jenž měly území Slezska přivést zpět pod křídla Polské koruny. V této souvislosti je nutno odmítnout tvrzení, že Kazimír Veliký považoval slezské vévody za oporu svých údajných revindikačních snah.²³⁸ Slezská knížata rovněž nikdy nepožádala polského krále o pomoc proti českému králi a naopak hledala ochranu proti útokům Kazimíra Velikého u českého panovníka.²³⁹

²³⁷ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 25.

²³⁸ Viz J. KOCHANOWSKA-WOJCECHOWSKA, *Stotunek Śląska*, s. 33.

²³⁹ Jako příklad může sloužit případ Jindřicha V. Železného na jehož úkor se Kazimír obohatil v roce 1334. Dalším příkladem může být osud panství Vladislava Byronského a Konráda Olešnického jejichž země byly zpuštěny v roce 1345 během vpádu polského krále do Slezska. Viz L. BOBKOVÁ, *Územní politika*, s. 48-49.

Nyní je třeba se vrátit k Bolkovi II. Svidnickému, jedinému slezskému knížeti, jehož samostatnost byla více nepouhým pojmem. Knížete zachránila jako již několikrát v minulosti mnohočetnost lucemburských zájmů. A v neposlední řadě také spory, které vypukly mezi Janem a Karlem. Tento rozkol, jenž způsobil jistou nejednotnost lucemburské politiky na konci třicátých let, paralyzoval Karlovy aktivity a přispěl také svou měrou k zachování samostatnosti svídnického rebela.

Jan a Karel odjeli z Vratislavi na plánovanou křížovou výpravu na Litvu. Ta však skončila pro nepřízeň počasí a zdravotní problémy, které oba Lucemburky sužovaly, neúspěchem.²⁴⁰

Na zpáteční cestě působil Jan Lucemburský jako prostředník při dojednávání smíru mezi Kazimírem Velikým a Řádem německých rytířů.²⁴¹ Zároveň český a polský král uzavřeli 12. prosince smlouvu, která se zabývala řešením sporů na slezsko - polské hranici. Oba panovníci se zavázali ke garanci hranic na dobu deseti let, případné spory měli řešit hejtmani z Vratislavi, Hlohova, Kališe a Poznaně.²⁴² Teoreticky se jednalo o významnou smlouvu, ale její faktická hodnota byla podstatně nižší a obě strany se jí necítily striktně vázány, jak se v budoucnu ostatně ukázalo.

Na konci března odjeli oba Lucemburkové z Vratislavi, a tím také na delší dobu opustili otázku svídnického knížectví. Vzájemné spory mezi otcem a synem dosáhly takového rozměru, že zabránily vzájemné konstruktivní

²⁴⁰ C. GRÜNHAGEN, *Geschichte Schlesiens I*, s. 124.

²⁴¹ L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny IVa*, s. 161; J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 245-247.

²⁴² O. BAUER, *Poznámky k mírovým smlouvám*, s. 20.

spolupráci a jejich cesty se na čas rozdělily. Markrabě Karel odjel v dubnu roku 1337 za svým bratrem Janem Jindřichem do Tyrol. V červenci opustil české království také král Jan, který se vrhnul do víru vrcholné evropské politiky.²⁴³ Karel však nepustil zcela ze zřetele slezské záležitosti. V únoru roku 1338 vedl jednání z uherským králem Karlem Robertem. Kromě dojednání sňatku své dcery Markéty s uherským princem Ludvíkem se oba panovníci také dotkli otázky Slezska. Karel Robert se zavázal neposkytnout pomoc polskému panovníkovi pokud by napadnul Slezsko. Dále se zavázal k tomu, že pokud se stane polským králem ani on nezaútočí na slezská knížectví. Rovněž slíbil, že nepřijme lenní hold slezských vévodů ani kdyby jej učinili dobrovolně.²⁴⁴

Tyto dohody mezi králem Karlem a Karlem Robertem společně s dalším hrozícím konfliktem s Řádem německých rytířů přinutily Kazimíra vydat ratifikaci trenčínských dohod. Stalo se tak 9. února 1339 v Krakově, kde byla vyhotovena listina téměř bezezbytku totožná s trenčínskou.²⁴⁵ Polský panovník tak také de iure potvrdil Lucemburkům držbu zemí, které ovládli ve Slezsku před rokem 1335.²⁴⁶ Smlouva se nedotkla ani Minstrberska, které již

²⁴³ J. SPĚVÁČEK, Jan Lucemburský, s. 531-532.

²⁴⁴ J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 434; L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 42; JIŘÍ SPĚVÁČEK, Lucemburské dvojvládní v českých zemích letech 1334-1346, ČSČH 19, 1971, s. 90-92; Dieter VELDTRUP, Zwischen Eherecht und Familien Politik. Die Studien zu den Dynastischen Heiratsprojekten Karls IV., Studia Luxemburgensia, Bd. II, Warendorf 1988, s. 211-225.

²⁴⁵ O. BAUER, Poznámky k mírovým smlouvám, s. 21-22.

²⁴⁶ Polská literatura, vnímá krakovskou smlouvu jako okamžik, kdy byly zpřetřhány všechny politické vazby mezi Slezskem a Polskem. Viz J. KOCHANOWSKÁ - WOJCECHOVSKÁ, Stotunek Śląska, s. 33. Takový pohled je nutno rezolutně odmítnout. Odtržení Slezska od polského království

více než dva roky podléhalo Lucemburkům, ani Svídnicka a Javorska. Budoucnost ukázala, že smlouvy s Lucemburky nemají pro polského panovníka velkou cenu. Větší hodnotu než Kazimírův písemný závazek však měla pro českého panovníka schopnost uhájit svá práva mečem.

Nezahálel ani Bolek II. Svídnický, agilní vévoda využil zaneprázdněnosti Lucemburků a intenzivně hledal spojence pro svůj protilucemburský odboj. Jako ideální spojenci se jevíli Habsburkové. Pro jejich zahraniční politiku byl odpor vůči Lucemburkům konstantou, a tudíž hrozilo minimální riziko, že by došlo ke sblížení obou dynastií. Výsledkem jednání mezi Bolkem a rakouskými vévody byl sňatek svídnického knížete s Anežkou²⁴⁷ dcerou Leopolda Rakouského.²⁴⁸ Ke sňatku došlo nedlouho po 1. červenci roku 1338.²⁴⁹ Toho dne vydal vévodův bratr listinu, v níž vyjádřil svůj souhlas s tím, že Bolek dá své budoucí manželce věno ve výši 8000 marek grošů zastavených na městě Strigau (Strzegom).²⁵⁰ V případě Habsburků sice získal Bolek

nepředstavovalo žádný revoluční krok. Jednalo se o proces evoluční, který trval déle než sto padesát let. Stejně pozvolna se od poloviny 13. století vytvářely vazby Slezska a Českého království.

²⁴⁷ Chronicon principium Poloniae, MPH III, s. 510. Anežka Habsburská se narodila Mezi roky 1321-1326, zemřela 2. 2. 1392 a pochována byla v kostele františkánů ve Svídnicí. Viz K. JASIŃSKI, Rodowód II, s. 22.

²⁴⁸ Chronicon principium Poloniae, MPH III, s. 510, K tomu K. JASIŃSKI, Rodowód II, s. 22.

²⁴⁹ Datum nelze zcela přesně určit, ale s největší jistotou k němu došlo v létě 1338. Viz J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 436-437, pozn., 2, E. GOSPOS, Die Politik, s. 30.

²⁵⁰ Zároveň zůstalo Jindřichovi Svídnickému právo vykoupit toto město od Anežky v případě, že by ovdověla a znovu se provdala. Viz Regesten zur Schlesischen Geschichte 1338-1342, in: Codex diplomaticus Silesiae hrsg. von Konrad. Wutke, Erich Randt, Breslau 1930, č. 6101-6103.

II. Svidnický významné spojení v širším politickém kontextu, ale co se týká konkrétní pomoci, byl její obsah omezený, už vzhledem ke vzájemné geografické poloze obou zemí. V této době uzavřel také Bolkův bratr Jindřich manželství, které značně posílilo prestiž obou svidnických vévodů. Za manželku si vzal Kateřinu dceru uherského krále Karla Roberta a Marie Bytomské.²⁵¹

Oba sňatky významnou měrou přispěly k upevnění pozice Bolka II. Aktivita svidnického vévody v tomto směru neskončila a na přelomu třetí a čtvrté dekády 14. století se mu dostalo spojení ještě významnějšího, polského krále. Důležitost tohoto spojení byla umocněna tím, že obě země ležely v bezprostřední blízkosti, a proto zde existovala reálná možnost vojenské pomoci. Co konkrétně stálo za vzájemným sblížením, nelze přesně určit, patrně se ale jednalo o celkové přeskupování mocenských sil ve střední Evropě. Polský král Kazimír si patrně hledal spojení také na regionální úrovni. Takový svazek pro něho mohl mít v praxi větší význam než spojení s věčně vyčkávajícím císařem. Také Bolek patrně překonal jisté obavy z nebezpečí, zda spojením s Kazimírem nevyhání čerta ďáblem a na konci třicátých let k polskému králi upnul všechny své naděje na uhájení samostatnosti. A od tohoto okamžiku až do uzavření namyslovského míru pro něho představoval věrného spojence.

²⁵¹ J. DABROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 437, pozn. 2. Panují ovšem jisté pochybnosti o tom, zda se vzhledem k velmi blízkému stupni příbuzenství skutečně jednalo o uherskou princeznu. Viz K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 46.

3.4. Bolek II. Svidnický v souboji s Lucemburky

Na přelomu třetí a čtvrté dekády 14. století došlo ke sblížení mezi polským králem Kazimírem a svídnickým knížetem Bolkem II. Toto spojení se stalo v následujících osmi letech pevnou konstantou zahraniční politiky svídnického vévody. Období vzájemné shody a spolupráce bylo ukončeno Namyslovským mírem v listopadu roku 1348.

Kdy přesně uzavřeli oba Piastovci vzájemnou alianci, není známo, ale léto a podzim roku 1341 již strávili oba panovníci ve vzájemné pospolitosti. V tomto období dlel Bolek dlouhou dobu po boku polského krále a doprovázel ho na cestách za novou manželkou. První hmatatelný důkaz jejich vzájemné náklonnosti pochází z 13. července roku 1341. Toho dne vydal polský panovník listinu, kterou se zavazoval českému králi k vojenské pomoci proti všem jeho protivníkům. Výjimku představovali uherský král Ludvík a svídnický vévoda Bolek, které Kazimír ze svého závazku jmenovitě vyňal.²⁵² Dokument vystavil Kazimír za svého letního pobytu v Praze, kam přijel, aby uzavřel sňatek s dcerou Jana Lucemburského Markétou vdovou po Jindřichovi Dolnobavorském. V doprovodu polského krále byl rovněž vévoda Bolek.²⁵³ Motivace, která přivedla svídnického Piastovce do sídelního města lucemburských protivníků byla zřejmá. Kníže chtěl před českým králem a moravským markrabím co nejočividněji demonstrovat nově vzniklé spojení se svým strýcem Kazimírem Velikým. V neposlední řadě potřeboval bránit své postavení. V této záležitosti se

²⁵² RBM IV, s. 384, č. 958.

²⁵³ Ke Kazimírově pobytu v Praze viz J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 360–362.

nehodlal spoléhat pouze na polského panovníka. Hrozilo totiž reálné nebezpečí, že se v Praze podaří Lucemburkům přimět Kazimíra, aby v otázce Svidnického knížectví zaujal minimálně neutrální postavení.

Neagažovaným postojem by polský král jistě nemálo prospěl svým vlastním zájmům, ale pro Bolka II. by to mělo s největší pravděpodobností fatální následky. Osobní přítomností v české metropoli se knížeti podařilo docílit toho, že se za něj polský král postavil jako za svého nedotknutelného spojence, což deklaroval ve výše zmíněné listině. Takto definované postavení mělo pro svídnického knížete v onu dobu cenu zlata. Jako oplátku za Kazimírovu podporu se svídnický kníže podílel na finanční půjčce, kterou polský panovník poskytnul Lucemburkům.²⁵⁴

Bolek II. dokázal také jinak účinně profitovat z přátelských vztahů mezi Prahou a Krakovem. 17. září téhož roku vystavil Boleslav Břežský v Praze listinu, kterou potvrdil, že mu Jan Lucemburský povolil zastavit majetky ve výši 4 000 marek polského počtu Kazimírovi Velikém. Privilegium se stahovalo také na Bolka II. Svidnického, tomu mohl břežský vévoda zastavit zboží ve výši 2000 marek.²⁵⁵ Listina je dalším dokladem toho, že Kazimír s

²⁵⁴ Výše této částky se v pramenech značně liší. Karel IV. hovoří ve svém životopise o částce 10 000 hřiven stříbra, viz *Vita Caroli*, FRB IV, s. 367. František Pražský uvádí ve své kronice sumu ve dvojnásobné výši. Viz *Chronicon Francisci Pragensis*, in: *Fontes rerum Bohemicarum series nova*, tom. 1, ed. Jana Zachová, Praha 1997, s. 186. K tomu J. DĄBROWSKI, *Historia Śląska*, s. 446, tamtéž, pozn. č. 5; E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 37, pozn. č. 1.

²⁵⁵ LBUS I, s. 315-316, č. 14. Kazimír svého práva využil svého výkupního a v listopadu 1341 mu Boleslav Břežský zastavil za 3 000 marek města Namyslov (Namslau, Namyslów), Konstadt (Wolczyn), Kreuzburg (Kluczbork) a Pitschen (Byczyna). Viz LBUS I, s. 317-318, č. 16, 17. O případných

Bolkem postupovali ve vzájemné shodě, což ještě více utvrzovalo jejich spojenectví.

Ze svatby Kazimíra a lucemburské princezny nakonec kvůli Markétině smrti sešlo. To bylo pro Bolka II. velice důležité. Česká a polská strana zůstaly po pražských námluvách v dobrých vztazích. Na druhou stranu odpadla hrozba, že by sňatek upevnil vzájemné vazby obou dynastií přes příliš, což by pro Svidnické knížectví přinášelo do budoucna jisté nebezpečí.

Přes krach pražských námluv nezůstal Kazimír vdovcem nadlouho. Na Karlovu radu se polský král v říjnu toho roku oženil s Adelheid Hesenskou.²⁵⁶ Svatby, která se konala v Poznani, se zúčastnil rovněž Bolek II. Ten byl stejně jako v Praze spolu s uherským králem vyňat z okruhu osob, proti kterým se Kazimír zavázal svému tchánovi Jindřichovi Hesenskému vojensky pomáhat.²⁵⁷ Tato skutečnost měla svou důležitost. Hesenský vévoda byl totiž příbuzným Lucemburků. Toto ujednání tedy znovu jasně deklarovalo, že jakýkoliv atak Svidnického knížectví z české strany je pro polského panovníka nepřijatelný.

Postavení, ve kterém se svídnický vévoda v danou chvíli ocitnul, pro něj představovalo dílčí vítězství. Jeho diplomatický úspěch však v sobě přesto skrýval jedno úskalí. Závisel na vzájemných dobrých vztazích mezi českým a polským panovníkem. Jak ukázala budoucnost byly to vztahy

zástavách Bolkovi II. neexistují doklady. Lze patrně říci, že toto povolení bylo jistým druhem kompenzace ze strany českého krále za výše zmíněnou finanční půjčku.

²⁵⁶ Jakób CARO, *Geschichte Polens II*, Gotha 1863, s. 233-234.

²⁵⁷ Helfrich Bernard WENCK, *Hessische Landesgeschichte III.*, Frankfurt - Leipzig 1803, s. 202.

tak křehké, že je nedokázala udržet při životě ani celá řada vzájemných mírových smluv.

Než došlo k novému výbuchu česko - polského nepřátelství, využil svídnický vévoda ještě jednou svého postavení chráněnce polského krále, a 14. srpna roku 1341 znovu rozšířil hranice svých držav. Toho dne koupil společně se svým mladším bratrem Jindřichem za 1 000 marek pražského počtu od svého bratrance Mikuláše Minstrberského²⁵⁸ město Sobotku (Zobten, Sobótka) s jeho soudně správním okrskem, proboštství Gorkau (Górka) a svobodný statek Kammendorf (Kamionna).²⁵⁹ Nákup se s velkou pravděpodobností odehrál s vědomím a povolením českého panovníka, neboť se jednalo o léno českého království.²⁶⁰ Je nicméně jisté, že Lucemburkové nebyli z těchto majetkových přesunů ve prospěch Bolka II. Svídnického nadšeni. Už jen z toho důvodu, že svídnický vévoda získal tímto nákupem kontrolu nad částí obchodní stezky vedoucí z Kladska do Vratislavi.²⁶¹ Aby se v budoucnosti předešlo podobným excesům, donutil o dva měsíce později markrabí Karel Mikuláše Minstrberského uzavřít smlouvu, ve které se vévoda zavazuje, že nebude dále rozprodávat svá města, pevnosti a hrady, aniž by je nejprve nenabídl českému králi.²⁶² Teprve po uplynutí určené lhůty měl Mikuláš

²⁵⁸ Mikuláš se chopil vlády v Minstrberském knížectví roku 1341 po smrti svého otce Boleslava. Viz K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 50.

²⁵⁹ LBUS I, s. 489-490, č. 5.

²⁶⁰ LBUS II, s. 129, č. 2. O tom, že tento prodej český král akceptoval i svědčí listina 14. října 1343, kterou markrabí Karel povoluje Mikuláši Minstrberskému prodat v určitých případech svůj nemovitý majetek. Ve výčtu majetku, kterých se toto privilegium týká již město Sobotka (Zobten, Sobótka) chybí. Viz LBUS II, s. 134-135, č. 8.

²⁶¹ K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 572.

²⁶² LBUS II, s. 133-134, č. 7.

Minstrberský právo prodat tyto nemovitosti třetí straně.²⁶³ Je jisté, že Karlův postup byl namířen proti Bolkovi II. Hrozilo, že majetky, které svídnický kníže od svých minsterberských příbuzných koupí, odpadnou alespoň na nějaký čas od České koruny. Nabytí Sobotky (Zobten, Sobótka) bylo prvním a zároveň posledním územním ziskem, kterého svídnický kníže ve čtyřicátých letech se souhlasem Lucemburků, byť neochotným, dosáhl. Poté přišel téměř třináct let dlouhý půst.

Následující létajiž podobným nákupům nepřály. Došlo totiž k výraznému ochlazení česko - polských vztahů. První vážnou trhlinu dostaly v roce 1343. Lucemburkové se snažili přivést k poslušnosti Jindřicha V. Zaháňského. Tento slezský vévoda se vzpíral lenní svrchovanosti. Lucemburkům přispěchal na pomoc jejich spojenec Kazimír. Polský král ale využil nevýhodné situace, ve které se Jindřich V. nacházel, a zabral mu město Frauenstadt (Wschowa). Toto počínání nesli Lucemburkové se značnou nevolí a lze ho považovat za počátek odcizení Lucemburků a polského krále.²⁶⁴ Toho roku se také podařilo Kazimírovi uzavřít mírovou dohodu s Řádem německých rytířů. Tím si do značné míry uvolnil ruce a přestal být nucen k mírové politice vůči Lucemburkům.²⁶⁵ také v příštím roce neshody mezi Krakovem a Prahou narůstaly. Velkou měrou k tomu přispěl vznik pražského arcibiskupství. V rámci integračních procesů uvnitř České koruny se objevily pokusy o odtržení vratislavského biskupství od hnězdenské metropole a jeho

²⁶³ LBUS II, s. 134-135, č. 8.

²⁶⁴ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 48; E. GOSPOS, Die politik, s. 34.

²⁶⁵ J. DĄBROWSKI, Historia Śląska, s. 453.

připojení k české arcidiecézi.²⁶⁶ K tomu se přidal celkový růst lucemburské moci v Evropě a aspirace Karla na říšský trůn. Tento nárůst vlivu byl pro polského krále Kazimíra nepřijatelný a ohrožoval jeho vlastní mocenské zájmy. Vzájemné česko - polské neshody a rozmach moci českého panovnického rodu způsobily, že se polský král znovu začal sbližovat s císařem Ludvíkem Bavořem.²⁶⁷ Jejich jednání vyvrcholila 1. ledna 1345 uzavřením spojenecké smlouvy. Kazimír se v ní zavázal poskytnout Ludvíkovi Bavorovi vojenskou pomoc proti všem jeho nepřátelům, kteří by na císaře zaútočili v blízkosti polské hranice. Jako již tradičně se závazek nevztahoval na spojence polského panovníka Ludvíka Uherského a Bolka II. Svidnického. Potvrzením oboustranné náklonnosti byla také dohoda o uzavření sňatku mezi císařovým synem Ludvíkem Římanem a Kazimírovou dcerou Kunegundou. V těchto jednáních hrál nepochybně velkou roli svídnický vévoda. K úloze zprostředkovatele se hodil jako příbuzný obou monarchů výborně. Kazimír Veliký měl značnou důvěru ve vévodovy schopnosti a ustanovil ho rozhodčím pro případ, že by se objevily sporné záležitosti spojené se smlouvou ujednávanou piastovsko - wittelsbašský sňatek.²⁶⁸ Bolkova

²⁶⁶ J. DĄBROWSKI, *Historia Śląska*, s. 453, pozn. č. 1.; E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 34.; Waclaw KORTA, *Historia Śląska do 1763 roku*, Warszawa 2003, s. 103.

²⁶⁷ K. MALECZYŃSKI, *Historia Śląska*, s. 571.

²⁶⁸ *Monumenta Wittelsbacensia, Urkundenbuch Zur Geschichte des Hauses Wittelsbach, Quellen zur Bayrischen und Deutschen Geschichte*, hrsg. von Michael WITTMANN, München 1861, s. 384-386, č. 313; *Regesty Śląskie*, tom. I. 1343-1348, opr. Kazimierz BOBOWSKI, Janina GILEWSKA - DUBIS, Waclaw KORTA, Bronisław TURON, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk 1975, s. 98-99, č. 256. K tomu viz E. WERUNSKI, *Geschichte Kaiser Karls*, s. 353-354; J. CARO, *Geschichte Polens II*, s. 264; J. DĄBROWSKI,

pomoc nezůstala bez odměny. Kníže získal pro své sídelní město Svidnici výsadu zásadního ekonomického významu. Kazimír Veliký udělil svídnickým kupcům právo svobodného užívání obchodní stezky vedoucí přes Krakov a Sandoměř na Rus.²⁶⁹ Počínání polského krále jistě neprospělo Janovi Lucemburskému, neboť zmíněné privilegium rušilo obchodní monopol Vratislavi a tím zasahovalo do příjmů českého krále. Naopak posílilo ekonomický potenciál Bolka II., jenž si zároveň získal náklonnost svých svídnických poddaných. Brzká budoucnost ukázala, že právě tato přízeň mu nemalou měrou pomohla v soupeření s českým králem.

Zmíněná krakovská smlouva mezi Kazimírem a Ludvíkem sice jmenovitě neuváděla proti komu je namířena, avšak nemohlo být pochyb, že se jednalo o Lucemburky. Ze strany polského krále a jeho spojenců šlo o přechod k otevřenému nepřátelství. Vojenská konfrontace na sebe nenechala dlouho čekat. Došlo k ní hned v první polovině roku 1345.

Na konci roku 1344 podnikli oba Lucemburkové křížovou výpravu na Litvu. To ještě více popudilo polského krále, který chtěl s pomocí Litevců rozšířit své panství nad jižní Rusí.²⁷⁰ Na pomstu polský panovník nemusel čekat dlouho. Výborná příležitost se mu naskytla na jaře roku 1345. V polovině března nechal mladého Lucemburka při jeho návratu z Litvy zajmout v Kališi.²⁷¹ Sám Karel přisuzoval

Historia Śląska, s. 453; Stanisław ZAJĄCZKOWSKI, Polska a Wittelsbachowie w pierwszej połowie XIV. wieku, Lwów 1934, s. 99-101.

²⁶⁹ Listinu otiskl J. SCHMIDT, Geschichte der Stadt Schweidnitz, s. 61, pozn. 1; J. DĄBROWSKI, Historia Śląska, s. 454, pozn. č. 1.

²⁷⁰ E. WERUNSKI, Geschichte Kaiser Karls, s. 373.

²⁷¹ Colmar GRÜNHAGEN, Über die Chronologie des letzten Kreuzzug K. Johann gegen die Lithauer 1345, in: Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Bd. XVI., 1882, s. 268.

hlavní roli při organizaci svého zajetí svídnickému vévodovi,²⁷² který na něj údajně nastražil úkladnou léčku.²⁷³ Jako záminka k zajetí posloužila ona stále ještě nesplacená pražská půjčka, na níž participoval také Bolek II. Svídnický.²⁷⁴

Zde si je nutno položit otázku. Co skutečně přimělo svídnického vévodu, aby se podílel na tomto vrcholně riskantním podniku? Je možné říci, že Karlův finanční dluh nebyl hlavní motivací. Internace budoucího českého krále a pretendenta říšského trůnu skýtala oběma Piastovcům větší možnosti. Kazimír mohl doufat v získání alespoň části slezských knížectví. Pro Bolka II. Svídnického vyvstávala možnost, jak si na Lucemburcích vynutit uznání nezávislého postavení a garanci vlastní samostatnosti. Plán se však nezdařil a Karlovi se podařilo z kališského zajetí za pomoci vratislavského hejtmana uprchnout. K vyjednávání o podmínkách propuštění tedy nikdy nedošlo.²⁷⁵ Postup polského krále a svídnického vévody vyvolal hněv Lucemburků a zároveň posloužil jako vhodná záminka k útoku na Bolkovy země.²⁷⁶

²⁷² C. GRÜNHAGEN, *Geschichte Schlesiens I*, s. 172.

²⁷³ *Vita Caroli*, FRB III, s. 365.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ K Karlovu útěku z Kališe viz *Vita Caroli*, FRB III, s. 365, *Chronicon Benesii de Weitmil*, FRB III, s. 495; *Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum*, in: *Monumenta Poloniae historica II*, ed. L. Ówiliński, Lwów 1878, s. 615. K tomu podrobně viz J. ŠUSTA, *Otec a syn*, s. 433; E. WERUNSKI, *Geschichte Kaiser Karls*, s. 380.

²⁷⁶ Beneš Krabice z Weitmile, že důvodem byla smrt Janova vazala, kterého dal Bolek II. vsadit do věže a nechal ho zemřít hlady. Viz *Chronicon Benesii de Weitmil*, FRB III, s. 495. Tento důvod by ovšem pouze zástupný a nelze ho považovat za skutečnou příčinu.

Král Jan urychleně přijel do Vratislavi, kde je jeho pobyt doložen od 12. dubna 1345.²⁷⁷ Ve slezské metropoli se začal spolu se svým synem Karlem připravovat na tažení proti Svidnickému knížectví. Ve městě si pomocí půjček a výběru daní jak od Židů, tak od ostatních měšťanů zajistil finanční krytí celého vojenského dobrodružství.²⁷⁸ Janovi se navíc podařilo získat spojence proti polskému králi, braniborskému markrabímu a svídnickému vévodovi. Jednalo se o pány z Vízenburka (Wiesenburg)²⁷⁹ poddané Bolkova strýce Jindřicha Javorského.²⁸⁰ Po čtrnácti dnech příprav vytáhl Jan Lucemburský do boje a 27. května dorazil se svými jednotkami před Svidnicí.²⁸¹ Zde posílily Janovo vojsko oddíly, které přivedl z Čech pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic.²⁸² Oblehání Svidnice však neproběhlo zcela podle očekávání a Bolkovo sídelní město se díky obětavosti měšťanů a za cenu velkých materiálních ztrát ubránilo.²⁸³ Po neúspěšném obléhání Svidnice začalo české vojsko plenit knížectví.²⁸⁴ Při tažení se Janovi a Karlovi podařilo dobýt

²⁷⁷ C. GRÜNHAGEN, *Über die Chronologie*, s. 280, pozn. č. 1.

²⁷⁸ RBM IV, s. 614-618, č. 1526-1538; CDS III, s. 58, č. 71-72.

²⁷⁹ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 37; J. DĄBROWSKI, *Historia Śląska*, s. 457, pozn. č. 3.

²⁸⁰ Jan Lucemburský je do svého tábora získal patrně na základě smlouvy, podle které se mu javorský kníže zavazoval pomoci proti všem jeho nepřátelům. LBUS, I., s. 488, č. 3.

²⁸¹ RBM IV, s. 618. č. 1539.

²⁸² *Chronicon Benesii de Weitmil*, FRB IV, s. 495; CDS III s. 58.

²⁸³ Byla vypleněna předměstí a poškozeny městské hradby. Viz *Chronicon Benesii de Weitmil*, FRB IV, s. 495; *Vita Caroli*, FRB III, s. 366; *Chronicon principum Poloniae*, MPH III, s. 510.

²⁸⁴ Oněch deset neděl pustošení, které uvádí *Vita Caroli* je silně nadnesený časový údaj, neboť 9. května byl Jan Lucemburský již z pět ve Vratislavi. Viz *Vita Caroli*, FRB III, s. 366, RBM IV., s. 637-638, č. 1596.

město Landeshut (Kamena Góra), ležící u hranic s Českým královstvím.²⁸⁵ K jeho pokoření významnou měrou přispěli také další Slezané, kteří se účastnili tažení do Svídnice. Jednalo se o oddíl horníků z Reichensteinu (Złoty Stok), kteří měli za úkol destrukci městských opevnění.²⁸⁶ Celé vojenské tažení proběhlo velmi rychle a Bolkův hlavní spojenec polský král Kazimír nestačil svému synovci poskytnout pomoc.²⁸⁷ Bylo proto do jisté míry malým zázrakem, že svídnický vévoda zůstal nezávislým pánem svého knížectví.

Bolek II. tedy přečkal další střet s českou mocí a ani přes zpustošení svého knížectví se nehodlal stáhnout do ústraní. Nejprve však bylo třeba odměnit věrné, kteří mu pomohli odolat lucemburskému útoku. Jako kompenzaci osvobodil Bolek svídnické radní na 15 let od všech městských platů.²⁸⁸ Dále získala Svídnice povolení nakupovat a prodávat ve městě mince a touto cestou získat důchody na opravu a zesílení městského opevnění, jež bylo těžce poškozeno českým králem.²⁸⁹ Agilní kníže se nejen snažil napravit škody způsobené vojenským vpádem, ale zároveň myslel na odplatu. Proto se připojil k nově vzniklé protilucemburské alianci. Tu kromě Bolka tvořil císař Ludvík, polský král Kazimír, uherský král Ludvík, vévoda

²⁸⁵ Viz *Chronicon Benesii de Weitmil* FRB IV, s. 495; *Vita Caroli*, FRB III, s. 366; *Chronicon principum Poloniae*, MPH III, s. 510.

²⁸⁶ RBM IV, s. 621, č. 1546.

²⁸⁷ Jediným z lucemburských protivníků, který se patrně do války byl Ludvík Braniborský. Viz *Die Chronik Johannis von Winterthur*, in: *Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum rerum Germanicarum Nova series* hrsg. von Friedrich BEATHGEN, Berlin 1924, s. 257.

²⁸⁸J. Schmidt, *Geschichte der Stadt Schweidnitz*, s. 79, pozn. 1, RŠ I., s. 120, č. 317.

²⁸⁹ RŠ I, s. 121, č. 319.

Fridrich Habsburský a míšeňský markrabí Fridrich.²⁹⁰ Nedlouho po ukončení svídnického tažení zaslali během jednoho týdne všichni členové koalice Janovi a Karlovi listy nepřátelství.²⁹¹ Tato situace musela Bolka blažit, porážka Lucemburků a tím také dosažení satisfakce se zdálo být blízko. Situace se nakonec vyvinula jinak. Skutečný boj zahájil v polovině června 1345 pouze Kazimír Veliký. Polský král napadl Ratibořsko, které patřilo Janovu leníkovi Mikulášovi Opavskému. Jan Lucemburský poskytnul svému vazalovi bleskovou pomoc a polského krále vytlačil ze Slezska až ke Krakovu. Kazimírovi však pomohly uherské oddíly a Jan Lucemburský se musel stáhnout zpět do Slezska. Nicméně nebezpečí hrozící ze strany polského krále, se mu podařilo úspěšně eliminovat.²⁹² Císař svým povinnostem, jak bylo jeho dobrým zvykem, nedostál a Wittlsbachové uzavřeli s Lucemburky 14. srpna v Gubenu příměří.²⁹³ Kazimír, zklamaný císařovým postupem ujednal s Lucemburky před Krakovem třítýdenní příměří.²⁹⁴ To bylo 6. září v Pysdrách prodlouženo do svátku Sv. Martina a vztahovalo se rovněž na svídnického vévodu Bolka. Po uplynutí stanovené lhůty mělo být příměří prodlužováno tak dlouho, dokud je jedna ze stran nevypoví.²⁹⁵

Pro svídnického vévodu mělo střetnutí mezi českým a polským panovníkem velký význam. Odvrátil pozornost Lucemburků od své země a získal čas, aby se vypořádal se

²⁹⁰ Vita Caroli, FRB III, s. 366.

²⁹¹ Tamtéž.

²⁹² K česko - polskému konfliktu podrobně J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 440-445, J. DĄBROWSKI, Historia Śląska, s. 459-464.

²⁹³ J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 444.

²⁹⁴ Vita Caroli, FRB III, s. 366.

²⁹⁵ J. ŠUSTA, Otec a syn, s. 445.

škodami, které utrpěl. Krátká válka na přelomu dubna a května ho vyčerpala natolik, že se nepokusil Kazimírovi nějakým způsobem vojensky pomoci.²⁹⁶ Bolka mohly odradit také rychlé úspěchy českého vojska a obavy, aby na sebe neobrátil pozornost českého krále. Strach z útoku Jana Lucemburského byl z Bolkovy strany značný, a proto vytrvale vyzýval a finančně podporoval svídnické měšťany. Subvence směřovaly především na opravu městských hradeb, které mu mohly poskytnout bezpečné útočiště.²⁹⁷

Bolek využil česko - polský válečný konflikt také jinak. V jeho stínu jednal se svým bezdětným strýcem Jindřichem Javorským o nástupnictví v jeho knížectví. Pro Bolka mělo získání toho knížectví zásadní význam. Javorsko pro něho představovalo most, jenž ho spojoval s jeho spojenci Wittelsbachy. Pokud by se toto slezské knížectví dostalo do rukou Lucemburků, kteří si na něj činili nárok,²⁹⁸ zůstal by svídnický kníže neprodyšně obklopen državami českého krále.

Dědická smlouva byla patrně vyhotovena nedlouho před 28. červencem 1345. Toho dne potvrdil Jindřich I. Javorský městské radě a měšťanům Svídnice všechna práva a privilegia, která od pradávna drželi.²⁹⁹ Jednalo se de facto o potvrzení již vyhotovené vzájemné dědické smlouvy. Toto ujednání bylo natolik důležité, že vyžadovalo souhlas šlechty a měst v obou knížectvích. O tom svědčí potvrzení této listiny ze strany poddaných obou knížat: *unsere*

²⁹⁶ E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 41.

²⁹⁷ RŚ I., s. 121, č. 319. E. GOSPOS, *Die Politik*, s. 43, *Codex diplomaticus regni Poloniae I*, ed. Maciej DOGIEL, Vilnae 1758, s. 5.

²⁹⁸ Jan Lucemburský byl švagr javorského vévody.

²⁹⁹ *Silesiacarum rerum scriptores III*, hrsg. Friedrich. Wilhelm. de SOMMERSBERG, Lipsiae 1732. s. 96, RŚ I., s. 122, č. 322.

*getreuen Manne beydirsit die die sachen haben getaydingt.*³⁰⁰ Obdobné potvrzení vydal Bolek II. Svidnický 1. července v Jelení Hoře (Hirschberg, Jelenia Góra). V tomto privilegiu se zavazuje manům Jindřicha Javorského, kteří mu složili hold dodržovat všechna jejich práva.³⁰¹ O den později slíbil svídnický kníže totéž měšťanům Jelení Hory (Hirschberg, Jelenia Góra).³⁰² Smlouvy mezi strýcem a synovcem byly sice oboustranné, ale nemohlo být pochyb, že se jednalo o předání Javorského knížectví Bolkovi II. Starý bezdětný Jindřich chtěl podle všeho zabránit tomu, aby se jeho země dostala do rukou Janovi Lucemburskému, se kterým měl vždy vyhrocené vztahy a který mu také způsobil nejedno příkoří. Na definitivní převzetí Javorského knížectví si musel Bolek II. počkat do května následujícího roku, kdy jeho strýc zemřel.³⁰³

Převzetí Javorského knížectví Bolkem II. Svidnickým nepředstavovalo pro Karla důvod k veselí. Český král byl však příliš zaneprázdněn bojem o říšský trůn, než aby se nějakým způsobem pokusil zvrátit běh těchto událostí ve Slezsku. Jednání za něj proto vedla bezúspěšně Vratislav.³⁰⁴ V listopadu dorazila ke Karlovi další nemilá zpráva. Vratislavští mu oznamovali, že zkrachovala také mírová jednání z polským králem Kazimírem Velikým.³⁰⁵

³⁰⁰ SRS III, s. 96.

³⁰¹ LBUS I, s. 493, č. 7.

³⁰² RŠ I, s.123, č. 325.

³⁰³ Jindřich Javorský zemřel mezi 6. a 15. květnem 1346. Viz K. JASIŃSKI, Rodowód II, s. 24.

³⁰⁴ K tomu E. GOSPOS, Die Politik, s. 43-44.

³⁰⁵ Colmar GÜNHAGEN, Die Korrespondenz der Stadt Breslau mit Karl IV. in Jahren 1347-1355, in: Archiv für österreichische Geschichte, Bd. XXXIV., Wien 1865, s. 352.

Tohoto nezdaru využil svídnický vévoda a zaútočil na Landeshut (Kamenna Góra), jenž bylo od roku 1345 v rukou českého krále. Toto město, ležící v blízkosti české hranice a obsazené silnou českou posádkou představovalo pro Bolka potenciální nebezpečí. Města se svídnický vévoda zmocnil lstí. Nechal své bojovníky naložit do vozů se senem. Ti se takto skryti nepozorovaně dostali za hradby a město ovládli. Česká posádka byla vyhnána nebo zajata.³⁰⁶ O této ztrátě Karla neprodleně informovali Vratislavští, kteří byli průběhem událostí značně znepokojeni.³⁰⁷ Obavy Vratislavi se ukázaly oprávněné, Kazimír vtrhnul do Slezska a dostal se na půl míle od slezské metropole, jejíž okolí řádně poplenil.³⁰⁸ Na plenění se po Kazimírově boku aktivně podílel také svídnický kníže. Polský král se však stavěl k válce vlažně a bez většího zájmu, proto se společně s Bolkem nebránili návrhu Vratislavi uzavřít příměří.³⁰⁹ V květnu sice ještě polská vojska podnikla útok na hrad Auras (Uraz), ten se však pod velením vratislavského hejtmana Hermanna von Borsnitz ubránil.³¹⁰ Jednalo se však již jen o unavenou ouverturu, která naznačovala konec války. Vzájemné příměří bylo ještě několikrát prodlouženo, občas přerušeno sic drobnými výpady znesvářených stran.³¹¹

Nešlo o jediné pole, kde se Bolek II. střetnul v onu dobu s Karlem IV. Český král vedl válku také z braniborským markrabím Ludvíkem. A právě jemu poskytnul svídnický

³⁰⁶ Chronica principum Poloniae, MPH III, s. 123.

³⁰⁷ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 353.

³⁰⁸ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 354.

³⁰⁹ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 356.

³¹⁰ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 356-357.

³¹¹ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, 358. K válce, která ve Slezsku probíhala v roce 1348 viz podrobně E. GOSPOS, Die Politik, s. 46-48.

vévoda jednotky, jenž se účastnily boje s oddíly českého panovníka.³¹²

Situace ve Slezsku byla pro Karla již únavná, proto se jí rozhodl vyřešit osobní intervencí. Začátkem listopadu přijel do Vratislavi.³¹³ Ne však proto, aby se se svými nepřáteli střetnul v poli, ale aby vyjednal s polským králem na vzájemné schůzce mír. O tato jednání ho ostatně několikrát žádali vratislavští, kteří dlouho trvajícimi střety trpěli nejvíce.³¹⁴ Ke schůzce došlo 22. listopadu v Namyslově, kde oba panovníci uzavřeli mírovou smlouvu, která zásadním způsobem ovlivnila další osudy Bolka II. a jeho knížectví.

3.5. Hledání konsensu

(Od namyslovského míru do uzavření svatebních smluv ve Svidnici)

Namyslovský mír tvořil zásadní předěl ve vztahu mezi Karlem IV. a Bolkem II. Svidnickým. Do této doby musel brát Karel ohledy na svého otce, který patrně trpěl značnou averzí vůči svídnickému vévodovi. Vztah mezi novým králem a vévodou nebyl zatížen takovým nánosem vzájemných antipatií, proto se rýsovalo jiné, pro obě strany přijatelnější řešení vzájemných neshod než válka. V tomto ohledu nelze souhlasit s J. Dąbrowskim, že průběh války v letech 1345-1348 přesvědčil Karla o neúčelnosti českého tlaku na knížete,

³¹² Codex diplomaticus brandenburgensis II/2, ed. Adolf Friedrich RIEDEL, Berlin 1845, s. 231.

³¹³ E. GOSPOS, Die Politik, s. 49.

³¹⁴ C. GÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 355, 359.

který se vytrvale bránil před přijetím české svrchovanosti.³¹⁵

Tato válka byla ještě válkou krále Jana a Karel v ní již nijak nadšeně nepokračoval, naopak se snažil celý spor co nejrychleji urovnat. Karel přešel od metody biče, kterou používal jeho otec, k metodě cukru. Český král rozpoznal kvality svídnického vévody a proto, si ho nechtěl odcizit jednáním, jenž by ranila Bolkovo ego. Karla navíc na počátku vlády zaměstnával boj o říšský trůn. Vojenský střet se svídnickým vévodou by pro něj představoval jen další nežádoucí komplikaci. Od uzavření namyslovského míru začal Karel IV. vyvíjet na Bolka pozvolný politický a ekonomický tlak. Vtahoval ho do svých ekonomických a politických akcí, čímž se jejich zájmy stávaly společnými. Vrcholem celého snažení měl být sňatek, který chtěl k sobě Bolka II. připoutat těsnou příbuzenskou vazbou. Přitom všem ponechával svídnickému knížeti pocit nezávislého postavení. Nesnažil se ho k sobě připoutat lenním svazkem jako ostatní slezské vévody. Karel IV. vmanipuloval Bolka Svídnického do pozice, jež neurážela ješitnost slezského vévody, ale zároveň vyhovovala potřebám českého krále. Karel si totiž uvědomoval, že takto vzniklý příbuzenský a přátelský vztah má mnohem větší cenu než vztah mezi vítězem a poraženým.

Také Bolek vycítil, že další odboj proti Karlovi je marný. Rozhodl se tedy, přes počáteční váhání, spojit svůj politický osud s osudem Karlovým a přijmout kompromis, který mu umožnil se ctí zakončit dvacetiletí sporů s českým králem. Jasně se ukázalo, že pokud chce ambiciózní vévoda ukojit své mocenské choutky, bude se mu to lépe dařit po boku českého panovníka než na straně polského krále

³¹⁵ J. DĄBROWSKI, *Dzieje polityczne*, s. 487.

Kazimíra Velikého, jehož hlavní zájmy ležely přece jenom dále na východě.

Namyslovský mír ukončil jednu z etap boje mezi českým a polským králem. Co se týká Slezska, Kazimír rezignoval na důslednou záštitu svého synovce Bolka II. Svidnického. Postavení svého příbuzného a spojence již nebyl s to garantovat, aniž by neohrozil vlastní politické cíle. Polský král se zřekl patronátu nad svídnickým knížetem. Jediným panovníkem proti kterému nemusel Kazimír poskytnout Karlovi vojenskou byl pouze uherský král Ludvík. Naopak jméno svídnického vévody na „seznamu“ chybělo. Polský král se však snažil o to, aby bylo toto „hození přes palubu“ pro Bolka co nejméně bolestné. Otevřel mu proto dveře ke vzájemným jednáním s českým králem. Namyslovský mír ukládal Bolkovi II. povinnost dostavit se do tří dnů k českému králi a podrobit se ve v předmětech neshody „*dissensionis materia*“, které ho odcizovaly králi Karlovi, rozhodčímu výroku svého příbuzného rakouského vévody Albrechta.³¹⁶ Jak je vidět, také volbou rozhodčího se polský král pokusil Bolkovi ulehčit budoucí osud. Jak bylo ujednáno, tak se stalo. 25. listopadu 1348 Bolek II. dorazil do Lehnice, aby se setkal z Karlem IV. Znesváření panovníci zde uzavřeli příměří trvající do 1. března následujícího roku a oporně nakousli otázku řešení vzájemných svárů.³¹⁷ Nalézt

³¹⁶ Archivum Coronae regnie Bohemiae, tom. II, ed. VÁCLAV HRUBÝ, Praha 1928, s. 95, č. 84.

³¹⁷ ACRB II, s. 96-97, č. 85. Grünhagenovo tvrzení, že touto smlouvou bylo dosaženo celkového míru a Bolek byl zcela získán pro politiku Karla, která mu již tenkrát mohla otevírat vyhlídky na Dolní Lužici, je vzhledem k pozdějším peripetiím vzájemného vztahu nadnesené. Nicméně se jednalo o první důležitý krok ke vzájemné spolupráci. Viz, COLMAR

východisko nebylo snadné, neboť Karel IV. odjel na západ říše kde se věnoval jiným záležitostem. Není ani zcela zřejmé, čeho se týkaly ona „*dissensionis materia*.” Patrně jich bylo z obou stran několik. Z Karlova pohledu se mohlo jednat o nárok na Javorské knížectví, jak o tom svědčí i jeho pozdější snaha prohlásit toto knížectví za říšské léno, a tak dostat alespoň část Bolkova panství pod svou kontrolu.³¹⁸ Dalším ohniskem sváru byly finanční pohledávky, které měl Bolek II. Svidnický vůči vratislavským měšťanům. Bolek II. si naopak nárokoval vrácení půjčky, kterou Karlovi učinil před sedmi lety v Praze.³¹⁹ Relativně nejsnadněji se podařilo vyrovnání mezi svídnickým vévodou a městem Vratislaví. Ve městě na Odře pobýval Bolek II. 5. ledna 1349 a poté od 9. do 21. února téhož roku.³²⁰ Během jeho prvního zastavení se řešily problémy sporných hraničních území.³²¹ Při únorovém pobytu Bolka ve Vratislavi přišly na přetřes dluhy, které měl Bolek u Vratislavských.³²² Na umoření těchto dluhů se podílela Bolkova města Svídnice a Strigau (Strzegom), která za to od svídnického vévody obdržela některá privilegia.³²³ Zároveň se ve Vratislavi Bolek setkal ze zástupci českého krále,

GRÜNHAGEN, Schlesiens unter Kaiser Karl IV, in : Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, tom. XVII, 1883. s. 6.

³¹⁸ LBUS I, s.488, č. 3.

³¹⁹ Svědčí o tom předání Kreutzburg (Kluczborku) a Pitschen (Byczyna) Bolkovi II. krátce po té co je Karel IV. získal od Kazimíra.

³²⁰ Regesty Ślaskie 1349-1354, tom. II, opr. WACŁAW KORTA, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk - Łódź 1983, s. 5, č. 8; s. 11-12, č.25; s.12, č. 26; s. 14, č. 32; s. 14-15, č. 33; s.15. č. 34.

³²¹ RŚ II, s. 5, č. 8.

³²² RŚ II, s. 12, č. 26; s. 14, č. 32; s.15. č. 34.

³²³ RŚ II, s. 11-12, č.25; s. 14-15, č. 33.

jak o tom svědčí záznamy v účtech města Vratislavi.³²⁴ Vzájemná jednání však dočasně uvázla na mrtvém bodě a k prodloužení příměří z Lehnice nedošlo. Diplomatické aktivity však zcela neustaly. 27. března nabídli Vratislavští Bolkovi prodloužení příměří, což svídnický vévoda neznámo proč odmítl.³²⁵ Bolek pak zavítal do Vratislavi ještě jednou aniž by se však dobral k nějakému řešení.³²⁶

Dá se říci, že se jednání během Karlovy nepřítomnosti zadrhla. Situaci se rozhodl vyřešit Bolek II. osobním setkáním s Karlem IV., které se uskutečnilo v únoru roku 1350 v Budyšíně. Přítomnost svídnického knížete ve městě je dosvědčena od 10. do 15. února.³²⁷

Karel IV. do města na Sprévě zavítal na počátku února, aby ukončil spor, který přetrvával mezi ním a Wittelsbachy v otázce Braniborska. Právě mír, který zde český panovník uzavřel se svými wittelsbašskými protivníky, zbavil Bolka II. dalších možných spojenců. To bylo poslední kapkou k tomu, aby také svídnický vévoda začal vážně jednat s českým

³²⁴ CDS III, s. 77.

³²⁵ C. GRÜNHAGEN, Die Korespondenz, s. 359.

³²⁶ Bolkův pobyt ve Vratislavi je doložen 2. června 1349. Viz RŠ II, s. 29, č. 72.

³²⁷ Bolek II. udělil městu Frankfurtu nad Odrou obchodní a celní privilegia jako náhradu za to, že ho rada města a obyvatelé podpořili v jeho sporu z Waldemarem markrabětem braniborským. Viz Schlesiens Münzgeschichte im Mittelalter. Ergänzungsband, in: Codex Diplomaticus Silesiae XXIII, hrsg. von Ferdinand Friedensburg, Breslau 1904, s. 43-44, č. 62; RŠ II, s.91, č. 249. 15. února pak vystupuje jako svědek v listině, kterou vynesl Ruprecht Falcký rozhodčí výrok ve sporu mezi Karlem IV. a Ludvíkem Braniborským. Viz ACRB II, s. 173, č. 136; RŠ II., s. 91, č. 250.

králem o mírové smlouvě.³²⁸ O konkrétní podobě rozhovorů mezi oběma muži není opět známo nic bližšího, patrně se zatím jednalo pouze o neformální rozhovory, které dostaly svou písemnou podobu o šest měsíců později ve Svídnici. Do Bolkova sídelního města zavítal Karel IV. v létě roku 1350. 16. srpna došlo k mírovému vyrovnání mezi Bolkem II. a českým králem, byť zatím na omezené období jednoho roku. Svídnický kníže se zavázal k několika zásadním povinnostem. Nejdůležitější z nich byl Bolkův slib, že po dobu platnosti smlouvy nebude disponovat svými zeměmi bez vědomí českého krále.³²⁹

Druhý bod ukázal, jak dokázal Karel IV. bleskurychle propojit své zájmy se zájmy svého nového spojence. Tentokrát se rozhodl učinit ze svídnického vévody protiváhu proti vratislavskému biskupovi a kapitule.³³⁰ S tou se dostal Karel IV. nedávno do sporu, kvůli snaze připojit vratislavskou diecézi pod svrchovanost pražského arcibiskupství.³³¹ Svídnický vévoda se shodou okolností rovněž nacházel ve válečném stavu s vratislavským biskupem. Bolek se musel zavázat, že po dobu platnosti mírové smlouvy mezi ním a Karlem IV., neuzavře s biskupem Přeclavem a jeho nástupci bez vědomí českého krále mír.³³² To bylo pro Bolka značně výhodné, neboť k válce, která zuřila mezi ním a biskupem kvůli placení svatopetrského haléře, získal posvěcení patrona biskupství českého krále.³³³ Spor s biskupstvím se táhl až do roku 1352, kdy se ho podařilo

³²⁸ E. GOSPOS. Die Politik, s. 52.

³²⁹ ACRB II, 218, č. 167; LBUS I, s. 493, č. 8.

³³⁰ E. GOSPOS. Die Politik, s. 53.

³³¹ L. BOBKOVÁ. Územní politika, s. 111.

³³² ACRB II, s. 217, č. 166.

³³³ E. GOSPOS. Die Politik, s. 54.

s pomocí Karla IV. urovnat.³³⁴ Tato smlouva ze Svídnice, kterou se poprvé Bolek II. zavázal k určitým povinnostem vůči českému králi, je považována za přelomovou v tom smyslu, že se v ní poprvé objevuje jistý vztah faktické podřízenosti.³³⁵

Pakt uzavřený na schůzce ve Svídnicí byl nicméně pouze předstupněm k daleko rozsáhlejší úmluvě. Ta měla významnou měrou upravit vztahy mezi oběma panovníky a zásadním způsobem určit další osudy Svídnicko - Javorského knížectví.

Karel IV. se nehodlal spoléhat pouze na časově omezené mírové smlouvy. Proto inicioval schůzku, ke které došlo ještě v prosinci téhož roku v Praze. Předmětem jednání byla tentokrát svatba mezi Karlovým ani ne jednoročním synem Václavem a Bolkovou jedenáctiletou neteří Annou.³³⁶ Bolek II. Svídnický proti svatbě jistě nic nenamítal, neboť sňatek mezi synem římského krále a jeho neteří zvyšoval také lesk a prestiž jeho osoby.

Ve smlouvě o budoucím manželství byly podrobně upraveny veškeré detaily nástupnictví ve Svídnicko - Javorském knížectví po dosud bezdětném knížeti. Jeho jedinou dědičkou byla Anna dcera jeho bratra Jindřicha Svídnického a Kateřiny, dcery uherského krále Karla Roberta. Ovšem tvrzení, že se jednalo o sňatek dvou konkrétních osob, je do jisté míry nadnesené. Spíše to byl sňatek dvou států, ve kterém mělo mocné České království pohltit malé slezské knížectví. Český stát představoval

³³⁴ *Antiquitateas Italicae medii aevi*, tom. VI, ed. LUDOVICO ANTONIO MURATORI, Mediolani 1742, s. 148

³³⁵ C. GRÜNHAGEN, *Schlesiens unter Kaiser Karl IV*, s. 6, E. GOSPOS. *Die Politik*, s. 55.

³³⁶ Václav se narodil 17. ledna 1350, Anna se narodila roku 1339.

v těchto jednáních mužský element, Svidnicko - Javorské knížectví submisivní ženský prvek. Vyplývá to z celkové formulace listiny; ženou pretendenta českého trůnu Václava měla být Bolkova neteř, pokud by se mu však narodila dcera, měla zaujmout Annino místo. Stejně to bylo také na druhé straně. Jako ženich je jmenován Václav, pokud by však zemřel, měl jeho místo zaujmout princův mladší, dosud nenarozený bratr.³³⁷ Jiná situace by nastala pokud by se Bolek dočkal mužského potomka. V tom případě se měla Anna Svidnická spokojit s věnem 10 000 hřiven.³³⁸

Zde je potřeba se zastavit a učinit drobnou odbočku. Bolek II. v listině neustále operuje s případnými vlastními potomky, ale dala se taková možnost skutečně považovat za reálnou? Bolkovi bylo v době pražských jednání již 38 let, byl 12 let ženatý s Anežkou Habsburskou. Přesto nevíme o jediném jeho potomkovi třeba i předčasně zemřelém nebo nemanželském. Proto se naděje, že nějaké potomstvo získá, v onu dobu již jevila jako mizivá. „Vina“ nebyla s největší pravděpodobností na straně Anežky Habsburské, ale spíše ležela na Bolkovi. Celá větev svídnických Piastovců usychala. Jindřich Javorský zemřel bezdětný. Bolkův bratr Jindřich měl jedinou dceru Annu, a ani Bolek Minstrberským neoplýval početným potomstvem. O tom, že příčinou nebyla Anežka, může rovněž napovědět to, že se jí ctižádostivý vévoda nepokusil zapudit a pojmout za manželku jinou ženu, která by mu byla s to dát dědice. Naopak Anežce prokázal nezvyklou míru přízně a odkázal jí své knížectví, nad kterým vládla až do své smrti. Toho všeho si byl Karel IV. dobře vědom. V opačném případě se lze pozastavit nad tím,

³³⁷ LBUS I, s. 494-495, č. 9; ACRB II, s. 225-226, č. 177.

³³⁸ Tamtéž.

proč by svého jediného syna, jednu z potencionálně nejatraktivnějších partií Evropy, ženil s poměrně bezvýznamnou kněžnou, pokud by existovalo riziko, že jeho syn odejde ze sňatku s relativně směšným věnem.³³⁹

Smlouva se rovněž zabývala dalšími zásadními problémy, které byly ze svatbou spojeny. Bolek II. se zavazoval, že svojí neteř odveze s do 24. června z budínského dvora,³⁴⁰ kde byla na vychování u svého strýce uherského krále Ludvíka. Zde šlo o běžnou praxi. Budoucí nevěsta žila na dvoře kde měla později panovat. Karlovy však tato skutečnost vyhovovala také z jiného důvodu. Vztah mezi ním a uherským panovníkem byl značně kolísavý. Český král tedy nehodlal dopustit, aby Ludvík mohl jakkoliv těžít z toho, že Anna pobývá právě v Budíně. Karlovu snahu jistě přižívovalo také to, že Ludvík mohl vznést jako příbuzný Bolka II. nárok na Svidnicko - Javorské knížectví.³⁴¹

Obě děti měly být spolu střídavě vychovávány na dvoře v Praze a ve Svidnici.³⁴² To svědčí o tom, že Karel musel

³³⁹ Věno ve výši 10 000 kop grošů představovalo sice naprosto běžný standart, ale pokud by mělo tvořit veškerý zisk Lucemburků, dalo by se to z jejich pohledu hodnotit jako velké zklamání. Anna Svidnická představovala v tu dobu také potencionální dědičkou polského a uherského trůnu. Tento nárok byl však natolik vzdálený a obtížně realizovatelný. Jeho faktická hodnota tak nebyla příliš vysoká. K tomu podrobně D. VELDTRUP, *Zwischen Eherecht*, s. 324an.

³⁴⁰ LBUS I, s. 494-495, č. 9; ACRB II, s. 225-226, č. 177.

³⁴¹ D. Veldtrup označuje Annu jako „Erbnichte Osteuropas“, mladá Piastovna byla v blízkých příbuzenských vztazích se všemi střeoevropskými panovníky. Zatím co nároky Anny Svidnické na Polsko a Uhry existovaly spíše v rovině teoretické. Nároky na Svidnicko - Javorsko, které vznikaly prostřednictvím její osoby měly velmi reálný základ. Viz D. VELDTRUP, *Zwischen Eherecht*, s. 324.

³⁴² Tamtéž.

mít v tuto dobu již značnou důvěru ve svídnického vévodu. Jinak by těžko vydal svého jediného syna do rukou bývalého spojence polského krále a Wittelsbachů. Jednalo se sice pouze o předběžnou dohodu, ale právě takovými důkazy důvěry si mohl Karel svídnického vévodu nejlépe získat.

Zbytek listiny již řeší majetková vyrovnání mezi manžely a upravuje práva Bolkových hypotetických dcer.³⁴³ Na závěr svídnický vévoda slibuje, že pokud by se mu nepodařilo odvést Annu z Budína, má se s Karlem sejít, aby celou věc projednali a zůstali ve věčném přátelství.³⁴⁴

Právě poslední klauzule se ukázala důležitou. Anna totiž zůstala i po určeném datu v Budíně, což vyvolalo u Karla IV. jistou nevoli. Jak to dosvědčuje další mírová smlouva ze Svídnice z 15. srpna roku 1351, toto příměří mělo trvat pouze po velmi krátkou dobu tři týdnů.³⁴⁵ Okamžitě po vypršení příměří začal Karel IV. podnikat kroky, které měly Bolkovi připomenout, že by se mohl se zlou potázat, pokud by se stavěl laxně k dohodám uzavřeným s českým králem. Na dvoře který se sešel v září toho roku v Pirně, začal Karel shromažďovat doklady o tom, že Javorské knížectví je říšským lénem. Karlovi se podařilo získat od Günter ze Schwartzburgu listinu, kterou syn někdejšího římského vzdorokrále dosvědčuje, že Jindřich Javorský přijal své knížectví z rukou císaře Ludvíka Bavora jako říšské léno.³⁴⁶ Jestli Jindřich Javorský skutečně vstoupil do lenní svazku s císařem není doloženo. Ze strany

³⁴³ LBUS I, s. 494-495, č. 9; ACRB II, s. 225-226, č. 177. K tomu E. GOSPOS. Die Politik, s. 55; J. DĄBROWSKI, Dzieje Polityczne, s. 489; C. Grünhagen, Schlesiens unter Kaiser Karl IV., s. 6-7.

³⁴⁴ LBUS I, s. 494-495, č. 9; ACRB II, s. 225-226, č. 177.

³⁴⁵ RS II, s. 181-182, č. 510; ACRB II, s. 238, č. 193.

³⁴⁶ LBUS I, s. 496, č. 10.

Karla se jednalo spíše o taktický krok. Karel si jistě dobře uvědomoval, že pokud by knížectví ovládnul z titulu římského krále bylo by jeho spojení s Českým královstvím značně nepevné a v budoucnosti problematické. Celá akce měla tedy spíše Bolka přimět k větší poslušnosti vůči českému králi, a Karel IV. neměl patrně v úmyslu Javorské knížectví skutečně zabrat, a Bolka si znepřátelit.³⁴⁷ Celá situace se zřejmě vyjasnila během Karlova pobytu ve Vratislavi na podzim roku 1351, kde byl přítomen také Bolek II.³⁴⁸

Dědický projekt českého krále ovšem postihla mnohem těžší rána, 26. prosince 1351 zemřel Karlův jediný syn Václav a celý plán na získání Svídnicko - Javorského knížectví se sesypal jako domeček z karet. Začínalo se od začátku, Karel musel doufat, že se mu dostane dalšího syna.

Bolek II. se zatím intenzivně věnoval vnitřním záležitostem vlastního knížectví. To se týkalo zejména měst. Ve svém sídelním městě upravil podmínky, za kterých se mohou shromažďovat zástupci cechů, a jejich poměr k radě města.³⁴⁹ Dále, aby zlepšil svou finanční situaci, udělil městům svého knížectví četná hospodářská privilegia. Svídnici udělil za 200 hřiven právo solného trhu.³⁵⁰ Město Strigau (Strzegom) získalo právo vah a měř.³⁵¹ Města Svídnice, Strigau (Strzegom) a Reichenbach (Dzierżoniów) obdržela od knížete právo razit mince, s nižším obsahem drahého kovu.³⁵² Svídnický vévoda tvrdě prosazoval své

³⁴⁷ K tomu C. Grünhagen, Schlesiens unter Kaiser Karl IV, . s. 7.

³⁴⁸ Viz CDS III, s. 80; RŠ II, s.199-200, č. 558; LBUS II, s. 142, č. 20.

³⁴⁹ RŠ II, s. 203. č. 567.

³⁵⁰ RŠ II, s. 204, č. 569.

³⁵¹ RŠ II, s. 259, č. 731,

³⁵² CDS XXIII, s. 63. č. 65.

ekonomické zájmy, proto přikázal svým městům používat, pod finančním trestem, minci raženou ve Svidnici.³⁵³ Tento prozíravý postoj umožňoval ekonomický rozvoj knížectví. Plody své činnosti sklízel svídnický vévoda v budoucnosti. Takto nabyté finanční prostředky mu umožnily vést velkorysou expanzivní politiku, kterou úspěšně provozoval až do své smrti. Bolkovi se rovněž podařilo za pomoci papežského nuncia urovnat dlouho trvající spor ohledně svatopetrského haléře.³⁵⁴

Vztahy s Karlem zůstávaly na trvale dobré úrovni, jak o tom svědčí kronikářský záznam Jana z Gubenu k roku 1352. Bolek Svídnický byl velitelem vojska, které tvořily jednotky města Žitavy a dalších hornolužických měst. Tyto oddíly zasahovaly na slezsko - lužickém pomezí proti loupeživé šlechtě.³⁵⁵ Je jisté, že takové spojení se muselo dít s vědomím krále, který udělenou pravomocí prokazoval Bolkovi důkaz své důvěry.

Na počátku příštího roku přišla znovu na přetřes otázka dědických nároků na země Bolka II. 2. února 1353 zemřela Karlovi druhá manželka Anna Falcká. To samo o sobě bylo nepochybně tragickou událostí, Karel IV se však nehodlal příliš dlouho zatěžovat truchlením a své čerstvé ovdovění okamžitě využil. Pět týdnů po smrti své manželky požádal sám o ruku čtrnáctileté Anny Svídnické. K dojednání sňatku došlo na březnovém sjezdu ve Vídni, kterého se účastnila široká plejáda střeoevropských panovníků mimo jiné Karel

³⁵³ CDS XII, s. 64, č. 66

³⁵⁴ RS II, s. 226, č. 641.

³⁵⁵ Jahrbuch Johann von Guben, in: Scriptorum rerum Lusitaniarum I, hrsg. von ERNST FRIEDRICH HAUPT, Zittau 1837 s. 10.

IV a Bolek II. Svídnický.³⁵⁶ Ve Vídni se dořešily detaily svatebních smluv, které byly o čtyři měsíce později vystaveny ve Svídnici. Na ujednání sňatku se značnou měrou podílel Ludvík Uherský, na jehož dvoře v Budíně mladá princezna žila. Uherský král při těchto jednáních zastupoval také Annina prastrýce Kazimíra Velikého. Po ukončení vídeňského summitu Karel IV. odjel zpět do Prahy a odtud se vydal do Uher. Do sídelního města uherského krále dorazil nedlouhou před 27. květnem roku 1353.³⁵⁷ Právě 27. květen byl patrně datem svatby Karla IV. s Annou Svídnickou.³⁵⁸ Svatba se odehrála v Budíně a byla spojena se svatbou Ludvíka Uherského a bosenské princezny Alžběty. Ze soudobých pramenů se o ní letmo zmiňuje František Pražský, aniž by uvedl kde a kdy se svatba konala.³⁵⁹ Podrobnější zprávu lze najít u Beneše z Weitmile, který věděl, že se svatba konala v Uhrách.³⁶⁰ O Anně a jejích rodinných

³⁵⁶ Chronicon Heinrich von Diessnhofen in: Fontes rerum Germanicarum IV, ed. J. F. BÖHMER, Stuttgart 1868, s. 87, Rerum Italicarum Scriptores XV, ed. LUDOVICO ANTONIO MURATORI, s. 474. Mediolani 1735.

³⁵⁷ E. GOSPOS. Die Politik, s.58.

³⁵⁸ E. GOSPOS. Die Politik, s. 55; JOSEF ŠUSTA Karel IV. Za císařskou korunou, 1346-1355, Praha 1948, s. 336; J.DĄBROWSKI, Dzieje polityczne 491. Proti tomuto názoru se vyslovuje D. Veldtrup, který jako místo sňatku uvádí Svídnici. Viz D. VELDTRUP. Zwischen Eherecht, s. 336. Odtud FRANTIŠEK KAVKA, Čtyři ženy Karla IV, Praha - Litomyšl, 2002, s. 86. Autoři kteří se přiklánějí ke Svídnici argumentují tím, že papežský dispens byl vystaven až prvního července 1353 a proto se svatba konala kolem poloviny července v sídelním městě vévody Bolka.

³⁵⁹ Chronicon Francisci Pragensis, FRBSN I, s. 215.

³⁶⁰ Chronicon Benesii de Weitmil, FRB IV, s. 521.

poměrech toho však věděl pramálo a neznal ani jméno jejího otce.³⁶¹ Uherské a polské prameny o svatbě mlčí úplně.

Jako vítaný svatební dar získal Karel IV. od Ludvíka rezignaci na nároky, které měl uherský panovník na Svidnicko - Javorské knížectví, a závazek, že mu Ludvík bude pomáhat proti jeho nepřátelům v tomto knížectví.³⁶² Ludvík se dále zavázal zbavit Karla z Bolkem všech povinností, které oni a poddaní svídnického vévody mají vůči polskému králi a zavázal se respektovat všechny smlouvy uzavřené mezi českým králem a svídnickým vévodou. Na závěr slíbil, že se zasadí o to, aby tyto jeho závazky do čtyř měsíců potvrdil Kazimír Veliký.³⁶³ Ten však s uznáním otálel a svůj souhlas vyslovil teprve roku 1356.³⁶⁴ Karel výměnou za tyto ústupky rezignoval ve prospěch polského a uherského krále na Plocké knížectví.³⁶⁵

Po bleskové svatbě Karel IV. z Budína odjel. Jeho mladičká manželka se ještě nějakou dobu v Budíně zdržela a na českou půdu vstoupila teprve koncem června roku 1353.³⁶⁶ Oba manželé se setkali o několik dní později ve Svidnici. Zde uzavřel 3. července Karel IV. s Bolkem II. Svidnickým velmi rozsáhlou a podrobnou dědickou smlouvu. Tou odkazoval svídnický vévoda své neteři Anně a jejím potomkům, kteří se narodí z manželství s českým králem, svá knížectví. Opět, aby bylo učiněno zadost bontonu, byla vložena podmínka, že

³⁶¹ Jako otce mylně uvádí bratra Bolka Svidnické Bernarda. Bernard byl Bolkovým otcem, skutečným otcem Anny Svidnické byl Jindřich Svidnický. Viz *Chronicon Benesii de Weitmil*, FRB IV, s. 521.

³⁶² LBUS I, s. 496-497, č. 9; ACRB II, s. 290-291, č. 238.

³⁶³ LBUS I, s. 331-332, č. 30; ACRB II, s., 291-292, č. 239.

³⁶⁴ LBUS I, s. 507, č. 17.

³⁶⁵ LBUS I, s. 331-332, č. 30; ACRB II, s. 291, č. 239.

³⁶⁶ J. ŠUSTA Karel IV. Za císařskou korunou, s. 336.

pokud se Bolkoví narodí mužský potomek, má se Anna spokojit s věnem ve výši 10 000 kop grošů. Stejnou částkou měly být vyplaceny i eventuální Bolkovy dcery. Pokud by Anna zemřela bez potomků, musel by se Karel spokojit s onou sumou 10 000 kop grošů. Anna pozbývala svého dědického práva také v případě, že by se po smrti českého krále znovu bez souhlasu svého strýce provdala. V takovém případě neměli na knížectví nárok ani ona, ani případní potomci z tohoto manželství. Bolek se zachoval poměrně laskavě ke svým městům a šlechtě. Pokud by totiž on i jeho neteř zemřeli bez potomků, směli si sami svobodně vybrat svého pána. Šlo vak o pouhou floskuli, skutečný význam tohoto privilegia nebyli Svidnicko - Javořští schopni naplnit.

Jak již bylo řečeno, více než velkoryse se Bolek II. zachoval ke své manželce Anežce Habsburské, které vyhradil právo na celé knížectví až do její smrti. Teprve potom se mohli vlády nad knížectví chopit právoplatní dědici. Bolek si ale přece jen nechal pootevřená jakási zadní vrátka. Smlouva mu povolovala svobodně disponovat svým majetkem, pokud by se ocitnul v nouzi, zajetí nebo ve válečném stavu. Dále se zavazuje pomoci Karlovi proti všem jeho nepřátelům nikoho nevyjímaje, a slibuje je stíhat ve všech svých zemích.³⁶⁷ Karel IV. obratem Bolkovu listinu potvrdil a určil v ní své manželce věno ve výši 15 000 kop grošů zastavených na městech Hradci Králové, Vysokém Mýtě a Poličce. Karel rovněž přistoupil na onen bod, který v případě nouze Bolkoví umožňoval knížectvím disponovat. Na závěr recipročně slíbil Bolkoví pomoc proti všem jeho nepřátelům.³⁶⁸

³⁶⁷ LBUS I., s. 497-499, č. 12; ACRB II., s. 297, č. 243.

³⁶⁸ LBUS I., s. 500-501, č. 13; ACRB II., s. 296, č. 243.

Po vyrovnání mezi oběma muži bylo potřeba získat pro toto dynastické spojení Bolkovi poddané a přimět ke je složení holdu svému eventuálnímu panovníkovi. To byl čas pro Annu Svidnickou, která svým budoucím poddaným potvrdila rozsáhlou listinou jejich práva a privilegia.³⁶⁹

Poté, co byla tato práva potvrzena, holdovala města Svidnicko - Javorského knížectví Anně. Svidnice měla podmínku, že Karel IV. musí nejprve třeba zaplatit dluh 3500 marek, které má město u polského krále Kazimíra.³⁷⁰

Po uzavření těchto jednání se novomanželé odebrali do Prahy, kde byla Anna Svidnická slavnostně korunována českou královnou.³⁷¹

Sňatek Bolkovy neteře s Karlem IV. definitivně přivedl svídnického vévodu do tábora příznivců českého krále a červencové listiny tuto skutečnost s konečnou platností zpečetily. V této souvislosti lze použít slova Bolkova životopisce E. Gospose, který vzájemné vztahy charakterizuje takto: Mezi oběma panovníky se utvořilo silné pouto, které nebylo v budoucnu zkaleno žádným mráčkem.³⁷² Ač se tento výrok může zdát přespříliš idylický, je patrně blízký pravdě. Od této chvíle až do své smrti stál Bolek II. Svidnický po boku Karla IV. Na jeho dvoře zaujal jednu z nejvýznamnějších pozic, jež přidávala lesk jeho postavení posledního nezávislého slezského knížete. Bolek II. se významnou měrou podílel na zahraniční politice českého krále a to jak osobní účastí, tak silou svých peněz. Na oplátku se svídnickému vévodovi dostalo toho, co by si jako samostatný panovník nemohl dovolit. Pod křídly

³⁶⁹ CDS XXVII., s. 173-174, č. 8.

³⁷⁰ ACRB II., s. 301-308, č. 245-255.

³⁷¹ Chronicon Francisci Pragensis, FRB IV., s. 456.

³⁷² E. GOSPOS. Die Politik, s.65.

Karla IV. vedl vlastní ambiciózní, byť lokálně omezenou, politiku. Ta překročila hranice Slezska, umožnila mu fantastický majetkový růst a patrně uspokojila také jeho činorodého a ctižádostivého ducha.

3.6. Léta spolupráce 1353-1368

3.6.1. Diplomatické mise Karla IV. na zajištění Svídnicko - Javorského knížectví

Sňatek, který Karel IV. uzavřel s mladinkou Piastovnou Annou Svídnickou, byl nejdůležitějším krokem na cestě za dobytím Svídnicko - Javorského knížectví pro lucemburskou dynastii. Nebyl to krok jediný. V příštích patnácti letech musel český panovník vyvinout značné diplomatické úsilí, aby si svou kořist udržel. Během diplomatického boje o knížectví se Karel IV. uchýloval k nejrůznějším krkolomným praktikám, vynakládal značné finanční částky a činil značné územní ústupky. Svídnický vévoda sice odkázal své knížectví příští generaci Lucemburků, avšak o vyřešení nároků ostatních čekatelů se už nestaral. Bylo tedy na českém králi, aby se s tímto břemenem vyrovnal.

Nejsnadněji se vzdal svých nároků na Svídnicko - Javorské knížectví uherský král Ludvík, který vydal příslušnou rezignační listinu již v 27. května 1353.³⁷³ V případě uherského panovníka se jednalo o jakýsi příjemný svatební dar novomanželům. Ludvíkova rezignace na Svídnicko - Javorské knížectví nebyla celkem pochopitelně zcela nezištná. Uherský král nutně potřeboval Karlovu přímluvu u papeže v otázkách Neapolska. Sňatek Anny a Karla

³⁷³ LBUS I, s. 497-498, č. 12.

představoval dobrou možnost jak si mohl Ludvík získat podporu českého a římského krále. Tato možnost byla o to větší, že mladá nevěsta byla dědičkou knížectví po němž český panovník dlouhou dobu dychtil.

Karel IV. dokázal ocenit velkorysost Ludvíkova kroku a na oplátku rezignoval ve prospěch uherského, polského krále a jejich dědiců na Plocko.³⁷⁴ Geografická poloha zmíněného knížectví nebyla vzhledem k českému státu výhodná, proto Karel IV. výměnu za bohaté Svídnicko - Javorsko akceptoval.

Kromě samotného odstoupení slezského knížectví se uherský král nádavkem zavázal že k podobnému kroku pohne do čtyř měsíců také Kazimíra Velikého. To byl však slib, který převyšoval Ludvíkovy možnosti. Polský král se k rezignaci na Svídnicko - Javorsko rozhodně neměl. Z jeho strany to bylo celkem pochopitelné, ne snad že by si myslel na získání Bolkova knížectví pro sebe, spíše se nechtěl zbavovat vysoké karty, která se mu mohla v budoucnosti hodit při řešení komplikovaných česko - polských vztahů. Než Kazimír vynesl svůj trumf uplynuly ne čtyři měsíce, ale tři roky. Použil ho ve hře, která se jako obvykle týkala Litvy po jejímž zisku polský král toužil, ale kde zároveň narážel na ambice Řádu německých rytířů.

Na konci dubna přijel polský král do Prahy, aby si zajistil spojení Karla IV. proti braniborským Wittelsbachům a právě Řádu německých.³⁷⁵ Výměnou za tuto podporu se polský král vzdal 1. května 1356 vzdal všech nároků na Svídnicko - Javorské knížectví, rezignoval na města Kreutzburg (Kluczbork) a Pitschen (Byczyna) a

³⁷⁴ LBUS I, s. 331-332, č. 30; ACRB II, č. 239.

³⁷⁵ K tomu EMIL WERUNSKI, Geschichte Kaiser Karls und seiner Zeit III., Innsbruck 1892, s. 139.

odpustil dluhy městům svídnického vévody Bolka.³⁷⁶ Karel IV. se za to obratem zřeknul nároků na Plocké knížectví.³⁷⁷ Na pražské schůzce se tak český král definitivně vypořádal s nároky uchazeče, který mu mohl cestu za získáním knížectví ztížit nejvíce.

Polský a uherský král však nebyli jediní, kteří mohli na knížectví pomýšlet. V mezidobí než Karel získal rezignační listinu od Kazimíra Velikého se stačil vypořádat z teoretickými nároky Wittelsbachů. Falckrabího Štěpána Karel IV. donutil k rezignaci na všechny majetky Bolka II. Svídnického 9. března 1355.³⁷⁸ Braniborská markrabata Ludvík Říman a Ota učinili stejný krok 3. prosince téhož roku.³⁷⁹

Byly tu ještě dvě sestry Bolka II. Svídnického, jejich nárok však neměl valnou cenu zvláště v případě starší z nich Konstancie Hlohovské. Stárnoucí Piastovna žila jako jeptiška v klášteře klarisek ve Starym Sączu, neměla potomky, od ní nehrozilo nebezpečí. Druhou sestru Alžbětu Opolskou hodlal Karel IV. pro jistotu vyplatit částkou ve výši 10 000 marek. To se mělo stát v okamžiku, kdy knížectví přejde pod českou Korunu³⁸⁰

Od května roku 1356 bylo Svídnicko - Javorsko zabezpečeno proti téměř všem vnějším dědickým nárokům. Po této stránce mohl být Karel IV. bezesporu spokojen. Přes tyto nesporné diplomatické úspěchy mělo celé Karlovo úsilí jeden zásadní nedostatek. Anna Svídnická mu až do roku 1358 nedala potomka, z tohoto hlediska byla veškerá Karlova snaha planá. Situace se příliš nezměnila ani 19. března

³⁷⁶ LBUS I, s. 507, č. 17.

³⁷⁷ LBUS I, s. 332, č. 31.

³⁷⁸ CDBrand, II/2, s. 365.

³⁷⁹ CDBrand, II/2, s. 376.

³⁸⁰ C. GRÜNHAGEN, Geschichte Schlesiens I., s. 213.

roku 1358 kdy se Anně narodila dcera Eliška. Tato Lucemburkovna se sice stala budoucí dědičkou Svidnicko - Javorského knížectví, to ovšem Karlovi starostí neubralo. Eliška mohla udržet knížectví u českého státu pouze do doby než se vdá. Poté by ho jako jediná právoplatná dědička přinesla věnem svému muži. Karel se nezastavil ani před touto nepřízní osudu a začal urychleně jednat. Ve snaze udržet knížectví v orbitu lucemburské moci rozjel jednu ze svých nejkrkolomnějších sňatkových kombinací. Ta zřetelně ukázalo skálopevné odhodlání českého krále získat Bolkovy země.

14. února 1359 se ve Vratislavě sešli Karel IV, moravský markrabě Jan Jindřich a Bolek II., aby projednali otázku nástupnictví ve Svidnicko - Javorsku. Karlův plán byl jednoduchý a vycházel z toho, že pokud česká větev Lucemburků vymře, na trůn v Praze nastoupí Jan Jindřich nebo některý z jeho synů. Pokud by však tato situace nastala došlo by ke ztrátě Svidnicko - Javorského knížectví. Z Karlova pohledu proto bylo nutné najít takové východisko, které by dědický nárok přenášelo také na moravskou sekundogenituru. Výsledek vratislavských jednání, které vycházely ze zmíněné úvahy, byl následující: Pokud by císařovna Anna nezanechala mužského potomka, měla si Eliška vzít za manžela toho ze synů Jana Jindřicha, který se stane českým králem.³⁸¹ Karlův kalkul byl prostý nedovolit, aby Svidnicko - Javorsko opustilo svazek zemí koruny české. Celé ujednání kardinálním způsobem komplikovala skutečnost,

³⁸¹ LBUS II, s. 645, č. 6; Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Urkunden-Sammlung zur Geschichte Mährens tom. IX, hrsg. von Vincenz BRANDL, Brünn 1875, s. 95-99, č. 121; Regesta diplomatica nec non epistolaris Bohemiae et Moraviae tom VII/1, ed. Bedřich MENDL, Praha 1954 s. 89-92, č. 128.

že se jednalo o sňatek mezi sestřenicí a bratrancem. Český král se tedy zavázal, že se pokusí získat papežovo povolení ohromnou sumou 100 000 zlatých, které měly být věnovány na zbožné účely. Ohromná suma měla být získána pomocí berně vypsané speciálně za tím účelem.³⁸² Papež Inocenc však takový sňatek odmítnul a označil za nepotřebný a povolení k němu nevydal.³⁸³ Obměkčit ho nedokázala ani ona gigantická finanční částka. Osud vyřešil tento problém za Karla, který se 26. února roku 1361 dočkal vytouženého syna a dědice. Český král si mohl oddechnout, byl téměř u konce svého snažení zajistit Lucemburské dynastii Svidnicko - Javorské knížectví. Přesto zbývalo ještě jedno „ale“, tím byl Eliščin nárok na podíl z dědictví po Bolkovi II. Svidnickém. Pokud chtěl Karel IV. zabránit případným sporům se svým budoucím zetěm, musel Elišku jejího dědického práva zbavit. Tím spíše, že své dceři vybral za manžela Albrechta III. Habsburského. Tento sňatek bezesporu posílil lucembursko - habsburské vztahy, avšak v budoucnu mohl zkomplikovat svídnicko - javorskou otázku. Vztahy mezi oběma dynastiemi vždy připomínaly sinusoidu a Karel IV. rozhodně nehodlal ohrozit držbu tak dlouho očekávaného knížectví. Řešením této svízele se začal Karel zabývat krátce po smrti svídnického vévody. Český král urychleně využil momentálně dobrých vztahů s rakouskými vévody a v říjnu odjel společně s Václavem a Eliškou do Svídnice. Zde vydal Eliščiným jménem listinu, kterou nekompromisně rozetnul problém dědického nároku mladičké princezny.³⁸⁴ 12. října roku 1368 vydala jedenáctiletá Eliška listinu, kterou

³⁸² Tamtéž.

³⁸³ F. KAVKA, Čtyři ženy, s. 112.

³⁸⁴ LBUS I, s. 514-515, č. 24. K tomu L. BOBKOVÁ. Územní politika, s. 115 - 116; Táž, Velké dějiny IVa. 403-404.

se na radu svého manžela Albrechta zřekla všech práv na Svídnicko - Javorské knížectví. Učinila tak ve prospěch svého milého bratra a pro rozmnožení Českého království.³⁸⁵

Stejný den vznikla také druhá, neméně významná listina. Tentokrát jí vydal Václav IV. Mladičský synek Karla IV. pro případ své bezdětné smrti odkázal Svídnicko - Javorsko svému otci, případně jeho nástupcům českým králům.³⁸⁶ Touto diplomatickou kličkou se český král ocitnul přesně v té pozici, ve které chtěl být. Příslušnost knížectví k České koruně od této doby nebyla závislá na konkrétní osobě, ale byla odvislá od nadčasového titulu českého krále. Karel IV. tak pouhými dvěma listinami rozmetal to čemu se Bolek II. snažil více než dvacet let zabránit.

Poté Karel vyzval šlechtu a města, aby mu složili jako případnému dědici knížectví hold.³⁸⁷ Zástupci všech měst knížectví slib věrnosti obratem složili.³⁸⁸

Poslední oponou, která definitivně uzavřela téměř čtyřicet let dlouhou svídnicko - javorskou misi českých králů, bylo odstoupení nároků na knížectví Bolkem III. Minstrberským. Prasynovec Bolka II. Svídnického tak slavnostně učinil 28. ledna 1370 v Praze.³⁸⁹

12. říjen roku 1358 tak lze označit za den, kdy Svídnicko - Javorsko připadlo českému státu. Pravdou je, že až do roku 1392 byla titulárním pánem knížectvím vdova po Bolkovi II. Anežka Habsburská. Její faktická moc však byla nevýznamná a řízením jejího panství byl pověřen úředník českého krále.

³⁸⁵ LBUS I, s. 514-515, č. 24.

³⁸⁶ LBUS I, s. 515, č. 25. K tomu L. BOBKOVÁ, Velké dějiny IVa. 403-404.

³⁸⁷ LBUS I, s. 517, č. 27; LBUS I, s. 518, č. 28.

³⁸⁸ LBUS I, s. 519, č. 29.

³⁸⁹ LBUS I, s. 519-521, č. 30.

3.6.2. Karel IV. a poddaní Bolka II. Svidnického

Bolek II. Svidnický dlouho neváhal a okamžitě začal těžit ze svého mimořádného postavení, kterého se mu ve Slezsku díky příbuzenství s císařem dostalo. Počínal si přitom se sebevědomím hraničící s arogancí.

Svidnický vévoda, který znal až příliš dobře cenu peněz, neváhal u Karla lobovat zejména ve prospěch svých měst a tedy potažmo své pokladnice. Český král se nedlouho po sňatku s Annou zavázal poskytnout městům Bolkova knížectví rozsáhlá obchodní privilegia a přinutit k jejich uznání také město Vratislav. 2. března 1354 oznámila Karlovi městská rada Vratislavi, že se tato ustanovení rozhodli po zvážení všech pro a proti přijmout.³⁹⁰ Privilegia se městům svídnicko - javorského knížectví podařilo prosadit především díky pozici a vlivu, který Bolek na českém dvoře přízní krále získával. Vratislav nesla tyto úlitby ve prospěch jiných slezských měst s velkou nevolí, a proto se pokusila Bolkovo postavení u českého krále zdiskreditovat. Ještě téhož roku si Vratislavští u Karla důrazně stěžovali na to, že svídnický kníže výrazným způsobem zasáhnul do pravomoci městské rady. Jednalo se o případ, kdy Bolek II. vyslal do Vratislavi své úředníky, aby jednali z radou města o vydání dvou ve Svidnici narozených Židů. Ti patrně odešli bez vévodova vědomí ze Svidnice a se usadili ve městě nad Odrou, čímž Bolek pochopitelně utrpěl materiální újmu. Jednání mezi městem a knížecími úředníky k ničemu nevedla. Bolkovi zástupci proto použili násilí a oba Židy odvěkli proti

³⁹⁰ C. GRÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 365.

vůli rady do Svidnice, čímž naprosto zásadním způsobem porušili městská práva.³⁹¹ Karla však nechávaly tyto útoky netečným. Svidnický vévoda byl příliš cenným spojencem a jeho knížectví příliš lákavou kořistí, proto český král v jeho případě přehlížel počínání, které by u ostatních pouze těžko toleroval.

Za práva svých poddaných se Bolek II. zasazoval také nadále. Nedlouho po návratu Karla IV. z korunovační cesty do Itálie, od něj svídnický vévoda získal pro svá města další důležitou výsadu. Tímto privilegiem osvobodil český král Svidnici, Strigau (Strzegom), Reichenbach (Dzierżoniów), Nimptsch (Niemcza), Bolkenhain (Bolków), Landeshut (Kamienna Góra), Javor, Hirschberg (Jelenia Góra), Löwenberg (Lwówek Sl.), Bunzlau (Bolaslawiec) od celních poplatků v českém království a speciálně v Praze, v takovém rozsahu jako mají Vratislavští.³⁹² Karel se vydávání těchto privilegií nikterak nebránil, neboť představovala investici do budoucna utužovala nejen náklonnost vévody Bolka, ale rovněž získávala body u svých budoucích poddaných. Ty si Karel IV. neváhal předcházet a nejednalo se pouze o měšťany.

Na první pohled jako by z Karlovy strany došlo k inflaci ve vydávání výsad. Bylo to však pouze zdání. Český král bezesporu udělil Svidnickým četné výhody, ale v praxi se spíše jednalo o vytváření iluze o jeho štědrosti v tomto směru. Karlova privilegia zůstala většinou na pergamenu a budoucí poddaní českého panovníka prakticky neměli prostředky jak si svá práva vynutit.

³⁹¹ C. GRÜNHAGEN, Die Korrespondenz, s. 366.

³⁹² F.J. Schmidt, Geschichte der Stadt Schweidnitz I, s. 109-110, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars VI/1, ed. Bedřich MENDEL, Praha, 1928, s. 75, č. 133.

První takové privilegium vydal český královský pár svým svídnicko - javorským poddaným 3. července 1353 za svého pobytu na dvoře svídnického vévody. Privilegium se stávala z celkem devíti výsad.

V první z nich Karel IV. potvrzoval nerušené majetkové vlastnictví a respektování práv a milostí, které mohly být doloženy listinami.³⁹³

Druhá výsada byla důležitá zejména pro šlechtu. Karel IV. jí převzal z inauguračních diplomů Jana Lucemburského. Jednalo se o závazek nenutit své nové poddané vykonávat vojenskou službu mimo hranice knížectví. Pokud by však vytáhli dobrovolně, zavázal se Karel uhradit veškeré škody, které by jim takto vznikly.³⁹⁴

Třetí bod se týkal měst, jimž český král zaručoval neměnnou výši daní a rozsah povinností.³⁹⁵

Další tři výsady se týkaly právních otázek. První zajišťovalo Svídnicko - Javorským právo odporu proti úředníkům a ustanovením, jenž by porušovali jejich stávající práva a privilegia. Druhá přiznávala poddaným právo být souzen pouze před svým rychtářem podle zemského práva a zapovídá možnost hnát někoho před soud mimo knížectví. Třetí z výsad dovoluje panovníkovi vydávat nové právní ustanovení pouze se souhlasem svídnicko - javorských.³⁹⁶

Sedmá výsada, zaručovala zachování územní integrity obou knížectví. Karel se také zavázal, že Svídnicko - Javorské knížectví zachová pohromadě s Vratislaví, Středou (Neumarkt, Šroda Šl.), Frankenstein (Ząbkowice Šl.) a

³⁹³ CDS XXVII, s. 173, č. 8.

³⁹⁴ Tamtéž.

³⁹⁵ CDS XXVII, s. 174, č. 8

³⁹⁶ Tamtéž.

s dalšími městy a hrady, jež v budoucnu ve Slezsku získá.³⁹⁷ Tuto výsadu nelze chápat tak, že by se Svidnicko - Javorští snažili o vytvoření nějakého většího územního celku to těchto záležitostí neměli právo mluvit. Z jejich strany šlo o to, aby se český král nepokusil knížectví prodat nebo zastavit a zachoval ho jako državu podléhající přímo a pouze jemu. Český panovník tímto ustanovením jaksi nenápadně vsunul knížectví do inkorporační listiny ze 7. dubna 1348.³⁹⁸ Zároveň učinil za dost privilegia, kterým se jeho otec zavázal přičlenit všechny své územní zisky k Vratislavskému knížectví.³⁹⁹

Privilegium Karla IV. a Anny Svidnické rovněž upravovalo nástupnictví v knížectví. Svidnicko Javorské knížectví mělo vždy připadnout nejstaršímu synovi českého krále.⁴⁰⁰ Na základě této výsady je Svidnicko - Javorsku připisováno obdobné postavení jako měl ve Francii Dauphinát nebo v Anglii Walles.⁴⁰¹

Na závěr se dostalo budoucím poddaným české koruny druhého privilegia převzatého z inauguračních diplomů. Bylo

³⁹⁷ *..., so szollen dy obgenanten furstenthumber und lande und dortzu Breszlaw, Newmargt, Frangkensteyn und alle andere stete und festen, dy in de herczogthum Schlesien gelegen seyn, dy der obgenante unserer lieber her der Romische konig und konig zu Během itzund inne hatt ader mit der hulff gots noch gewint, bey eynander ewiglich bleyben.* CDS XXVII., s. 173, č. 8

³⁹⁸ LBUS I, s. 8-12, č. 4. Tímže Karel IV. spojil Svidnicko - Javorsko z ostatními majetky českého krále dosáhl toho, že získalo stejný status jako ostatní uvedené majetky. To znamená, že bylo neoddělitelné od Českého království.

³⁹⁹ LBUS I s. 67-69, č. 9.

⁴⁰⁰ CDS XXVII, s. 174, č. 8.

⁴⁰¹ CDS XXVII, s. 22.

jim slíbeno, že úřady budou obsazovány pouze šlechtici usazenými a narozenými v knížectví.⁴⁰²

Další rozsáhlé privilegium pro Svidnicko - Javorské knížectví vydal český král a v tu dobu již také římský císař, společně se svou manželkou Annou 4. dubna. 1356.⁴⁰³ J. F. Schmidt označil toto privilegium, které v některých bodech rozšiřovalo to z roku 1353, jako Magnu Chartu Svidnicko - Javorského knížectví.⁴⁰⁴ Listina byla určena všem poddaným svídnického knížete od rytířů přes měšťany až po poslední sedláky a obec chudých.⁴⁰⁵ Královští manželé se zavázali, že žádného ze svých poddaných nepodstoupí nebo neprodají a slibují zachovat majetkové poměry v takovém stavu jaké budou v okamžiku, kdy jim knížectví připadne. Všechny listiny, které by protiřečily tomuto pravidlu mají být prohlášeny za neplatné.⁴⁰⁶ Jedinou výjimku bylo možno učinit v případě, že by na vystavitele listiny přišla nouze. Za těchto okolností byla zástava povolena. Příslušný dokument v tomto případě také jasně upravoval finanční částky, za které mohla být ta která nemovitost zastavena.⁴⁰⁷

Karel a Anna se rovněž zavázali neprodávat a ochraňovat lesy v knížectví.⁴⁰⁸ Rovněž je upravena možnost uzavírat smlouvy, pokud by jejich výše přesáhla 30 šilinků, mohly být uzavřeny pouze s vědomím panovníka.⁴⁰⁹ Dále Karel IV. upravil průběh jednání rytířů, manů a měšťanů, jemuž

⁴⁰² CDS XXVII, s. 173, č. 8

⁴⁰³ LBUS I, s 504 - 506, č. 16.

⁴⁰⁴ F.J. Schmidt, Geschichte der Stadt Schweidnitz I, s. 96.

⁴⁰⁵ LBUS I., s. 504, č. 16.

⁴⁰⁶ LBUS I., s. 505, č. 16.

⁴⁰⁷ LBUS I., s. 506, č. 16.

⁴⁰⁸ Tamtéž

⁴⁰⁹ Tamtéž.

měl vždy předsedat nejurozenější z přítomných šlechticů.⁴¹⁰ Na závěr Karel ustanovil, že jednotlivá purkrabství a fojtsví nemohou být dědičná.⁴¹¹

Třetí a poslední listinou tohoto druhu, kterou Karel ve prospěch Svidnicko - Javorského knížectví vydal, pochází z 12. října roku 1369.⁴¹² Dokument byl vystaven jménem budoucího krále Václava IV. a de facto pouze stručnou formou rekapituluje obsah předchozích písemností. Jediným novým bodem je ustanovení o minci. Ta měla být pro obě knížectví společná a její kvalita měla zůstat neměnná.⁴¹³

Vcelku se tedy jedná o tři pozoruhodné listiny, které se dotkly zásadním způsobem práv šlechty a měst Svidnicko - Javorské knížectví. G. Croon je charakterizuje následujícím způsobem: „*Shrneme-li obsah těchto velkých privilegií, ukazuje se, že velký počet případů, zákonů a správních ustanovení poškozoval panovníkovu suverenitu a oslabil jeho svrchovanost nad knížectvím ve prospěch poddaných.*“⁴¹⁴

Toto tvrzení je potřeba odmítnout. Lze se domnívat, že skutečný vliv stavů na vydání těchto listin byl minimální. Případné úlitby v jejich prospěch byly pouhými drobty, které Karel IV. v případě potřeby smetl ze stolu a nerespektoval je. Některá z privilegií mají spíše represivní charakter.

Jako podporu pro tato tvrzení lze uvést několik případů. Listiny obsahují důležitá ustavení týkající se celokorunních záležitostí. Těžko si představit, že by si Karel IV. nechal od nicotných zemánek mluvit do toho, kdo

⁴¹⁰ Tamtéž.

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² CDS XXVII., s. 178-179, č. 12.

⁴¹³ CDS XXVII, s. 179, č. 12

⁴¹⁴ CDS XXVII, s. 23.

bude predecentem Svídnicko - Javorského knížectví, nebo jaký bude jeho vztah k dalším přímým državám českého krále ve Slezsku.

Jen problematicky lze za privilegium považovat omezení podmínek, za jakých lze sjednávat dohody bez vědomí panovníka, nebo nedědění úřadů purkrabího a fojta. Jako příklad, jak malý význam přiřkl český král uděleným privilegiím, může sloužit ustanovení o domácím původu úředníků. To zůstalo od počátku pouze na papíře. Kvalita mince byla znehodnocována vždy a očekávat, že Svídnicko - Javorsko bude představovat výjimku by bylo naivní. Žádný poddaný nesměl být souzen mimo území knížectví. Co získali Svídníčtí tímto ustanovením? Nic, nebo jen velmi málo. Po Bolkově smrti zastupoval v knížectví krále jeho úředník. Tomu příslušela také nejvyšší soudní pravomoc. Jistě tedy dokázal prosadit panovníkovi přání a příkazy také v této oblasti. Nemožnost prodávat nebo zastavovat území bylo privilegium zdánlivě posilující postavení knížectví. Také zde však existovala výjimka. Tu představovala situace kdy by se panovník ocitnul v hmotné nouzi. Opět si lze těžko představit, že by Svídnickým příslušelo posuzovat, jestli je finanční situace natolik kritická, aby se mohl uchýlit k zástavě knížectví.

Tak by šlo pokračovat dále. Karel IV. slíbil mnohé, dodržet nemusel téměř nic. Český král k tomu držel v rukou trumf, nad který nebylo. Svídnicko - Javorská města a šlechta neměli možnost jak si dodržování svých privilegií vydobýt. Byly příliš slabí, příliš rozhádání, šlechta nevražila na města a obráceně. I uvnitř těchto táborů panovaly četné spory a zášti. Karel IV. si toho byl vědom, a proto bez obav slíbil mnohem víc, než byl ochoten splnit.

3.6.3. Územní politika Bolka II. Svidnického

Spojenectví s českým a římským králem a později císařem Karlem IV. nepřineslo Bolkovi II. pouze ohromné zvýšení společenské prestiže. Příbuzenská a osobní vazba ke Karlovi IV. se projevila také v mnohem hmatatelnější formě. V padesátých a šedesátých letech 14. století zásadní měrou přispěla ke kolosálnímu územnímu růstu držav svídnického vévody.

Karel IV. propůjčil svému čínorodému souputníkovi rozsáhlé majetky a při získávání dalších mu poskytl svou podporu a pomoc. Držba všeho tohoto zboží byla spjata pouze z osobou Bolka II, po jeho smrti se tato država zcela rozpadla a beze zbytku se navrátila zpět pod křídla České koruny, ať už jako přímý majetek krále, nebo prostřednictvím lenních vazeb. Podpora, kterou v této záležitosti Karel IV. Bolkovi poskytnul měla dva hlavní důvody. Český král se za prvé snažil získat pevnou náklonnost svídnického vévody a za druhé územní expanze zaměstnala Bolka do té míry, že neměl čas zabývat se případným vymaněním se z mocenského vlivu českého panovníka.

Nabývání majetků svídnickým vévodou lze rozdělit zhruba na tři etapy. V první nejmladší fázi získal od Karla IV. spíše drobnější majetky: hrad Sobotku (Zboten, Sobótka) a pohraniční města Kreutzburg (Kluczbork), Pitschen (Byczyna) a městečko Reichenstein (Zloty Stok).

Ve druhém stadiu mezi lety 1358 - 1361, se Bolkovi podařilo získat celou řadu měst a území. Šlo o polovinu

měst Břehu (Brieg, Brzeg) a Olavy (Ohlau, Olawa), Hlohov, Tarnau (Tarnow), Beuthem (Bytom), zemi severskou. Je možno sem zařadit také pokus o dobytí biskupského města Grottkau (Grotków).

Ve třetí etapě se Bolek II. stal pánem mimoslezských území, Dolní Lužice a drobnějších statků na středním Labi.

3.6.3.1. Opatrné začátky expanze

První územní zisk, který český král Bolkovi II. posvětil, bylo převzetí hradu Sobotky. Ten držel svídnický vévoda až do své smrti roku 1368. Po té přešel hrad zpět do rukou českého krále.⁴¹⁵ Nejednalo se sice o nikterak závratný majetek, přesto však ukazoval štědrou ruku Karla IV.

Nedlouho potom získal svídnický kníže mnohem lákavější kořist, města Kreutzburg (Kluczbork) a Pitschen (Byczyna).⁴¹⁶ Ta připadla po roce 1341 polskému králi, který je získal do zástavy od Boleslava Lehnicko - Břežského.⁴¹⁷ Obě města se nacházela s největší pravděpodobností od roku 1353 v rukou Karla IV. O tom by svědčila listina Ludvíka Uherského, který se zavazuje, že si na ně nebude činit nárok a podobný závazek dojedná i s Kazimírem Velikým.⁴¹⁸ Polský panovník toto ujednání potvrdil až 1. května roku 1356.⁴¹⁹ Bolek II. Svídnický však držel řečená města již dříve. 5. prosince roku 1354 je doložena jeho titulatura

⁴¹⁵ LBUS I., s. 501, č. 14.

⁴¹⁶ C. GRÜNHAGEN, Geschichte Schlesiens I, s. 183.

⁴¹⁷ LBUS I., s. 315-316, č. 14.

⁴¹⁸ LBUS I., s. 331, č. 30.

⁴¹⁹ LBUS I., s. 507, č. 17.

„pán Kreutzburku (Kluczbork)“.⁴²⁰ Je možné, že Bolek II. vykoupil obě města od polského krále již v roce 1353, disponoval totiž, stejně jako Kazimír, právem vykupovat majetek Boleslava Lehnicko - Břežského.⁴²¹ Svidnický vévoda měl u Kazimíra značné dluhy, které mohly být spojeny právě s tímto výkupem. Dalším náznakem, že Bolek II. vyplatil Kreutzburg (Kluczbork) a Pitschen (Byczyna) z rukou polského krále, je skutečnost že tato města nepřešla zpět do rukou Boleslava Lehnicko - Břežského, ale získal je právě svídnický kníže, který byl jejich vlastníkem až do své smrti.⁴²²

Na jaře roku 1356 došlo k dalšímu rozšíření panství svídnického vévody. Tentokrát se jednalo o nákup, který měl pro Bolka II. velký význam ekonomický. Od bratří Swidigera a Jindřicha z Haugwitz získal 7. dubna zlatý důl a město Reichenstein (Złoty Stok) v Minstrberském knížectví. Páni z Haugwitz vlastnili toto území jako léno českého krále, proto se Bolek musel zavázat, že po smrti případně zpět českému státu.⁴²³

O městečko a doly, které skýtaly potenciální zdroj bohatství projevil vévoda pochopitelně živý zájem a jmenoval zde svoje úředníky včetně správce urbury. Ti měli bdít nad tím, aby byl příliv zlata do knížecí pokladnice co největší. Jaké výše však příjmy dosahovaly není známo.⁴²⁴

⁴²⁰ E. GOSPOS, Die Politik, s. 69.

⁴²¹ LBUS I, s. 315-316, č. 14.

⁴²² E. GOSPOS, Die Politik, s. 69.

⁴²³ Schlesiens Bergbau und Hüttenwesen, Urkunden (1136-1528), in: Codex diplomaticus Silesiae XX, hrsg. von Konrad WUTKE, Breslau 1900, s. 47.

⁴²⁴ CDS XX, s. 48.

3.6.3.2. Kulminace územní politiky

Od roku 1358 začala další vlna Bolkovy expanze. Tentokrát mnohem prudší a ekonomicky patrně zajímavější. 28. dubna tohoto roku potvrdil Karel IV. v Praze prodej polovin měst Břehu (Brieg, Brzeg) a Olavy (Ohlau, Olawa) knížetem Václavem Lehnicko - Brežským Bolkovi II. Města měla v případě bezdětné smrti svídnického vévody připadnout zpět Václavovi. Pokud by se Bolek II. dočkal potomků, musel by lehnicko - brežský vévoda sáhnout hluboko do kapsy a zboží vykoupit za 2500 marek.⁴²⁵ Svídnický vévoda, který byl finančně vyčerpaný nákupem již zmíněných akvizic neměl dostatek hotových peněz, a proto musela za nákup ručit čtyři nejmenovaná města jeho knížectví.⁴²⁶ Toto Bolkovo počínání vyvrací tvrzení, že kníže disponoval značnými sumami peněz.⁴²⁷ Svídnický kníže spíše pružně využíval úvěru měst, kterým oplácel vydáváním četných privilegií.⁴²⁸ Tyto výsady značně posilovaly pozici měst v knížectví. Po Bolkově smrti bylo jejich sebevědomí tak vysoké, že se stala pro kněžnu Anežku habsburskou téměř nezvladatelná. Tyto výsady měly pro města mnohem zásadnější význam než privilegia, které jim vydal Karel IV.⁴²⁹ Jejich působnost se totiž týkala lokálních ekonomických a správních

⁴²⁵ LBUS I, s. 334-336, č. 34. K výkupu obou měst podrobně. E. GOSPOS, Die Politik, s. 72-75.

⁴²⁶ E. GOSPOS, Die Politik, s. 74, pozn. 2.

⁴²⁷ J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 508.

⁴²⁸ Regesty Śląskie 1355-1357, tom III, op. JANINA GILEWSKA - DUBIS, WACŁAW KORTA, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk - Łódź 1990, s. 65, č. 139; s. 79, č. 172; s. 106, č. 242; s.231, č. 554, Regesty Śląskie, tom. IV, op. JANINA GILEWSKA - DUBIS, KAROL BOBOWSKI, Wrocław - Warszawa, s. 19, č. 57; s. 117, č.300.

⁴²⁹ K tomu viz kap. Karel IV. a poddaní Bolka II. Svídnického.

záležitostí a jejich dodržování si byla města schopna vynutit. Obzvláště Bolково sídelní město dosáhlo takového postavení, že se nabízí analogie s Vratislaví. Města vedená Svidnicí dosáhla v zemi takového postavení, že se stala po vymření svídnické větve Piastovců, hlavním zástupcem knížectví a zcela zastínila tamní šlechtu.

V létě roku 1359 získal Bolek II. další větší území. Tentokrát ve východní části Slezska koupil od Přemka Těšínského zemi severskou (Siewierz).⁴³⁰ K dohodě mezi knížaty došlo v 16. června v Praze, výkupní cena byla stanovena na 2300 hřiven.⁴³¹

Na počátku roku 1360 se Bolek II. zapletl do prudkého sporu s vratislavskou kapitulou. Pře se týkala města Grottkau (Grodków), které vratislavský biskup koupil roku 1343 od Boleslava Lehnicko - Břežského.⁴³²

Ještě počátkem ledna dlel Bolek II. na Karlově pražském dvoře. Bezpochyby zde získal od panovníka povolení pro svůj odvážný podnik, útok na biskupské město. Nedlouho před 25. lednem již stál svídnický vévoda před branami Grottkau (Grodków). Město oblehl a neústupně požadoval jeho vydání poukazujíc přitom na příkaz císaře.⁴³³ Když zástupci kapituly odmítli město dobrovolně předat, vzal svídnický

⁴³⁰ E. GOSPOS, se nesprávně domníval, že se jednalo o Sorau (Žory). Je to omyl, neboť Sorau (Žory), bylo v majetku ratibořsko - opavských knížat a Přemek Těšínský je společně se svým bratrem Semovítem získali až roku 1378. Viz LBUS II., s. 387, č. 7 ; s. 389, č. 9.

⁴³¹ LBUS II, s. 626, č. 2. K tomu podrobně J. DĄBROWSKI, Dziejje polityczne, s. 511, pozn. č. 1.

⁴³² LBUS II, s. 209, č. doplnit.

⁴³³ Urkunden zur Geschichte des Bisthums Breslau, hrsg. von GUSTAV ADOLF STENZEL, Breslau 1845 s. 320, č. 285.

kníže jeho hradby útokem a město obsadil.⁴³⁴ Není zcela patrné co tímto útokem Bolek II. Svidnický a hlavně Karel IV., jehož jménem se svídnický vévoda neustále zaklínal, sledovali. Jednalo se o bezprecedentní porušení privilegia, které Karel IV. osobně vratislavské kapitule udělil. Touto výsadou potvrdil, že město Grottkau (Grodków) bylo uděleno v léno jeho otcem Janem Boleslavovi III. Břežskému, který je později prodal vratislavskému biskupovi a kapitule. Karel IV. zároveň slavnostně slíbil svému leníkovi biskupovi, ochranu před nepřáteli. Dále potvrdil, že takový případný krok by byl znevážením císařského dekretu. Listinu znal velice dobře také svídnický kníže, který je na ní uveden jako svědek.⁴³⁵

Karel patrně přimhouřil nad Bolkovým počínáním oči, jako odměnu za nedávno vystavenou dědickou smlouvu, která upravovala případný nárok moravských Lucemburků na země svídnického vévody. Český král mohl mít také vlastní motivaci. A sice pokus pohnout podobným nátlakem vratislavskou kapitolu ke spojení s pražskou arcidiecézí.

Co se týkalo Bolkovy motivace, nejednalo se zde s největší pravděpodobností o bezprostřední územní zisk. Šlo spíše o jakýsi druh pomoci Václavovi Lehnicko - Břežskému získat zpět město, které kapitule prodal jeho otec.⁴³⁶ Ve prospěch tohoto tvrzení slouží také rozsouzení sporu mezi lehnicko - břežskými knížaty, které učinil Karel IV. 23. srpna 1359. V této listině se Václav Lehnicko - Břežský zavazuje vrátit svému bratrovi Ludvíkovi do šesti let město Grottkau (Grodków) s vipildou. Aby se tak mohlo

⁴³⁴ UGBB, s. 323, č. 286. Popis válečných událostí podrobně viz E. GOSPOS, Die Politik s. 84-87.

⁴³⁵ LBUS II, s.225-226, č. 28.

⁴³⁶ J. DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 509.

stát bylo ho nejprve třeba získat. Václav tedy požádal o pomoc Bolka II. Svidnického, kterému nedávno prodal polovinu Břehu (Brieg, Brzeg) a Olavy (Ohlau, Olawa). Svidnický kníže měl také další motivaci. Potřeboval totiž ukáznit vratislavskou kapitolu do patřičných mezí. Jednalo se o příliš suverénní postup při vybírání svato petrského haléře v jeho zemích. Nicméně celá akce nedopadla pro Bolka úspěšně, vratislavská kapitula mu dala jednoznačné ultimátum, buď se do měsíce se svým vojskem stáhne nebo bude exkomunikován a jeho země budou vrženy do klatby.⁴³⁷ Zástupci vratislavské diecéze se neváhali obrátit na hnězdenského arcibiskupa s prosbou o pomoc. Arcibiskup svolil k církevním trestům jak je upravovali synodální státu. Na druhou stranu zmocnil vratislavského biskupa tyto tresty po uplynutí jednoho měsíce z knížete sejmout.⁴³⁸ Arcibiskup neměl zájem rozpoutat střet, který by se mohl dotknout českého krále a destabilizovat pozici vratislavského knížectví.

Střetem s kapitulou Bolek II. nedosáhl žádného úspěchu, ale v praxi si potvrdil, že Karel IV. mu je ochoten tolerovat téměř vše, a že se na jeho podporu může bez obav spolehnout. Celou akcí také jasně demonstroval, své postavení ve Slezsku. Ukázkou vojenské síly podepřenou souhlasným postojem císaře jasně ukázal, kdo je nejmocnějším slezským knížetem.

Na počátku šedesátých let se na pořad dne dostala rovněž již téměř 30 let stará otázka Hlohovska. Právoplatná dědička části tohoto knížectví Konstancie Hlovská dosud žila v tichu klášterních zdí ve Starym Saczu.

⁴³⁷ UGBB, s. 324, č. 287.

⁴³⁸ UGBB, s. 328, č. 290.

Bolek II. si na svou sestru ochotně vzpomenu a přihlásil se o její práva. Pochopitelně se značnou dávkou zjištěnosti. Také v této záležitosti mu Karel IV. vyšel plně vstříc. Po dlouhých třech dekádech se tak svídnický vévoda znovu stal opatrovníkem majetku své sestry. Prostřednictvím tohoto správce ovládl města Hlohov, Tarnau (Tarnów) a Beuthen (Bytom) s vikpildami. Vypovídá o tom listina, kterou Konstancie vystavila 1. února roku 1360 a v níž jmenuje v případě smrti svého bratra správcem uvedených měst Karla IV. a jeho nástupce na českém trůnu.⁴³⁹ Jindřich Hlohovský musel tedy Bolkovi II. Svídnickému se skřípěním zubů odevzdat majetek, který tvořil Konstanciin vdovský podíl.⁴⁴⁰ Svídnický kníže se však z takto nabytého majetku dlouho netěšil, neboť jeho sestra záhy zemřela.⁴⁴¹ Bolkovi II. Svídnickému tak zbyla pouze polovina Hlohova, jenž patřila českému králi a tomu se měla po vévodově smrti vrátit.⁴⁴² Patrně v tuto dobu získal svídnický vévoda královskou polovinu Stínavy (Steinau, Ścinawa), která po jeho smrti připadla zpět České koruně.⁴⁴³ Získáním Stínavy (Steinau, Ścinawa) skončila doba Bolkovy územní expanze ve Slezku. Výjimku tvořilo pouze Kanth (Kały Wrocławskie), které Bolek společně se svou manželkou koupil od Boleslava III. Minstrberského pár měsíců před svou smrtí.⁴⁴⁴

⁴³⁹ *Silesiacarum rerum scriptores*, tom I, hrsg. von FRIEDRICH WILHELM von SOMMERSBERG, Lipsiae 1729, s. 961-962.

⁴⁴⁰ V listině z 23. listopadu 1363 se Bolek II. zavazuje Jindřichovi Hlohovskému vrátit Konstanciin vdovský podíl. Viz LBUS I, s. 182-183, č. 53.

⁴⁴¹ Konstancie zemřela mezi 1. únorem 1360 a 21. listopadem 1363. K. JASIŃSKI, *Rodowód II*, s. 42.

⁴⁴² LBUS I, s. 179-180, č. 50.

⁴⁴³ LBUS I, s. 185-186, č. 55.

⁴⁴⁴ LBUS I, s. 89-91, č. 5.

Nyní je třeba se pozastavit nad tím, proč Karel IV. zahrnul na přelomu páté a šesté dekády 14. století svídnického vévodu tak rozsáhlou přízní. Odpověď není nikterak obtížná. Bolek zúročil desetiletí během nichž se bránil přijetí svrchovanosti českého krále. Karlovi IV. se sice nakonec podařilo přimět Bolka II. k uzavření smlouvy, kterou kníže odkazoval své Svídnicko - Javorské knížectví potomkům Karla a Anny Svídnické. A právě zde byl zakopaný pes, manželství zůstávalo dlouho bezdětné, což de iure neumožňovalo, aby knížectví přešlo po Bolkově smrti k České koruně. Nic na tom nezměnilo ani narození dcery Elišky a teprve narození syna Václava dalo Karlovi klid.⁴⁴⁵ Drtivá většina Bolkových územních zisků spadá právě do období mezi narozením Elišky a Václava. V okamžiku kdy Karel získal mužského dědice jeho štědrost poklesla. Osobou budoucího krále Václava IV. bylo knížectví definitivně spojeno s českým státem, a proto nebylo potřeba pokračovat v zahrnování svídnického knížete dalšími a dalšími dary.

Nejednalo se o jediný důvod útlumu Bolkovy expanzivní politiky. Tato stagnace v neposlední řadě souvisela s koupí Dolní Lužice Karlem IV. Obchod, na kterém se svídnický kníže významným způsobem podílel, pro něj představoval obrovské finanční zatížení. Díky němu se mu nedostávalo prostředků na další dobývání majetků ve Slezsku.⁴⁴⁶

⁴⁴⁵ K tomu kapitola Diplomatické mise Karla IV. za zajištění Svídnicko - Javorského knížectví

⁴⁴⁶ K tomu viz kapitola Koupě Dolní Lužice.

3.6.3.3.Koupě Dolní Lužice

V posledním desetiletí svého života participoval Bolek II. Svidnický na převzetí držav braniborských Wittelsbachů císařem Karlem IV. Svidnický vévoda měl na celém podniku zásadní podíl, který český král po zásluze odměnil doživotním propůjčením Dolní Lužice a s ní spojeného markraběcího titulu.

Karel IV. se o majetek braniborských Wittelsbachů zajímal od svého nastoupení na říšský trůn.⁴⁴⁷ Zejména Braniborsko a jeho kurfiřtský hlas přitahovalo jeho pozornost. Samotná Dolní Lužice se mezitím dostala smlouvou z 8. října 1353 do držení míšeňských Wettinů.⁴⁴⁸ V této době opadl také zájem Karla IV. Jeho pozornost se přesunula na získání Horní Falce.⁴⁴⁹ Zde je nutno odmítnout tvrzení K. Pieradzke, že v březnu uzavřel Karel IV. s Ottou a Ludvíkem Wittelsbašskými smlouvu, kterou mu oba bratři dávali právo vykoupit Dolní Lužici ze zástavy s tím, že pokud by se braniborská markrabata nedočkala mužských potomků měla připadnout synovi českého krále Václavovi.⁴⁵⁰ Karel IV. nemohl takovou smlouvu v roce 1353 z jednoho prostého důvodu uzavřít, neboť v onu dobu neměl syna. Prvorozený Václav zemřel v roce 1351 a do narození budoucího krále Václava IV chybělo dlouhých osm let. Datování listiny je potřeba posunout o desetiletí vpřed a přiřadit jí až

⁴⁴⁷ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 121.

⁴⁴⁸ WALDEMAR LIPPERT, Wettiner und Wittelsbacher, sowie die Niederlausitz im 15. Jahrhundert, Dresden 1894. s. 85.

⁴⁴⁹ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 121.

⁴⁵⁰ KRÝSTYNA PIERADZKA, Bolko II. Świdnický na Łużicach, in: Sobótka II., 1947, s. 92-109, zde s.95. Listina otištěna v CDBrand, II/2, s. 346-347.

k jednání, která vedl Karel IV. s Wittelsbachy v březnu roku 1363 v Norimberku.

Novou příležitost intenzivně se angažovat v severoněmeckých záležitostech nehodlal český panovník propásnout. Karel IV. obratně využil rozkolu, ke kterému došlo uvnitř Wittelsbašského rodu a hojně z něho těžil.⁴⁵¹ V roztržce se postavil na stranu bratří Ludvíka Římana a Oty Braniborského. S oběma syny Ludvíka Bavora uzavřel v březnu roku 1363 na říšském sněmu v Norimberku dědickou smlouvu. Tato úmluva byla uzavřena ve prospěch Karlova syna Václava, jeho potomků, případně další potomků českého krále, případně moravského markrabího Jana Jindřicha. Zajišťovala Lucemburkům, v případě bezdětné smrti obou bratří, Braniborsko včetně kurfiřtského hlasu a Dolní Lužici. Součástí smlouvy byla také dohoda, že zmíněné země mohou být uděleny v léno Janu Jindřichovi nebo Bolkovi II. Svidnickému.⁴⁵²

Posílit svazek mezi braniborskými markrabaty a českým králem měl rovněž sňatek. Manželkou mladšího z obou bratří Oty se měla stát v tu dobu pětiletá dcera Karla IV. a Anny Svidnické Eliška. Mladičká princezna byla praneteří Bolka II. a tedy jeho potenciální dědičkou. Tento dědický nárok byl uveden také v zásnubní smlouvě. Případné připadnutí Svidnicko - Javorského knížectví Otovi Braniborskému mělo být z jeho strany kompenzováno odstoupením Dolní Lužice českému králi.⁴⁵³ Mohlo by se zdát, že se z Karlovy strany jednalo o lehkovážné hazardování s knížectvím, o které tak

⁴⁵¹Jednalo se o spor mezi Štěpánem Dolnobavorským a braniborskými markrabími Otou a Ludvíkem Římanem, který vypukl kvůli dědictví po Menhardu Tyrolském. K tomu L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 121-122.

⁴⁵² RBM VII, s. 827-829, č. 1366.

⁴⁵³ RBM VII, s. 829-831, č. 1367, 1368.

dlouho usiloval. Český panovník měl však celou záležitost pevně v rukou a patrně nevěřil, že by mělo ke svatbě dojít. Ostatně Elišce bylo pouhých pět let, a proto do sňatku zbývala ještě dlouhá doba. Budoucnost ukázala, že se Karel IV. necítil smlouvou nijak pevně vázán. A Elišku při první příležitosti z její povinnosti vyvázal. Její místo zaujala jiná podstatně zkušenější Lucemburkovna, Karlova dcera z prvního manželství Kateřina.

Dolní Lužice se týkala třetí ze smluv. Ta dávala Karlovi a Bolkovi Svidnickému právo vyplatit Dolní Lužici ze zástavy od Fridricha Míšeňského.⁴⁵⁴ Tento výkup byl, vedle naděje na získání Braniborska, hlavní cíl oněch komplikovaných jednání.⁴⁵⁵

Další schůzka ohledně Dolní Lužice proběhla mezi Karlem a braniborskými Wittelsbachy v dubnu následujícího roku v Pirně. Jednání se účastnil také Bolek II. Svidnický, jemuž v celé záležitosti připadlo jedno z nejdůležitějších míst. Karel se v Pirně setkal s Ludvíkem a Ottou tentokrát již s jasnou představou, že jeho cílem je vykoupení Dolní Lužice z rukou míšeňských Wettinů. 14. dubna byly dohodnuty podmínky, za kterých může k výkupu dojít. Částka byla stanovena na 21 000 hřiven stříbra a na 10 000 kop pražských grošů, polovina sumy měla být promptně splacena do uplynutí jednoho roku.⁴⁵⁶ Bolek II. Svidnický projevil ochotu se do celé transakce zapojit.⁴⁵⁷ O sedm dní později se Karlovi zavázal poskytnout na výkup částku 9 000 kop pražských grošů. Za takto rozsáhlé podílnictví na celém obchodu se měl stát po dobu svého života držitelem Dolní

⁴⁵⁴ RBM VII, s. 831, č. 1369.

⁴⁵⁵ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 122.

⁴⁵⁶ W. LIPPERT, Wettiner und Wittelsbacher, s. 288, č. 116.

⁴⁵⁷ RI VIII, č. 7117.

Lužice a honosit se titulem markrabího.⁴⁵⁸ Zároveň měl v nově získané zemi fungovat jako zástupce mladičského krále Václava. Za to bylo Bolkovi zaručeno, že Dolní Lužice nemůže být braniborskými Wittesbachy vykoupena z jeho rukou.⁴⁵⁹ Zapojením Bolka II. do této transakce se podařilo Karlovi zabít dvě mouchy jednou ranou. Za prvé získal od svídnického vévody značné finanční prostředky na výkup. V druhém plánu se mu podařilo vévodu finančně oslabit natolik, že již nebyl schopen pokračovat v expanzivní politice ve Slezsku, která mohla způsobit nevoli ostatních piastovských knížat.

V Pirně byla rovněž obnovena zasnubní smlouva mezi Otou Braniborským a Eliškou a to zejména kvůli papežské dispens, která jim byla udělena.⁴⁶⁰ V listině bylo rovněž nově pojednáno o otázce Svídnicko - Javorského knížectví. Čerstvá dohoda zněla v tom smyslu, že Svídnicko - Javorské knížectví má Elišce připadnout v případě bezdětné smrti jejího bratra Václava. Český král neměl tentokrát obdržet za Svídnicko - Javorské knížectví Dolní Lužici, jak bylo dohodnuto před rokem, ale tak zvanou "*lande ubir der Oder*".⁴⁶¹ Toto území zahrnovalo Neumarkt, zemi Barnim a fojtsví v Lubušsku.⁴⁶² Tato změna byla pochopitelná, neboť Dolní Lužici se chystal získat český král koupí. Smlouva rovněž obsahovala klauzuli, že v případě Eliščiny bezdětné

⁴⁵⁸ První doklad o užívání titulu pochází z 23. listopadu 1364. Viz Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens, Kreis und Stadt Glogau, Bd. XXXVIII, hrsg. von Konrad Wutke, Breslau 1915, s. 1, č. 3.

⁴⁵⁹ W. LIPPERT, Wettiner und Wittelsbacher, s. 287, č. 114.

⁴⁶⁰ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 123.

⁴⁶¹ LBUS I, s. 508-510, č. 10.

⁴⁶² L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 123.

smrti má Svídnicko - Javorsko připadnout českému králi.⁴⁶³ Tímto ustanovením Karel IV. značně překročil pravomoci, které ke knížectví měl. Legitimními dědici byli pouze Václav a Eliška nikoliv český král. Pokud by se stal českým králem například některý z moravských Lucemburků neměl na Svídnicko - Javorské knížectví nárok. Všechny tyto kombinace byly však natolik složité a jejich naplnění natolik vzdálené, že spíše než jako reálný plán sloužily k získání náklonnosti braniborských Wittelsbachů. Ve skutečnosti se Karel IV. Svídnicka - Javorska, jehož získání věnoval tolik času a energie, vzdát nehodlal. To se ukázalo o další rok později. V květnu roku 1365 zemřel Ludvík Říman, postavení Oty Braniborského bylo ještě více oslabeno. Toho bleskurychle využil Karel IV. Elišku provdal za Albrechta III. Habsburského, aby utužila smír mezi českým králem a Habsburky. Ota se musel spokojit s Karlovou dcerou Kateřinou.⁴⁶⁴ Touto elegantní rošádou zbavil český král braniborského markrabího jakéhokoliv nároku na země Bolka II. Svídnického.

K uzavření celé záležitosti došlo v listopadu roku 1367 v Gubenu, kdy se Karlovi IV. podařilo pohnout Otou Braniborského k definitivnímu odprodeji Dolní Lužice.⁴⁶⁵ Tento obchod posvětil také zástavní držitel země Bolek. 13. ledna roku 1368 rezignoval Ota na Dolní Lužici ve prospěch krále Václava IV. a ta byla tak také de iure připojena

⁴⁶³ LBUS I, s. 510, č. 10. K tomu viz Lenka BOBKOVÁ, Markrabství Braniborské v rukou Lucemburků, in: Koruní země v dějinách českého státu II., Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obyvatel ve 14.-16. edd. Lenka BOBKOVÁ, Jana KONVIČNÁ, Praha 2005, s. 162.

⁴⁶⁴ D. VELDTTRUP, Zwischen Eherrecht, s. 387 an.

⁴⁶⁵ L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 124.

k českému státu.⁴⁶⁶ Už stačilo „počkat“ jen na smrt zástavního držitele. Nebyl však důvod k obavám, že by svídnický vévoda nějakým způsobem zneužil svého postavení lužického markraběte.

Jak již bylo řečeno fungoval Bolek II. Svídnický v Dolní Lužici, jako zástupce českého krále. O tom, že svídnický vévoda postupoval v Dolní Lužici zcela v zájmu Lucemburků, a měl jejich plnou důvěru, svědčí listina z 12. listopadu 1367 vydaná v Gubenu. Václav IV. v ní potvrzuje Lubušsku (Lebus) „*alle lehnem und genade und geystlichen eynunge, die der hochgeborene fuerste her Bolke hertzoge zu Slesien und marggraf zu Lusitz und herre zu der widnitz unser ... lieber oheim getan hat oder noch tut...*“.⁴⁶⁷

Bolek II. se nehonosil pouze titulem markrabího, ale v dolnolužických záležitostech se skutečně aktivně podílel jak o tom svědčí řada listin vydaných ve prospěch tamních měst⁴⁶⁸

Získání Dolní Lužice představovalo pro Bolka II. největší územní zisk. Jeho faktická využitelnost je ale diskutabilní. Ovládnutí tohoto území bezpochyby zvýšilo lesk majestátu svídnického vévody, který tak ještě výrazněji zaujal první pozici mezi slezskými knížaty. Takto rozsáhlou investicí se však neúměrně finančně vyčerpal. Důsledky toho se projevíly po jeho smrti, kdy se vdova

⁴⁶⁶ Codex iuris Bohemici 2/II, ed. HERMENEGILD JIREČEK, Praha 1896, č. 584.

⁴⁶⁷ Die Urkunden der Sommerfelder Stadtarchivs in Regesten, in: Niederlausitzer Mitteilungen, tom. XXV., hrsg. von R. MODERHACK, Guben 1905, s. 57, č. 5.

⁴⁶⁸ K Bolkově vládě v Dolní Lužici viz K. PIERADZKA, Bolko II. Świdnický na Łużicach, s. 100-103. Zde uveden rovněž výčet pramenů k této problematice.

Anežka potýkala s finančními potížemi. Z Bolkovy strany se jednalo o megalomanský projekt, který měl potěšit ego stárnoucího vévody. Praktické využití však bylo minimální.

Nabytí Dolní Lužice nepředstavovalo jediný úspěch Bolkovy územní politiky mimo samotné Slezsko. V roce 1367 snad na přání Karla IV., koupil od naumburského biskupa panství s městem Střela (Strehla) a Elsterwerda, dále Dahlen, Hirschstein, Gröba, Lössing, Tiefenau, Friedemannwalde.⁴⁶⁹ Ziskem tohoto území vytyčil západní hranici svého panství. Jaký byl faktický význam jeho vlády pro tuto oblast, však nelze na základě dochovaných pramenů určit. Vzhledem ke geografické poloze a době, která byla Bolkovi II. dána, lze předpokládat, že jeho zásah do dějin těchto statků nebyl nikterak významný.

4. Úřad královského hejtmána ve Svidnicko - Javorském knížectví⁴⁷⁰

Úřad hejtmána tvořil za prvních Lucemburků jeden ze základních pilířů státní správy. Byl zřizován ve všech zemích Lucemburského impéria, které byly jejich přímým

⁴⁶⁹L. BOBKOVÁ, Územní politika, s. 125, K. PIERADZKA, Bolko II. Świdnicki na Łużicach, s.101.

⁴⁷⁰ K úřadu slezského hejtmána: Zigmunt WOJCIECHOWSKI, Ustroj polityczny 1327/1329-1400, in: Historja Śląska odnejdawniejszych czasów do roku 1400, red. S. Kutrzeba, tom. 1. Kraków 1933; Stanisław ŚRENIOWSKI, Historia ustroju Śląska, Katowice 1948; Jan KAPRAS, Právní dějiny zemí Koruny české, díl II/1., Praha 1913; Otfried PUSTEJOVSKY Schlesiens Übergang an die böhmische Krone. Machtpolitik Böhmens im Zeichen von Herrschaft und Frieden, Köln 1975; Joachim BAHLCKE Das Herzogtum Schlesien im politischen System der Böhmischen Krone, in: Zeitschrift für Ostmitteleuropaforschung 44, 1995, s. 27-55. Uvedená literatura však akcentuje téměř výhradně úřad hejtmána vratislavského.

majetkem. Základ tomuto systému položil Jan Lucemburský a později na něj navázal jeho syn Karel IV.⁴⁷¹

Vznik úřadu královských hejtmanů ve Slezsku šel ruku v ruce s expanzivní politikou obou prvních Lucemburků. Výjimku netvořilo ani Svidnicko-Javorské knížectví.⁴⁷² První krok ke zřízení úřadu hejtmana byl učiněn již za života Bolka II. Svidnického roku 1353 listinou kterou, odkazuje svidnický kníže své země neteři Anně a jejím dědicům.⁴⁷³ V této listině mimo jiné uděluje své knížectví v doživotní užívání své manželce Anežce Habsburské⁴⁷⁴ s tím, že jí po

⁴⁷¹ Úřad hejtmana byl Janem Lucemburským zřízen ve Vratislavském knížectví roku 1337, v Hlohově 1331, v Horní Lužici 1336, v Chebsku 1322, Karel IV. pak v této praxi pokračoval a ustanovil úřad ve Frankenštejnku 1351, v Horní Falci 1357 a v Dolní Lužici 1371.

⁴⁷² K úřadu svidnicko - javorského knížectví ke sledovanému období však pouze velice stručně Herrmann GROTFEND, Die Landeshauptleute der Fürstenthümer Schweidnitz und Jauer, in: ZGS 12, 1874, s. 45-63; Die Landständische Verfassung von Schweidnitz - Jauer, in: Codex diplomaticus Silesiae XXVII. hrsg. von GUSTAV CROON, Breslau 1912. K úřadu hejtmana pak především, s. 63-73; nejnověji pak DAGMAR ADAMSKA, Czeski ryczer na świdnickim dworze - przyczynek do kultury politycznej czeskich starostów w księstwie świdnicko - jaworskim, Koruní země v dějinách českého státu II, v tisku.

⁴⁷³ Listina z 3.7. 1353, CDS XXVII, s. 171-173, č. 6; LBUS I, 497-498, č. 12.

⁴⁷⁴ Jednalo se o nestandardní postup vdova po slezském knížeti se musela spokojit pouze s vdovským dílem. Zbytek dědictví připadl mužským dědicům. Viz případ Bolkovi sestry Konstancie, která musela vzít za vděk městem Hlohovem a kasteláníi Hlohovskou a Tarnowskou. Podobně to mělo být také u Bolkovi manželky, která se podle svatební smlouvy měla spokojit s vdovským podílem, zapsaným na městě Strigau s vikpildou. Tímto krokem se Bolek II. projevil vůči manželce velice velkoryse, a vůči Lucemburkům do jisté míry zlomyslně. Svatební smlouva Bolka Svidnického viz Regesten zur schlesischen Geschichte 1338-1342, in:

své smrti zakazuje „...keinen burgraven, pflegr odir amptman uf vesten, husern, in stete odir landen vorkeren enderen odir wechsiln sol...“⁴⁷⁵ zároveň stanoví, že si má vybrat čestného a spolehlivého šlechtice (*Bedirman*), který bude dělat tyto věci za ní a na kterého se bude také moci spolehnout Anna Svidnická se svými potomky.⁴⁷⁶

Je otázkou do jaké míry ustanovení úřadu hejtmana vycházelo od Bolka Svidnického,⁴⁷⁷ nebo jestli bylo do listiny vloženo na přání Annina manžela Karla IV. Je možné, že vzniklo vzájemnou dohodou a vyhovovalo oběma panovníkům. Ostatně toto opatření mělo pro oba několik praktických důvodů. Bolek si jistě dobře pamatoval, jak dopadla jeho sestra Konstancie po smrti svého manžela Přemka Hlohovského, kterou o vdovský podíl připravena agresivní politikou Jana Lucemburského. Aby zabránil opakování obdobné situace, bylo z Bolkova pohledu nezbytné najít zemi reprezentanta. Ten měl být v případě potřeby schopen zorganizovat vojsko k obraně knížectví a v případě nutnosti vojenské konfrontace se měl postavit do jeho čela. To jistě dobře chápal i Karel IV.,

Codex Diplomaticus Silesiae Bd. XXX, hrsg. von Konrad WUTKE, Erich RANDT, Breslau 1930, s. 21-22 č. 6101.

⁴⁷⁵ LBUS I, s. 497-498, č. 12; CDS XXVII, s. 171-173, č. 6.

⁴⁷⁶ Tento úředník měl dříve než bude uveden do úřadu složit slib Anně Svidnické a jejím dědicům. „... und daz derselbe czuvor sich aller gelube eyde und trewenvorbunden habe der obgen. Unsirn vrowen der kuniginne oder ihre iren erbin, gleich seinen vorvarn, an dez stat her gesetczet wirdit“. CDS XXVIII, s. 171-173, č. 6; LBUS I, 497-498, č. 12.

⁴⁷⁷ Úřad hejtmana byl ve Svidnicko - Javorském knížectví znám již ze 20. let 14. století. Hejtman za nepřítomnosti knížete plnil funkci jeho zástupce Sám Bolek II. hejtmana jmenoval v roce 1328, když odjel do Uher. Viz Regesten zur schlesischen Geschichte (1327-1333), in : Codex Diplomaticus Silesiae Bd. XXII, hrsg. von Colmar Grünhagen, Konrad WUTKE, Breslau, 1903, č.4863.

protože ani on si nemohl být jistý, tím kdo a kdy vznese nárok na knížectví nebo na jeho část.⁴⁷⁸ Hrozilo také nebezpečí, že se po skončení pevné knížecí vlády dostane kněžna Anežka do střetu se svými poddanými, nebo že někdo zvenčí využije vévodovy smrti k vyrovnání účtů za staré spory a křivdy.

Existence další listiny vydané téhož dne dokládá, že úvahy o zřízení úřadu hejtmana nebyly pouze nějakou nahodilou myšlenkou.⁴⁷⁹ V této listině potvrzuje Karel IV. všechna práva a privilegia udělená svídnicko - javorským jeho manželkou Annou Svídnickou. V bodě, jenž se týká úřadu hejtmana, se Anna za sebe a za své dědice zavázala, že nebude jmenovat hejtmanem nikoho jiného než šlechtice, narozeného a usazeného ve Svídnicko- Javorském knížectví.⁴⁸⁰ Je zřejmé, že toto ustanovení nevycházelo od tehdy třináctileté Anny. Je možné, že si toto privilegium vymohla šlechta a města Svídnicko - Javorského knížectví. Pravděpodobnější je však, že to byl jeden z kroků, kterým se Karel IV. snažil získat přízeň svídnicko - javorských stavů.⁴⁸¹

Privilegium, které se týkalo úřadu hejtmana, pak Karel IV. svídnicko-javorským stavům znovu potvrdil po smrti Bolka II. Svídnického listinou z 12.října 1369, již vydal

⁴⁷⁸ Nárok na dědictví po Bolkovi II. si mohl činit například Bolkův synovec Bolek II. Minstrberský jako jeho nejbližší příbuzný.

⁴⁷⁹ 3.7. 1353. Viz CDS XXVIII, s. 179, č, 12.

⁴⁸⁰Tamtéž, „*Auch globen wir und wellen in die obgenante furstenthum und herschaft keynen hauptman...setzen in keynen ceiten ,er sey der eynbiderman und wolgesessen und geboren aus dem selbigen lande*“.

⁴⁸¹ Karel zde navázal na Inaugurační diplomy svého otce a privilegia , která Jan Lucemburský udělil vratislavský a budyšínským stavům. Za Karlovi vlády se jednalo již jen o jakési kliše, kterým se panovník necítil striktně vázán a které bylo, často porušeno. Srovnej dále.

jménem svého syna Václava IV. V této listině došlo ke zpřesnění privilegia v tom smyslu, že jak Svídnicko, tak také Javorsko mají mít jednoho společného hejtmana.⁴⁸²

Tímto ustanovením Karel IV. jasně deklaroval vůli, vytvořit z obou knížectví, jež sjednotil pod svou vládou Bolek II. Svídnický, jeden administrativní celek.

Karel IV. v této listině rovněž jasně poukázal na to, že tím kdo bude určovat budoucího hejtmana bude český panovník. Nikoliv manželka Bolka II. Anežka Habsburká, nebo po její smrti stavy Svídnicko-javorského knížectví, jak si to přál svídnický kníže.⁴⁸³ Tímto nařízením si Karel IV. zajistil, že do úřadu bude jmenován úředník jemu loajální, který bude prosazovat a chránit především jeho zájmy. Anežce nezbylo nic jiného než se s Karlovým rozhodnutím smířit a akceptovat postavení panovnice *de iure*, jejíž výkonná moc byla do značné míry omezena a podřízena zájmům českého panovníka. Svídnická kněžna zůstala sice nadále hlavou svého knížectví (do značné míry ovládala vnitřní správu knížectví), ale skutečná politická moc přešla do rukou hejtmana respektive jím reprezentovaného českého krále.

V obou výše uvedených listinách pro Svídnicko-Javorské knížectví navázal Karel IV. v bodě obsazování úřadů na Inaugurační diplomy svého otce.⁴⁸⁴ Jan Lucemburský v nich sliboval české a moravské šlechtě mimo jiné to, že všechny úřady bude obsazovat pouze Čechy respektive Moravany.⁴⁸⁵

⁴⁸² „ ... *daz wir yn beiden landen zu der Schweidnicz odir der Jauwor eynen haubtman geben setzen sullen*“. CDS XXVII s. 129, č.12

⁴⁸³ Karel oznamuje, „*Das wir...eynen haubtman ...geben und sessen sullen*“. CDS XXVIII., s. 129, č.12.

⁴⁸⁴ CDM VI, s.37-38, č.49.

⁴⁸⁵ CDM VI., s.37-38, č, 49

Stejnou výsadu udělil Jan Lucemburský Vratislavskému knížectví.⁴⁸⁶

V uplatňování tohoto privilegia v praxi existoval mezi oběma slezskými knížectvími zásadní rozdíl. Vratislavské knížectví získal Jan Lucemburský v době, kdy jeho postavení ve Slezsku nebylo definitivně zajištěno a Jan se musel neustále obávat útoku ze strany polského krále. Nemohl proto připustit oslabení své mocenské pozice ve Vratislavském knížectví, které tvořilo hlavní oporu jeho moci ve Slezsku. Z tohoto důvodu byli od počátku, ve shodě s Janovým privilegiem, Vratislavskými hejtmany jmenováni šlechtici z Vratislavského knížectví, případně městská rada Vratislavi.⁴⁸⁷ Tato praxe se změnila až v posledním

⁴⁸⁶ „Nullum eciam alium preterquam aliquem terrigenam ydoneum ipsi terre capitaneum preficemus aut prefici paciemur“. LBUS I., s. 68, č. 9.

K úřadu vratislavského hejtmana podrobněji: Tobias GÖRLITZ, *Verfassung, Verwaltung und Recht der Stadt Breslau 1, Würzburg 1962*; Ivan HLAVÁČEK, *Prolegomena do historii kancelarii i diplomatyki czeskiego królewskiego urzędu starościńskiego we Wrocławiu w czasach przedhusyckich*, in: *Sobótka 1981*, s. 103-115; Ewa WÓLKIEWICZ, *Capitaneus Silesie. Królewscy namiestnicy księstwa wrocławskiego i Śląska w XIV-XV wieku*, in: *Monarchia w średniowieczu. Władza nad ludźmi, władza nad terytorium*, ed. Jerzy PYSIAK, Anna PIENIĄDZ - SKRZYPCZAK, Marcin Rafał PAUCK, Warszawa - Kraków 2002 s. 169-225; Johannes KOPIETZ, *Die böhmische Landeshauptmanschaft in Breslau unter dem König Johann und Karl IV.*, Breslau 1907; Mlada HOLÁ, *Vratislavští hejtmané. Reprezentanti královského majestátu prvních Lucemburků na českém trůně (1335-1378)*, in: *Lesk královského majestátu: pocta prof. PhDr. Františku Kavkovi CSc. k nedožitým 85. narozeninám*, ed. Lenka BOBKOVÁ, Mlada HOLÁ, s. 161- 175.

⁴⁸⁷ Byli to: Konrád z Borsnice (1336-1337), Jindřich z Haugvic (1337-1339), Konrád z Falkenheinu (1343-1357, 1343-1357, 1358-1360), Jindřich ze Sterče (1341-1343), městská rada Vratislavi (1361-1369) viz. *Reprezentanti královského majestátu prvních Lucemburků na českém trůně (1335-1378)*, s. 169.

desetiletí vlády Karla IV. V tu dobu se na post vratislavského hejtmana začali prosazovat dvořané blízcí panovníkovi Rovněž Karlův syn a nástupce Václav IV. uděloval na počátku své vlády vratislavské hejtmanství dvorským úředníkům.⁴⁸⁸

Situace ve Svidnicko-Javorském knížectví byla odlišná. Po smrti Bolka II. Svidnického byla pozice Karla IV. a později jeho syna Václava IV. ve Slezsku již natolik silná, že si mohl dovolit ignorovat sliby dané v minulosti svídnicko-javorským stavům. Do funkce svídnicko-javorského hejtmana byli od počátku jmenováni čeští šlechtici, kteří zaujímali významné místo na královském dvoře.⁴⁸⁹

Ke změně této praxe došlo na sklonku vlády Václava IV. ve druhém desetiletí 15. století. Od této doby se do úřadu hejtmana prosazuje v obou knížectvích slezská šlechta.⁴⁹⁰ Tato změna úzce souvisela s poklesem královské moci za Václava IV. a jeho kolísavým zájmem o vládní záležitosti.

Právní nedostatek, jenž se týkal původu a majetkového vlastnictví, se čeští hejtmani snažili zmírnit budováním pozemkových držav ve Svidnicko - Javorském knížectví. Tímto

⁴⁸⁸ Hejtmany ve Vratislavském knížectví byl v Čechách zdomácnělý míšeňský šlechtic Těma z Koldic(1369-1383), čeští šlechtici Heřman z Choustníka (1383-1389), Jindřich z Dubé (1389-1395), Štěpán z Opočna (1395-1397), Beneš z Choustníka (1400-1408), Jan z Chotěmic (1408-1413). Viz. L. BOBKOVÁ, Velké dějiny zemí Koruny české IVa, s.658.

⁴⁸⁹ Českými hejtmany ve Svidnicko - Javorském knížectví byli Beneš z Choustníka (1385-1403), Jan Krušina z Lichtenburka (1404-1407), Jan z Chotěmic (1407-1412). Viz. CDS XXVIII, s. 70-71.

⁴⁹⁰Jan Kochinmeister (1412-1414), Zikmund z Pohořelce (1415-1417), Jindřich z Lažan (1417-1419), CDS XXVIII, s. 71. Podobná situace nastává ve Vratislavském knížectví kde je od roku 1413 hejtmanem Jindřich z Lažan. Viz. L. BOBKOVÁ, Velké dějiny zemí Koruny české IVa, s. 658.

aktem vyhověli alespoň požadavku vlastnit v knížectví nemovitý majetek.

Jaký byl postoj svídnicko - javorských stavů k porušování jejich práv lze na základě dochovaných pramenů jen obtížně určit. Nezdá se ovšem, že by proti porušování privilegia o domácím původu úředníků, nějakým zásadním způsobem protestovaly. Zůstává však otázkou, co by případná stížnost k panovníkovi zmohla. Prakticky totiž neexistoval způsob jak by mohly svídnicko - javorské stavy dodržování svého privilegia vymáhat. Jejich mocenská pozice byla v porovnání s pozicí českých a moravských stavů, nesrovnatelně slabší.⁴⁹¹ Svídnicko - javorská šlechta byla v porovnání českými pány pouhými chudými příbuznými. Co se měst týká těm by případný neúspěch mohl přinést těžkou ekonomickou újmu, kterou nehodlala riskovat.

Každopádně na uvedení hejtmanského úřadu v život se muselo počkat do smrti Bolka II. Svídnického v roce 1368. Prvním královským úředníkem, u kterého se setkáváme s titulem svídnicko-javorského hejtmana byl český šlechtic Beneš z Choustníka, jenž v pramenech vystupuje s tímto titulem od roku 1385.⁴⁹²

Nelze si však představit, že by Karel IV. nechal vládnout stárnoucí Anežku Habsburskou zcela samostatně. Otázkou

⁴⁹¹ V tomto případě byla pozice svídnicko - javorských stavů zcela jiná než v případě českých a moravských stavů na jejichž názory musel brát českých, král jak o tom svědčí odvolání Maistas Carolina Karlem IV., či zajetí Václava IV. českým panstvem. Rovněž stavy vratislavského knížectví mohli ve třicátých a čtyřicátých letech, těžít při jednání z českým králem z napětí které panovalo mezi českým a polským panovníkem.

⁴⁹² O Benešovi z Choustníka jako hejtmanu ve Svídnicko- Javorském knížectví viz níže.

proto je, jak vypadala správa Svidnicko - Javorského knížectví před nástupem Beneše z Choustníka a kdo zastupoval zájmy panovníka v nově získaném slezském knížectví. Ke zřízení a obsazení úřadu královského hejtmana jistě nedošlo hned roku 1368. V tu dobu podnikl Karel IV. korunovační cestu do Itálie a proto nemohl svého zástupce jmenovat. O tom, že bylo nezbytné pověřit dohledem nad Svidnicko - Javorským knížectvím některého z Karlových úředníků svědčí zpráva žitavského písaře Jan z Gubenu. V září roku 1368 využil lužické Šestiměstí oslabeného postavení Svidnicko - Javorského knížectví. Jeho vojska vedená Zhořeleckými napadla a zničila městečko Neuhaus patřící Bolkově vdově Anežce.⁴⁹³ Celý spor musel řešit pražský arcibiskup Jan Očko z Vlašimi, pověřený po dobu Karlovi nepřítomnosti řízením českého státu. Z tohoto titulu provizorně rovněž suploval královského zástupce ve Svidnicko - Javorském knížectví, které čerstvě připadlo českému panovníkovi. Anežka Habsburská se obrátila na pražského arcibiskupa s žádostí, aby tuto nespravedlnost vyřešil. Pokud by se tak nestalo hrozila kněžna tím že se o pomoc obrátí ke svým příbuzným polskému a uherskému králi.⁴⁹⁴ To byl pro Karla IV. další impuls, aby pověřil některého ze svých úředníků dohledem nad počínáním svídnické kněžny.

Karel IV. začal řešit problém správy Svidnicko - Javorské knížectví bezprostředně po svém návratu z Itálie. Český panovník se snažil již dříve spojovat správu jemu přímo podléhajících slezských území v rukou vratislavského

⁴⁹³ Jahrbuechern des Johanes von Guben, in: *Scriptores rerum Lusatiae I.*, hrsg. von Ernst Friedrich HAUPT, Zittau 1837 s. 34-36

⁴⁹⁴ Tamtéž.

hejtmana⁴⁹⁵. Roku 1369 jmenoval hejtmanem Vratislavského knížectví svého předního dvořana a důvěrníka Těmu z Koldic.⁴⁹⁶ Těma z Koldic byl pro tento úkol osobou více než vhodnou. Byl blízkým spolupracovníkem Karla IV. a také osobou přijatelnou pro slezské stavy navzdory tomu, že nepocházel ze Slezska. Byl míšeňským šlechticem usazeným v Čechách, ale jeho předci vlastnili ve Slezsku rozličné majetky a nacházeli se ve službách slezských Piastovců.⁴⁹⁷ Jeho míšeňský původ mohl být naopak kladem, protože z Míšeň pocházelo větší množství šlechtických rodů usazených ve Slezsku.⁴⁹⁸ Těma z Koldic ostatně pracoval na tom, aby v knížectví získal rozsáhlý nemovitý majetek a tím vyhověl podmínce muže v knížectví usazeného.

Těma z Koldic se svým povinností v knížectví Svidnicko-Javorském skutečně věnoval. V letech 1369-1381 je možno jeho přítomnost ve Svidnicko-Javorském knížectví dosvědčit celkem ve dvaceti případech.⁴⁹⁹ Jedná se o poměrně vysoké číslo. Jako přední dvořan pobýval Těma z Koldic často v

⁴⁹⁵ V roce 1359 je vratislavský hejtman doložen jako správce Namyslovska a královské poloviny Hlohovska. Viz M. HOLÁ, Vratislavští hejtmané, s. 167-168.

⁴⁹⁶ Kurt TRUÖL, Die Herrn von Colditz und ihre Herrschaft, Leipzig 1914.

⁴⁹⁷ Tomasz JUREK, Obce rytirske na Śląsku, Poznań 1996, s. 243-244; Roman SEKOWSKI, Herbarz szlachty śląskiej, tom. I., Kraków 2002, s. 392-393.

⁴⁹⁸ T. JUREK, Obce rytirske, s. 243-244; R. SEKOWSKI, Herbarz szlachty I., s. 392-393

⁴⁹⁹ Landbuch Księstw Świdnickiego i Jaworskiego, tom I., ed. TOMASZ JUREK, Poznań 2000, s. 71, č. 282; s. 73, č. 361; s. 120, č. 612; s.121, č. 617; s. 128, č. 655; s. 130, č. 666; s. 162-163, č. 860; s. 172, č. 934; s. 175, č. 936; s. 179, č. 960; s. 179-180, č. 961; s. 190, č. 1020; s. 191, č. 1024; s. 196, č. 1051; s. 198, č.1058; s. 198, č. 1059; s. 217, č. A17; s. 230-231, č. A51; s. 233, č. A57; s. 239, č. A71.

blízkosti Karla IV. a jeho přítomnost na panovníkově dvoře byla nezbytná.

O tom, že Těma z Koldic vykonával po smrti Bolka Svidnického funkci královského zástupce ve Svidnicko - Javorském knížectví svědčí skutečnost, že ho Karel IV. vyslal do Svidnice, aby tam dohlížel na provedení panovníkova nařízení. Toto nařízení se týkalo majetkových poměrů. Karel IV. v něm nařizoval, aby veškerý majetek, který byl rozchvácen po smrti Bolka II. Svidnického, byl navrácen.⁵⁰⁰ Karel IV. reagoval vysláním Těmi z Koldic do Svidnicko-Javorského knížectví na nepřehlednou situaci, jež vznikla v knížectví po Bolkově smrti. Tento stav se někteří poddaní pokusili využít a obohacovali se na úkor knížecího majetku, čímž pochopitelně poškozovali i majetkové zájmy českého panovníka.

Tento chaos a rozchvacování knížecího majetku rovněž přispělo ke Karlovu rozhodnutí, nenechat vládu v knížectví zcela bez omezení v rukou kněžny.

Jak již bylo řečeno získal Těma z Koldic na sklonku šedesátých let 14. století ve Svidnicko - Javorském knížectví rozsáhlý nemovitý majetek. Ve většině případů ho obdržel z rukou kněžny Anežky. V srpnu roku 1369 mu Anežka

⁵⁰⁰ Jedná se o listinu datovanou k 16. červnu 1380, kterou kněžna Anežka potvrzuje, že toto svolání učinil Těma z Koldic za života Karlova IV. Konkrétně se jednalo o proti právní odejmutí fojtsví a soudu ve městě Javoru javorskému měšťanovi Konrádu Skalovi samotným Bolkem Svidnickým. Dá se tedy předpokládat, že javorský měšťan se svou stížností příliš neotálel, protože ona ztráta mu jistě způsobovala finanční škodu. Svou stížnost patrně přednesl nedlouho po Bolkově skonu. Viz T. JUREK, Landbuch, s.233, č. A57; Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Jauer, in: Codex diplomaticus Silesiae XXXV, hrsg. von E. GRABER, Breslau 1930, s. 42, č. 30.

za jeho věrné služby věnovala jako léno hrad Střelu (Strehla) se všemi platy a povinnostmi.⁵⁰¹

Nevíme, o jaké služby šlo, ale mohlo se například jednat o pomoc kněžně při zvládnutí nelehkých kroků samostatné vlády. Karlův důvěrník Těma z Koldic patrně vykonával ony úkoly, jenž měl pro Anežku plnit onen *Bedirman* zmíněný v listině Bolka II. Svidnického z roku 1353.⁵⁰² Anežčině štědrosti se Těma z Koldic těšil i v budoucnosti. V roce 1371 od ní dostal opět za věrné služby vesnici Peicherwitz se šoltýstvím, krčmou a všemi platy ve strigauské vikpildě⁵⁰³. V též vikpildě mu kněžna darovala v roce 1375 vesnici Peleskowitz a dva dvory.⁵⁰⁴ K tomu všemu si ještě Těma z Koldic ve stejném roce zakoupil vesnici Jarischow⁵⁰⁵ a o rok později odkoupil od kněžny Anežky vesnici Herzogwalde v okrese Javor.⁵⁰⁶ Do poloviny sedmdesátých let si tedy Těma z Koldic vybuodoval ve Svidnicko-Javorském knížectví vlastní miniaturní doménu. Vytvořil jí jednak vlastní koupí, ale z větší části díky přízni kněžny Anežky Habsburské.

Za vlády Karla IV. ještě nedošlo ve Svidnicko - Javorském knížectví ke zřízení úřadu královského hejtmana. V praxi tuto funkci zastupoval od roku 1369 Těma z Koldic z titulu vratislavského hejtmana.

Časově je možno doložit Těmu z Koldic ve funkci panovníkova zástupce ve Svidnicko - Javorském knížectví v letech 1369-1381. Jeho působení se tedy do značné míry

⁵⁰¹ T. JUREK, Landbuch II., s.73, č. 361.

⁵⁰² Viz CDS XXVIII, s. 172, č. 6.

⁵⁰³ T. JUREK, Landbuch II., s. 217, č. A17.

⁵⁰⁴ T. JUREK, Landbuch II., s. 175, č. 936.

⁵⁰⁵ T. JUREK, Landbuch II., s. 172, č. 934.

⁵⁰⁶ T. JUREK, Landbuch II., s. 198, č. 1058.

kryje z dobou, kdy zastával úřad hejtmana ve Vratislavském knížectví.⁵⁰⁷ Je tedy pravděpodobné, že v tuto dobu byly obě funkce spojené, jak se s tím ostatně v některých případech setkáváme i v době pozdější.⁵⁰⁸ Dá se proto také uvažovat o tom, že Karel IV. zamýšlel vytvořit centrální úřad slezského hejtmana se sídlem ve Vratislavi. Tento panovníkův úředník by měl na starosti všechny majetky ve Slezsku, které byly přímým majetkem českého krále.⁵⁰⁹ Ostatně to, že vratislavský hejtman spravoval rovněž Svidnicko-Javorské knížectví plně koresponduje s privilegiem, které vydal Karel IV. vratislavským stavům. V tomto privilegiu se zavazuje, že všechny majetky, které získá ve Slezsku budou inkorporovány, jak k České koruně tak i Vratislavskému knížectví.⁵¹⁰ Dalším dokladem toho, že

⁵⁰⁷ Těma z Koldic zastával úřad vratislavského hejtmana v letech 1369-1383.

⁵⁰⁸ Jako příklad lze uvést Beneše z Choustníka, který byl hejtmanem v knížectví svídnicko-javorském (1385-1403), ve Vratislavi (1400-1408), Janek z Chotěmic (1407-1412) respektive (1408-1413), Jindřich z Lažan (1417-1419) respektive (1413-1420).

⁵⁰⁹ S Těmou z Koldic se v sedmdesátých letech setkáváme v části Hlohovska, která patřila českému králi v roli králova zástupce. Srov. Jana WOJTUCKÁ, Začlenění Hlohovska do Koruny české a jeho vývoj v letech 1331-1384, in: Korunní země v dějinách českého státu I., ed. Lenka BOBKOVÁ, Praha 2003, s. 144.

⁵¹⁰ „...omnes terras, civitates, castra, opida munitiones, villas et districtus Polonie, qui et que donacione, empzione, expugnatione, devolucionem aut alio quovis titulo ad nos, heredes et successores nostros reges Bohemie modo quocumque pervenerint, predictae civitati Wratislaviae, ducatus, domini et territorii ipsius sub eisdem iuribus, libertatibus, gratiis et condicionibus, sicut ad nos pervenerint, et demum regno nostro et corone Bohemie ad instar dictae civitatis Wratislaviensis incorporare, unire, adunare, coniungere et inseparabiliter unire et terras, civitates, castra, opida,

existovala vize podříditi veškeré immediátní majetky ve Slezsku jednomu úředníkovi, je titulatura Těmy z Koldic. V listině ze 17. března jej Karel IV. tituluje hejtman naší polské země.⁵¹¹ Centrální úřad slezského hejtmana však nebyl za Lucemburků realizován a Těma z Koldic soustředil tyto funkce ve svých rukou jen díky mimořádné přízni Karla IV. Plány českého panovníka nebyly za vlády jeho syna Václava IV. realizovány, ale funkce společného hejtmana pro Vratislavsko a Svídnicko - Javorsko.⁵¹²

Pokud se tedy úvahy o Těmovi z Koldic jako zástupci českého krále ve Svídnicko - Javorském knížectví odehrávají na základě nepřímých důkazů. U Beneše z Choustníka již nemůže být žádných pochyb o tom, že ve Svídnicko - Javorském knížectví působil jako úředník českého krále.⁵¹³

municiones, villas et districtus huiusmodi a prefata civitate, dominio, et territorio Wratislaviensi, regno et corona Bohemie in toto seu in parte coniunctim seu divisim, aliqua racione vel causa, ingenio seu colore questis nullis unquam temporibus alienare, rescindere seu quomodolibet removere." LBUS I, s. 70, č.15.

⁵¹¹ RI VIII, s. 417, č. 5023.

⁵¹² Jako příklad může posloužit Beneš z Choustníka nebo Jindřich z Lažan, viz pozn. č. 40.

⁵¹³ Rod pánů z Choustníka zaznamenal od poloviny 14. století značný mocenský růst. Beneš starší z Choustníka byl významným úředníkem Karla IV., v letech 1350-1353 působil jako fojt v Horní Lužici. Poté co byl v této funkci vystřídán Těmou z Koldic, zaujal v letech 1353-1358 úřad kladského hejtmana. Ve stopách otce kráčeli také synové Heřman a Beneš, kteří byli významnými úředníky na dvoře Václava IV. Heřman zastával v letech 1383-1389 funkci vratislavského hejtmana a mezi lety 1400-1404 působil na pozici zhořeleckého fojta. Kromě těchto dvou funkcí zastával v letech 1398-1402 úřad nejvyššího komořího a hofmistra. Jeho bratr Beneš působil v letech 1385-1403 jako hejtman ve Svídnicku - Javorsku a

Starší literatura sice spojuje vznik úřadu hejtmana se smrtí Anežky Habsburské, toto tvrzení je však mylné.⁵¹⁴ Převážná část historické literatury datuje nástup Beneše z Choustníka do funkce svídnicko-javorského hejtmana mezi roky 1387-1391.⁵¹⁵ Působení českého šlechtice na dvoře svídnické kněžny z titulu hejtmana je však možno posunout hlouběji do minulosti. Beneš z Choustníka se poprvé objevuje v pramenech s titulem hejtmana již 10. srpna 1385 jako „*Beneschio de chusnik capitaneo swid(nicensi)*“.⁵¹⁶ S dvořanem Václava IV. se ale setkáváme ve Svídnicko - Javorské knížectví již několik měsíců v 10. srpnu 1385. Poprvé se v pramenech objevuje dubnu toho roku, kdy společně se svým bratrem Heřmanem⁵¹⁷ pobývají na dvoře kněžny Anežky ve Svídnicí.⁵¹⁸ Jaký byl účel jejich cesty není z pramenů zcela zřejmé. Je velmi pravděpodobné, že důvodem návštěvy Heřmana z Choustníka, bylo prezentování jeho bratra Beneše do nově vzniklého úřadu svídnicko-javorského hejtmana. K tomuto úkolu se Heřman z Choustníka jako úřadujícího hejtmana ve Vratislavi dobře hodil. Autoritou nejvyššího úředníka Václava IV. ve Slezsku pomohl ulehčit svému bratrovi nástup do funkce. Po této dubnové epizodě Heřman z Choustníka ze svídnicko - javorských

mezi roky 1400 a 1408 byl také vratislavským hejtmanem. Co se týče dvorských funkcí byl v letech 1382-1385 nejvyšším písařem.

⁵¹⁴ Viz H. GROTFEND, Die Landeshauptleute der Fürstenthümer Schweidnitz-Jauer, s. 51.

⁵¹⁵ Srov. JIŘÍ SPĚVÁČEK, Václav IV. (1361-1419): k předpokladům husitské revoluce, Praha 1986, s. 689; CDS XXVII., s. 70; FRANTIŠEK MICHÁLEK BARTOŠ, Čechy v době Husově 1378-1415, Praha 1947, s. 437.

⁵¹⁶ T. JUREK, Landbuch II., s. 22, č. 99.

⁵¹⁷ Heřman z Choustníka zastával od roku 1383 úřad hejtmana ve Vratislavi.

⁵¹⁸ T. JUREK, Landbuch II., s. 8, č. 32.

pramenů definitivně mizí, a dále se už setkáváme pouze s osobností jeho bratra Beneše.

Beneš z Choustníka se stejně jako Těma z Koldic pokusil alespoň částečně odstranit svoji právní nezpůsobilost pro vykonávání úřadu hejtmana. V knížectví urychleně zakoupil nemovitý majetek. O jaké zboží se jednalo, není z počátku jasné. Jisté však je, že již v roce 1386 prodává Ilse z Parchwitz dvory a mlýn, které drží ve svídnickém vikpildě.⁵¹⁹

K usazení v knížectví mu jistě nemalou měrou pomohla i kněžna Anežka. Roku 1389 totiž Beneš z Choustníka zřizuje ve prospěch Hanuše Czirase (*Hannose Cziras*) plat 400 marek na všem zboží, které získal od kněžny Anežky v jejich zemích.⁵²⁰

Asi největší územní zisk se Benešovi z Choustníka podařil roku 1386. Toho roku koupil od již zmíněné Ilsy z Parchwitz hrad Fürstenstein se vším k němu náležejícím zbožím. Byla to poměrně rozsáhlá doména, kterou tvořilo město Freidberg (Mirsk) s vikpildou, s fojtstvím a platy s ním spojenými, plus dalších několik vesnic a dvorů.⁵²¹ Těmito transakcemi si Beneš z Choustníka vytvořil v knížectví slušnou majetkovou základnu.

Otázkou zůstává, jakou roli ve skutečnosti Beneš z Choustníka po dobu života kněžny Anežky plnil. Určitě to nebyla funkce zcela totožná s tou, jakou měli hejtmani, či fojtové jiných zemích pod přímou vládou českého krále. Tam nebylo třeba brát ohled na vladaře místní dynastie a královský úředník hájil pouze zájmy českého panovníka. Ve

⁵¹⁹ T. JUREK, Landbuch II, s. 83, č. 400.

⁵²⁰ T. JUREK, Landbuch II, s. 141, č. 710.

⁵²¹ T. JUREK, Landbuch II, s. 169, č. 864.

Svidnicko-Javorském knížectví muselo být dosaženo jakéhosi modu vivendi mezi kněžnou a královským hejtmanem.

V praxi to vypadalo patrně následovně: Anežka byla hlavou knížectví, jí připadly všechny daně a platy v knížectví. Potvrzovala majetkové transakce, udělovala privilegia, popřípadě vydávala rozhodnutí o trestech. Beneš z Choustníka na tyto transakce dohlížel jako svědek. Jedním z jeho hlavních úkolů bylo jmenovat, pokud to bylo ovšem zapotřebí, zemské úředníky. Většina především nižších úřadů byla totiž dědičná. Další důležitou funkcí, kterou Beneš z Choustníka plnil, byla role velitele vojska. Jednalo se o případy, kdy bylo třeba dobýt spravedlnost ozbrojenou cestou nebo donutit vzpurné poddané k poslušnosti. S Benešem z Choustníka setkáváme jako s velitelem zemské hotovosti, když na popud kněžny vymáhal zaplacení daně od města Strigau (Strzegom).⁵²²

Rovněž ne nedůležitou funkcí Beneše z Choustníka byla funkce ručitele a garanta Anežčiných dluhů.⁵²³ Jako královský hejtman patrně představoval pro kněžniny věřitele hodnověrnou záruku navrácení peněz.

Závěrem je potřeba říci, že postavení hejtmana ve Svidnicko-Javorském knížectví do smrti Anežky Habsburské bylo do značné míry specifické a zásadně ovlivněné tím, že vedle sebe paralelně existovala knížecí vláda a úřad královského hejtmana. Těma z Koldic a Beneš z Choustníka spíše než roli královských správců v plném slova smyslu plnili roli jakých si dohlížitelů nad knížectvím a stárnoucí kněžnou. Pokud dění ve Svidnicko - Javorském

⁵²² CDS XXVII, s. 179-180, č. 13.

⁵²³ T. JUREK, Landbuch II, s. 122, č. 610; s. 164, č. 836.

knížectví nepřekročilo nějakým zásadním způsobem zájmy českého panovníka, královi úředníci do něj nezasahovali.

Situace se zásadně změnila po smrti kněžny Anežky, kdy se Beneš z Choustníka ujal všech povinností královského hejtmana, jak tomu bylo v jiných zemích Koruny české. Přesto však nepřesáhla ve 14. a na počátku 15. století role svídnicko-javorského hejtmana funkci správní. Na rozdíl od hejtmana vratislavského, kterému připadla ve Slezsku i významná role politická.

Závěr

Závěrem se sluší zrekapitulovat výsledky, ke kterým tato práce dospěla.

Knížectví nástupců Boleslava I. Svidnického představovala v celoslezském měřítku anomálii. Vévodové ze svídnické větve slezských Piastovců důsledně odmítali přijmout lenní závazek vůči českému králi. Hlavní konstantou jejich politiky bylo uhájení samostatnosti svých, v evropském měřítku nepatrných, státečků. Jednalo se o úsilí v pravdě sysifovské, které nemělo v oné době valnou šanci na úspěch. V politické partii ani zdaleka nepředstavovali nevyšší figury a těžili pouze ze svých úzkých příbuzenských vazeb na přední panovnické dvory své doby. Tímto poutem byli spojeni s Wittelsbachy, Habsburky, Anjouvci a polským králem Kazimírem Velikým. Také díky těmto vazbám dokázali Jindřich I. Javorský, Boleslav II. Minstrberský a jejich synovec Bolek II. Svidnický klást houževnatý odpor lucemburské expanzivní politice.

Jako jediný složil českému králi hold Boleslav II. Minstrberský. Stalo se tak po té, co jeho knížectví na podzim roku 1335 zpustošila vojska moravského markrabího Karla.

Zbylí dva Piastovci Jindřich Javorský a Bolek II. Svidnický si nominální samostatnost uchovali až do konce svých dní. Ve skutečnosti se však jejich postavení zásadním způsobem neodlišoval od pozice ostatních slezských vévodů.

Javorského knížete si podrobil již Jan Lucemburský. Pomocí demonstrace vojenské síly ho donutil k přijetí značných územních ústupků a nevýhodných smluv. Za cenu těchto ústupků se Jindřich Javorský vyhnul složení lenního slibu, avšak dostal se zcela do vleku lucemburské politiky.

Jeho nezávislost se do značné míry stala pouze formální záležitostí.

Nejtvrdší oříšek představoval pro Lucemburky Bolek II. Svidnický. Jeho odpor se Janovi Lucemburskému nepodařilo zlomit ani za pomoci vojenské síly. Svidnický kníže se dokázal úspěšně zapojovat do koalic lucemburských protivníků. V nich mu připadla především role prostředníka a to zejména mezi polským králem Kazimírem Velikým a Wittelsbachy. K Bolkově smůle se však protilucemburské koalice ukazovaly jako nepříliš akceschopné a svídnickému knížeti poskytly málo kdy hmatatelnou podporu. V závěru vyšlo najevo, že ani hlavní spojenec svídnického vévody, Kazimír Veliký si nehodlal za Bolkovy zájmy pálit prsty více než bylo nutné. Bolkovo členství v těchto koalicích tak pro něj představovalo spíše psychologickou podporu než, že by se mu dostalo skutečné hmatatelné pomoci.

Namyslovský mír, který Karel IV. uzavřel s polským králem roku 1348, tvořil zásadní předěl ve vztahu mezi českým králem a Bolkem II. Svidnickým. Řečeným mírem se Kazimír Veliký oficiálně vzdal podpory svého synovce.

K řešení česko - svídnických vtahů přispěla svým způsobem také smrt Jana Lucemburského. Do té doby musel brát Karel IV. ohledy na svého otce, který patrně cítil vůči svídnickému vévodovi osobní nechuť. Vztah mezi novým českým králem a vévodou nebyl do budoucna zatížen takovým nánosem vzájemných antipatií. Proto se pro obě strany rýsovalo přijatelnější řešení vzájemných neshod než válka.

Karel IV., který rozpoznal kvality Bolka II., si ho nechtěl odcizit jednáním, jenž by ranila jeho ego. Nepoužil proti němu násilí, ale naopak mu udělil celou řadu privilegií a milostí, kterými si vévodu koupil. Karel IV. si uvědomoval, že násilné připoutání svídnického knížete

k České koruně v sobě ukrývá latentní nebezpečí, které by mohlo ohrozit klid v celém slezském regionu. Český král nabídl Bolkovi II. spojenectví, které nešlo odmítnout. Umožnil mu naplnit mocenské ambice v takové míře, o nichž by si mohl jako Lucemburkův protivník nechat pouze zdát.

Novou skutečnost reflektoval také kníže Bolek II. Svidnický, který se ocitnul zcela bez spojenců. Tváří tvář českému králi flexibilně přehodnotil svou dosavadní politiku. Postupně začal budovat spojenectví s Karlem IV., které vyvrcholilo sňatkem českého krále s Bolkovou neteří Annou Svidnickou. Anna a její potomci se měli stát dědici Bolkových zemí. Stárnoucí vévoda však nepřišel zkrátka, naopak získal mnohem víc než v co mohl kdy doufat. Udržel si samostatnost svých zemí a stal se hlavním exponentem Karlovy slezské politiky. Bolek II. Svidnický dokázal z náklonnosti českého krále patřičně těžit až do konce svého života. Ke svému knížectví připojil čttná území ve Slezsku. Pro svá města získal od Karla IV. důležitá ekonomická privilegia. A v roce 1364 korunoval svou územní politiku ziskem Dolní Lužice a s ní spojeného titulu markrabího. Touha získávat další a další území byla pro svídnického vévodu typická. Jeho entuziasmus nedokázala schladit ani skutečnost, že neměl dědice. A tudíž, že všechny jeho výtobytky případnou zpět bývalým majitelům nebo v drtivé většině českému králi. Tak se také 28. července 1368 stalo.

Pro Karla IV. nepředstavoval jediný problém získat si náklonnost svídnického vévody. Nároky na jeho země si mohl díky Bolkovým příbuzenským vazbám činit celý zástup zájemců. Karlovi se postupně podařilo všechna tato práva eliminovat. Ve prospěch polského krále učinil územní ústupky, uherskému králi přislíbil diplomatickou pomoc. V případě Wittelsbachů využil jejich oslabené pozice a

svoji vůli jim jednoduše vnutil. Nakonec překonal i překážky, které mu do cesty postavil sám svídnický vévoda Bolek. Ten se za každou cenu snažil zabránit tomu, aby se dědicem Svídnicko - Javorska stal Karel IV. Lucemburkovi se však podařilo obratnou politikou docílit toho, že zdědění knížectví nebylo spojeno s konkrétní osobou, ale s institucí českého krále.

Karel IV. věnoval značnou pozornost také tomu, aby si naklonil města a šlechtu v knížectví. V jejich prospěch vydal četná a rozsáhlá privilegia. Faktický význam těchto dokumentů byl však nevelký a Karel se jimi necítil nějak striktně vázán.

Po smrti Bolka II. připadlo Svídnicko - Javorské knížectví jeho manželce Anežce Habsburské. Její postavení bylo však velmi slabé. Aby Karel IV. zabránil anarchii ustanovil správce, který „nenápadně“ reprezentoval zájmy českého krále. Od roku 1369 působil v této roli vratislavský hejtman Těma z Koldic, od roku 1387 Beneš z Choustníka. Ten také obsadil nově zřízený úřad svídnicko - javorského hejtmana. Těma z Koldic a Beneš z Choustníka plnili spíše roli jakýchsi dohlížitelů nad knížectvím a stárnoucí kněžnou, než roli královských úředníků v plném slova smyslu. Pokud dění ve Svídnicko - Javorském knížectví nepřekročilo nějakým zásadním způsobem zájmy českého panovníka, královi úředníci do něj nezasahovali.

Když Anežka Habsburská 2. února 1392 zemřela, přešlo Svídnicko - Javorské knížectví z definitivní platnosti do svazku zemí Koruny české.

Zarputilost Bolka II. Svídnického způsobila, že mezi první expanzí Jana Lucemburské na území Slezska a ziskem tohoto posledního knížectví uplynulo dlouhých šedesát pět

let. Z titulu pána Svídnicko - Javorska se tak mohl těšit až Janův vnuk český král Václav IV.

Prameny

Archivum Coronae regnie Bohemiae, tom. II, ed. Václav HRUBÝ, Praha 1928.

Antiquitateas Italicae medii aevi, tom. VI, ed. Ludovico Antonio MURATORI, Mediolani 1742.

Codex diplomaticus brandenburgensis II/2., ed. Adolf Friedrich RIEDEL, Berlin 1845.

Codex diplomaticus Lusatiae superioris. Sammlungen der Urkunden für Geschichte des Margraftums Oberlausitz, Bd. I., hrsg. von Gustav KÖHLER, Görlitz 1856.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Urkunden - Sammlung zur Geschichte Mährens tom. VII, hrsg. von Peter Ritter von CHLUMEKÝ, Josef CHYTIL, Brünn, 1858.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Urkunden - Sammlung zur Geschichte Mährens tom. IX, hrsg. von Vincenz BRANDL, Brünn 1875.

Codex diplomaticus regni Poloniae I., ed. Maciej DOGIEL, Vilnae 1758.

Codex iuris Bohemici 2/II., ed. Hermenegild JIREČEK, Praha 1896.

Das Formelbuch des Domherrn Arnold von Protzan, in: Codex diplomaticus Silesiae V, hrsg. von Wilhelm WATTENBACH, Breslau 1862.

Die Chronik Johans von Winterthur, in: Monumenta Germanie Historica, Scriptores rerum Germanicarum Nova series hrsg. von Friedrich BEATHGEN, Berlin 1924.

Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens, Kreis und Stadt Glogau, bd. XXVIII, hrsg. von Konrad WUTKE, Breslau 1915.

Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Jauer, in: Codex diplomaticus Silesiae XXXV., hrsg. von Erich GRABER, Breslau 1930.

Die Landständische Verfassung von Schweidnitz - Jauer, in: Codex diplomaticus Silesiae XXVII. hrsg. von Gustav CROON, Breslau 1913.

Die Urkunden der Sommerfelder Stadtarchivs in Regesten, in: Niederlausitzer Mitteilungen XXV, hrsg. von R. MODERHACK, 1932.

GÜNHAGEN Colmar, Die Korrespondenz der Stadt Breslau mit Karl IV. in Jahren 1347-1355, in: Archiv für österreichische Geschichte, Bd. XXXIV, Wien 1865, s. 352-376.

Henricus Pauper, Rechnungen der Stadt Breslau von 1299-1358, in: Codex diplomaticus Silesiae III., hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Breslau 1860

Chronica principum Poloniae, in: Monumenta Poloniae Historica III., ed. Zygmunt WĘCLEWSKI, s. 423-577.

Chronicon Aulae Regiae, in: Fontes rerum Bohemicarum IV, ed. Josef EMLER, PRAHA 1884 s. 1-337

Chronica ecclesiae Pragensis Benessii Krabice de Weitmile, in: Fontes rerum Bohemicarum, tom. IV, ed. Josef EMLER, Praha 1884, s. 459-548.

Chronicon Francisci Pragensis in: Fontes rerum Bohemicarum IV., ed. Josef EMLER, Praha 1884, s. 347-456.

Chronicon Francisci Pragensis in: Fontes rerum Bohemicarum Nova Serie, ed. Jana ZACHOVÁ, Praha 1998.

Chronicon Heinrich von Diessnhofen in: Fontes rerum Germanicarum IV, ed. Johann Friedrich BÖHMER, Stuttgart 1868.

Ioannis Dlugosii, Annales seu cronicae incliti regni Poloniae, tom. IX. Zofia KOZŁOWSKA - BUDKOWA, Warszawa 1975.

Jahrbuechern des Johanes von Guben, in: Scriptorum rerum Lusatiae I, hrsg. von Ernst Friedrich HAUPT, Zittau 1837.

Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum, in: Monumenta Poloniae historica II., ed. L. Œwiliński, Lwów 1878.

Landbuch Księstw Świdnickiego i Jaworskiego, tom I., ed. Tomasz JUREK, Poznań 2000.

Lehns - und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, Bd. I., hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Herrmann MARKGRAF, Leipzig 1881.

Lehns - und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, Bd. II., hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Herrmann MARKGRAF, Leipzig 1883.

Monumenta Wittelsbacensia, Urkundenbuch Zur Geschichte des Hauses Wittelsbach, Quellen zur Bayrischen und Deutschen Geschichte hrsg. von Michael WITTMANN, München 1861.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III (1311-1333), ed. Josef EMLER, Praha, 1890.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars IV (1333-1346), ed. Josef EMLER, Praha 1892.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars V/1-2 (1346-1350), ed. Jiří SPĚVÁČEK, Praha 1958, 1960.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars VI/1-3 (1355-1358), edd. Bedřich MENDL, Milena LINHARTOVÁ, Praha, 1928, 1929, 1954.

Regesta diplomatica nec non epistolaris Bohemiae et Moraviae, Pars VII/1-5, (1358-1363) edd. Bedřich MENDL, Milena LINHARTOVÁ, Praha 1954, 1955, 1958, 1961, 1968.

Regesta Imperii VIII., ed. ALFONS HUBER, Innsbruck 1877.

Regesten zur Schlesischen Geschichte 1301-1315, in: Codex diplomaticus Silesiae XVI, hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE Konrad, Breslau 1892.

Regesten zur Schlesischen Geschichte 1316-1326, in: Codex diplomaticus Silesiae XVIII, hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE, Breslau 1898.

Regesten zur schlesischen Geschichte, in: Codex Diplomaticus Silesiae Bd. XXII (1327-1333), hrsg. von Colmar GRÜNHAGEN, Konrad WUTKE, Breslau, 1903.

Regesten zur Schlesischen Geschichte 1334-1337, in: Codex diplomaticus Silesiae XXIX, hrsg. von Konrad WUTKE, Erich RANDT, Hans BELLÉE, Breslau 1923.

Regesten zur schlesischen Geschichte 1338-1342, in: Codex Diplomaticus Silesiae XXX, hrsg. von Konrad WUTKE, Erich RANDT, Breslau 1930.

Regesty Śląskie, tom. I. 1343-1348, opr. Kazimierz BOBOWSKI, Janina GILEWSKA - DUBIS, Waclaw KORTA, Bronisław TUROŃ, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk 1975.

Regesty Śląskie 1349-1354, tom. II., opr. Waclaw KORTA, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk - Łódź 1983.

Regesty Śląskie 1355-1357, tom III, op. Janina Gilewska-Dubis, Wacław Korta, Wrocław- Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1990

Regesty ślaskie 1358 - 1359 tom. IV, op. Janina Gilewska-Dubis, Kazimierz Bobowski, Wrocław-Warszawa b.d.

Regesty ślaskie 1360, tom. V, op. Janina Gilewska-Dubis, Wrocław-Warszawa 1991.

Reliquiae manuscriptorum omni aevi, tom. V, hrsg. von von Johann Peter LUDEWIG, Frankfurth, Leipzig 1723.

Schlesiens Bergbau und Hüttenwesen, Urkunden (1136-1528), in: Codex diplomaticus Silesiae XX, hrsg. von Konrad WUTKE, Breslau 1900.

Schlesiens Münzgeschichte im Mittelalter, Urkundenbuch und Münztafeln in: Codex diplomaticus Silesiae XXIII, hrsg. von Ferdinand FRIEDENSBURG, Breslau 1904.

Silesiacarum rerum Scriptores, tom I. hrsg. von Friedrich Wilhelm SOMMERSBERG, Lipsia 1729.

Silesiacarum rerum scriptores III, hrsg. von Friedrich Wilhelm de SOMMERSBERG, Lipsia 1732.

Urkunden zur Geschichte des Bisthums Breslau, hrsg. von Gustav Adolf STENZEL, Breslau 1845.

Vita Caroli IV. Imperatoris, in: Fontes rerum Bohemicarum III, ed. Josef EMLER, Praha 1882.

Literatura

ADAMSKA Dagmar, Czeski ryczer na świdnickim dworze - przyczynek do kultury politycznej czeskich starostów w księstwie świdnicko - jaworskim, in: Koruní země v dějinách českého státu II., Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obyvatel ve 14.-16. edd. Lenka BOBKOVÁ, Jana KONVIČNÁ, Praha 2005, s. 25-36.

HEŚ - ADAMSKA Dagmar, Urzędnicy nadworni księżnej Agnieszki w latach 1368-1392 in: ŚKHS 55, 2000, s. 282-296.

HEŠ - ADAMSKA Dagmar Personel kancelaryjny księżnej Agnieszki Świdnicko - Jaworskiej w latach 1368-1392 in: ŚKHS 55, 2000, s. 433-442.

HEŠ - ADAMSKA Dagmar Burgrabowie księstwa Świdnicko-Jaworskiego w drugiej połowie XIV w., ŚKHS 56, 2001, s. 213-223.

BAHLCKE Joachim, Das Herzogtum Schlesien im politischen System der Böhmischen Krone, in: Zeitschrift für Ostmitteleuropaforschung 44, 1995, s. 27-55.

BALTZER Oswald, Królestwo Polskie 1295-1370, tom. III, Lwów 1920.

BARTOŠ František Michálek, Čechy v době Husově 1378-1415, Praha 1947.

BATEK Marek, SZCZEPANKIEWICZ Joanna, Słownik nazewnictwa krajoznawczego Śląska i Ziemi Lubzskiej, polsko - niemiecki, niemiecko - polski, Wrocław 1994.

BAUER Otakar, Poznámky k mírovým smlouvám česko - polským k roku 1335, in: Sborník prací věnovaných G. Friedrichovi, Praha 1931, s. 9-22.

BOBKOVÁ Lenka, Územní politika prvních Lucemburků na českém trůně, Ústí nad Labem 1993.

BOBKOVÁ Lenka, Velké dějiny zemí koruny české IVA., Praha - Litomyšl 2003.

BOBKOVÁ Lenka, Markrabství Braniborské v rukou Lucemburků, in: Koruní země v dějinách českého státu II., Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obyvatel ve 14.-16. edd. Lenka BOBKOVÁ, Jana KONVIČNÁ, Praha 2005, s. 162-183.

BORAS Zenon, Książata Piastowscy Śląska, Katowice 1982.

CARO Jakób, Geschichte Polens II, Gotha 1863 s. 233-234.

DĄBROWSKI Jan, Dzieje polityczne Śląska w latach 1290-1402, in: Historja Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1400, red, STANISŁAW KUTRZEBA, Kraków 1933.

Geschichte Schlesiens I, Von der Urzeit bis zum 1526, red. AUBIN Herrmann, PETRY Ludwig, SCHLENGER Herbert, Breslau 1938.

GÖRLITZ Tobias, Verfassung, Verwaltung und Recht der Stadt Breslau 1, Würzburg 1962.

GOSPOS Erich, Die Politik Bolkos II. von Schweidnitz-Jauer (1326-1368), Halle 1910

GROTENFEND Herrmann, Die Landeshaupleute der Fürstenthümer Schweidnitz und Jauer, in: ZGS 12, 1874, s. 45-63.

GRÜNHAGEN, Über die Chronologie des letzten Kreuzzug K. Johann gegen die Lithauer 1345, in: Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Bd. XVI, 1882, s. 266-282.

GRÜNHAGEN Colmar, Schlesiens unter Kaiser Karl IV, in : Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, tom XVII., 1883, s. 1-43.

GRÜNHAGEN Colmar, Geschichte Schlesiens I. Gotha 1884.

GRÜNHAGEN Colmar, Aus Bolko's I. Zeit, Kampfbereitschaft gegen Böhmen 1295, Bezwingung Breslaus 1296 in: Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens XLI, 1907, s. 311-335

Historia Śląska, red. CZAPLIŃSKI MAREK, Wrocław 2003.

HLAVÁČEK Ivan, Prolegomena do historii kancelarii i dyplomatyki czeskiego królewskiego urzędu starościńskiego we Wrocławiu w czasach przedhusyckich, in: Sobótka 1981, s. 103-115.

HOLÁ Mlada, Vratislavští hejtmané. Reprezentanti královského majestátu prvních Lucemburků na českém trůně (1335-1378), in: Lesk královského majestátu: pocta prof. Phdr. Františku Kavkovi CSc. k nedožitým 85. narozeninám, ed. BOBKOVÁ Lenka, HOLÁ Mlada, s. 161- 175.

JASIŃSKI Kazimierz, Rodowód Piastów Śląskich, tom. II., Wrocław 1975.

JUREK Tomasz, Henryk Probus i Henryk Glogowski, stosunki wzajemne w latach 1273-1290, Śląski kwartalnik historyczny Sobótka 42, 1987, s. 555-570.

JUREK Tomasz, Obce rycerskie na Śląsku, Poznań 1996.

KALUCKA Helena Córka i wnuczki Łokietka na dworach Piastów śląskich., in: AUWr, Historia 14, Wrocław 1968, s. 5-39.

KAPRAS Jan, Právní dějiny zemí Koruny české, díl II/1; Praha 1913.

KAVKA František, *Vláda Karla IV. za jeho císařství (1355-1378)*, díl I. Praha 1993.

KAVKA František, *Vláda Karla IV. za jeho císařství (1355-1378)*, díl II. Praha 1993.

KAVKA František, *Čtyři ženy Karla IV*, Praha - Litomyšl, 2002.

KOCHANOVSKÁ - WOJCECHOVSKÁ Janina, *Stotunek Śląska do Polski i Czech w latach 1321-1339*, in: *Roczniki Historyczne IV.*, 1928. s. 1-37.

KOUŘIL Pavel, PRIX Dalibor, WIHODA Martin, *Hrady českého Slezska*, Brno 2000.

KOPIETZ Johannes, *Die böhmische Landeshauptmanschaft in Breslau unter dem König Johann und Karl IV.*, Breslau 1907.

KORTA Waclaw, *Historia Śląska do 1763 roku*, Warszawa 2003.

LEDVINKA Václav, *Slezská polika Karla IV. 1333-1348. Ke vzniku koncepce přivtělení slezských knížectví k českému státu*, Praha 1970.

MALECZIŃSKI Karol, *Historia Śląska I/1*, Wrocław 1960.

MANIKOVSKA H., *Świadomość regionalna na Śląsku w późnym średnowieczu, Państwo naród - stany w świadomości wieków średnich*, Warszawa 1990.

LIPPERT Waldemar, *Wettiner und Wittelsbacher, sowie die Niederlausitz im 15. Jahrhundert*, Dresden 1894.

POPIOLEK Kazimierz, *Śląskie dzieje*, Warszawa-Kraków 1976.

PIERADZKA Krystyna, Bolko II. Świdnický na Łužicach, in: Sobótka II, 1947, s. 92-109.

PUSTEJOVSKI Otfried, Schlesiens Übergang an die böhmische Krone. Macht Politik Böhmens im Zeichen von Herrschaft und Frieden, in: Forschungen und Quellen zur Kirchen - und Kulturgeschichte Ostdeutschlands, Bd 13, Köln = Wien 1965

SEIBT Ferdinand, Karel IV. císař v Evropě (1346-1378), Praha 1999.

SCHMIDT Johann, Geschichte der Stadt Schweidnitz, Schweidnitz 1846.

SĘKOWSKI Roman, Herbarz szlachty śląskiej, tom. I., Kraków 2002.

Wacław SEMKOWITZ, Historyczno - geograficzne podstawy Śląska, in: Historija Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1402, tom. I., red. Stanisław KUTRZEBA, Kraków 1933

SPĚVÁČEK Jiří, Lucemburské dvojvládí v českých zemích letech 1334-1346, ČSČH 19, 1971. s. 639-646.

SPĚVÁČEK Jiří, Karel IV. Život a dílo (1316-1378), Praha 1980.

SPĚVÁČEK Jiří, Václav IV. (1361-1419): k předpokladům husitské revoluce, Praha 1986.

SPĚVÁČEK Jiří, Jan Lucemburský a jeho doba (1296-1346). Praha 1994.

ŠUSTA Josef, Dvě knihy českých dějin, Počátky Lucemburské 1308-1320, Praha 1919.

ŠUSTA Josef, Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví, Praha 1935.

Šusta Josef, Král cizinec, Praha 1939.

Šusta Josef, Otec a syn, Praha 1946.

ŠUSTA Josef, Karel IV. Za císařskou korunou, Praha 1948.

ŠRENIOWSKI Stanisław, Historia ustroju Śląska, Katowice 1948.

TRUÖL Kurt, Die Herrn von Colditz und ihre Herrschaft, Leipzig 1914.

VELDTRUP Dieter, Zwischen Eherecht und Familien Politik. Die Studien zu den Dynastischen Heirattspojekten Karls IV., Studia Luxemburgensia, Bd II., Warendorf 1988.

WENCK Helfrich Bernard, Hessische Landesgeschichte III., Franfurkt - Leipzig 1803.

WERUNSKI Emil, Geschichte Kaiser Karls IV. und seiner Zeit I, Innsbruck 1880.

WERUNSKI, Geschichte Kaiser Karls IV. und seiner Zeit III, Innsbruck 1892.

WŁODARSKI Bronisław, Polska a Czechy w drugiej połowie XIII. i początkach XIV. wieku (1250-1306), Lwów 1931.

WŁODARSKI Bronisław, Polityka Jana Luksemburczyka wobec polski za czasów Władysława Łokietka, Lwow 1933.

WOJCIECHOWSKI Zygmunt, Ustroj polityczny 1327/1329-1400, in: Historia Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1400, red. S. Kutrzeba, tom. 1. Kraków 1933.

WOJTUCKÁ Jana, Začlenění Hlohovska do Koruny české a jeho vývoj v letech 1331-1384, in: Korunní země v dějinách českého státu I. ed. BOBKOVÁ Lenka, Praha 2003, s. 96-160.

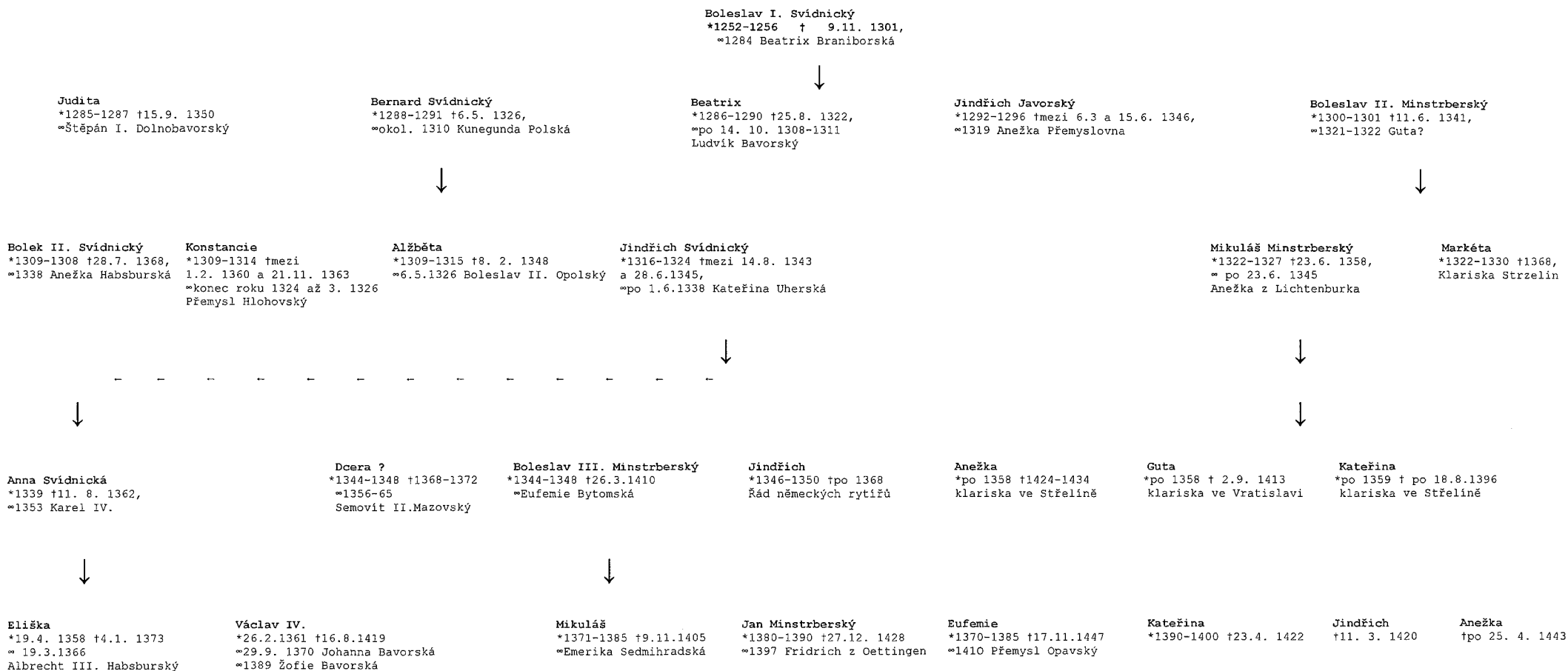
WÓLKIEWICZ Ewa, Capitaneus Silesie. Królewscy namiestnicy księstwa wrocławskiego i Śląska w XIV.-XV. wieku, in: Monarchia w średniowieczu. Władza nad ludźmi, władza nad terytorium, ed. PYSIAK Jerzy, PIENIĄDZ - SKRZYPCZAK Anna, PAUCK Marcin Rafał, Warszawa - Kraków 2002.

WYROZUMSKI Jerzy, Kazimierz Wielki, Wrocław 1982.

Seznam použitých zkratk:

- ACRB - Archivum Coronae regni Bohemiae
AUWr - Acta Universitatis Wratislaviensis
CDLS - Codex diplomaticus Lusatiae Superioris
CDM - Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae
CDS - Codex diplomaticus Silesiae
ČsČH - Československý časopis historický
FRB - Fontes rerum Bohemicarum
Landbuch - Landbuch Księstw Świdnickiego i Jaworskiego
LBUS - Lehns - uns Besitzurkunden Schlesiens und seiner
einzelnen Fürstenthümer in Mittelalter
MGH - Monumenta Germaniae Historica
MPH - Monumenta Poloniae Historica
RBM - Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et
Moraviae
RI - Regesta Imperii
RŚ - Regesta Śląski
ŚKHS - Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka
SRL - Scriptorum rerum Lusaticarum
SRS - Silesiacarum rerum Scriptorum
UGBB - Urkunden zur Geschichte des Bisthums Breslau
ZVGS - Zeitschrift des Vereins für Geschichte (und
Altertum) Schlesiens

Příloha č. 1 Rodokmen svídnické větve slezských Piastovců

Sestaveno podle K. JASIŇSKI, Rodowód II.

Příloha č. 2 Náhrobek Boleslava I. Svidnického

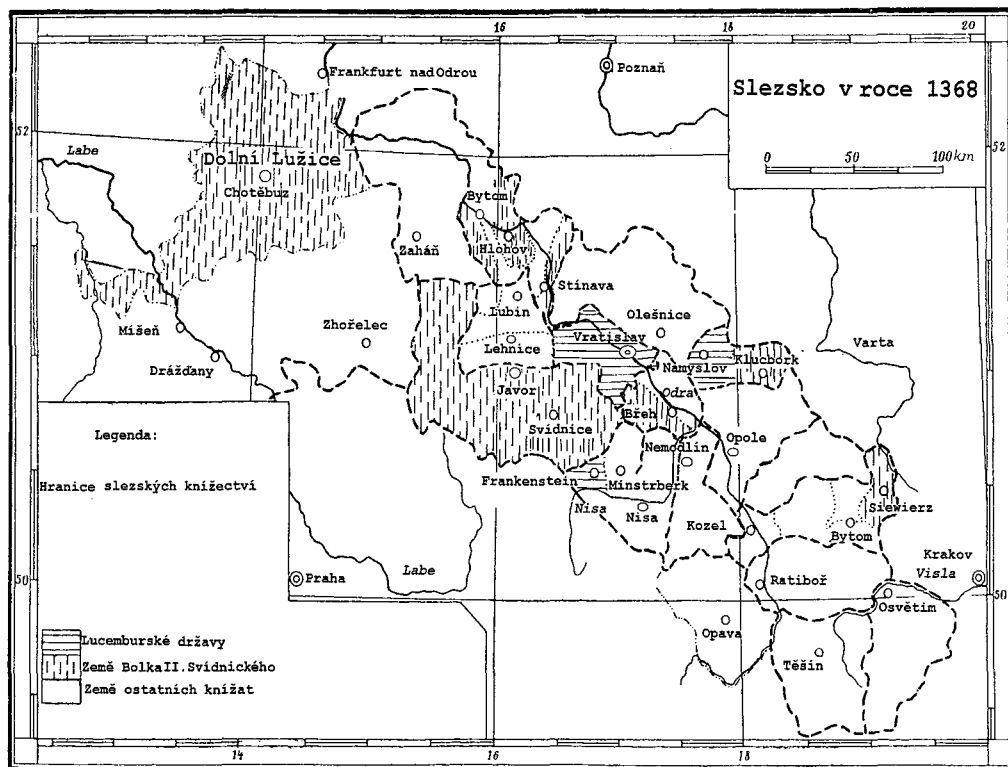
Převzato z Jan DĄBROWSKI, Dzieje polityczne, s. 345.

Příloha č. 3 Náhrobek Bolka II. Svídnického

Převzato z Lenka BOBKOVÁ, Velké dějiny IVa, s. 404.

Příloha č.4 Země Bolka II. Svidnického v roce 1368

Převzato a upraveno z Jan DĄBROWSKI, Dzieje polityczne Śląska, s. 521.

Příloha č. 5 Pečeť kněžny Anežky Habsburské

Převzato z Tomasz JUREK, Landbuch, titulní strana.

Résumé

Struggle for Svidnicko - Javorsko (Schweidnitz - Jauer, Świdnica - Jawor) duchy under the reign of Luxembourgs

Shire of successors of Boleslav I. of Svidnice (Schweidnitz, Świdnica) represents an anomaly in the history of Silesia. Dukes of this branch of Silesian house of Piasts were thoroughly refusing to become vassals of Czech king by profiting of their relationship with Wittelsbachs, Habsbourgs, Anjous, as well as with Polish king Casimir III of Poland.

Bolek II of Svidnice was the most powerful adversary of Luxembourgs. Even by using a military force, John of Luxembourg couldn't break his opposition.

Situation had radically changed by the Treaty of Namyslov (Namslau, Namysłów) between Charles IV and Casimir III of Poland in 1348. By this treaty, Polish king officially renounced to support his nephew.

Charles IV was aware of qualities of Bolek II and he didn't want to lose him by blessing his ego. So he didn't choose the way of violence, but he gave him a lot of privileges to "buy" his support. Czech king offered to Bolek II the alliance that he couldn't refuse. By this alliance he allowed Bolek to fulfill his power ambitions what should have never been done, if he had remained adversary of Luxembourg's.

Bolek II of Svidnice was capable to profit from this extraordinary favor until his death. He succeeded to join to his shire numerous territories and assure some important economic privileges for his cities. In 1364 he obtained the most important success of his territorial policy- the

territory of Dolní Lužice (Nieder Lausitz) and the title joined to this territory. Desire to be in possession of more and more lands is typical for duke Bolek. His enthusiasm couldn't be diminished even by the fact that he had no heir.

After his death, all his acquisitions returned back to the original owners or, mostly, to the Czech king.

Charles IV dedicated a special attention to gain favor of cities and aristocracy in the duchy by attributing them numerous privileges.

After death of Bolek II his duchy devolved to his wife Agnes of Habsburg's dynasty. But her position was weak. So, since 1369 Czech king named a delegate to represent his interests - Těma from Koldic and since 1387 Beneš from Choustník.

When Agnes of Habsbourg died on 2nd of February 1292, the duchy get definitively under the reign of Czech crown.

